

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

Obraz muslimů v českých médiích:
Mediální kauzy spojené s islámem v českých tištěných
denících (2011 – 2015)

Image of Muslims in Czech media:

Medial cases related to islam in Czech press media (2011-2015)

Magisterská diplomová práce

Bc. Jana Korečková

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené
prameny a literaturu.

Olomouc, březen 2016

.....

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce Prof. PhDr. Dušanu Lužnému, Dr. za odborné vedení mé diplomové práce, za jeho vstřícnost při konzultacích, za poskytnutí cenných rad, připomínek a odborných materiálů.

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na obraz muslimů v českých médiích, konkrétněji na mediální kauzy spojené s islámem v českých tištěných denících v letech 2011 až 2015. Články obsahující slovo muslimové a islám, pocházející z deníků Blesk, Mladá fronta Dnes a Právo, byly analyzovány kritickou diskurzivní analýzou. Výzkum je zaštitěn teorií identity, teorií střetu civilizací a vybranými koncepty z mediální teorie.

Klíčová slova

Muslimové, islám, mediální kauzy, tištěné deníky, teorie identity.

Annotation

Diploma thesis focuses on image of Muslims in Czech media. In particular on medial cases related to Islam in czech press media from 2011 to 2015. Articles from media Blesk, Mladá fronta Dnes and Právo, that contain keyword Muslims and Islam have been analysed by critical discursive analysis. Research is supported (backed) by identity theory, clash of civilization theory and chosen medial theory concepts.

Keywords

Muslims, Islam, Media case, Newspapers, Identity theory.

Obsah

ÚVOD.....	1
1. ISLÁM	3
1.1. Vznik islámu	3
1.2. Korán.....	3
1.3. Pět pilířů islámu	3
1.4. Právo šaría.....	5
1.5. Islám v České republice	7
2. TEORIE IDENTITY	9
2.1. Identita v kontextu sociologie.....	9
2.2. Teorie sociální identity	9
2.3. Meziskupinové chování	10
2.4. Kulturní identita	10
2.5. Národní identita	11
2.6. Transnacionální identita.....	11
2.7. Etnická identita	12
3. TEORIE STŘETU CIVILIZACÍ	13
4. MEDIÁLNÍ TEORIE	15
5. DOSAVADNÍ VÝZKUMY	17
6. KRITICKÁ DISKURZIVNÍ ANALÝZA.....	19
7. LIMITY STUDIE.....	21
8. VÝZKUMNÝ VZOREK	22
9. VÝČET JEDNOTLIVÝCH KAUZ	24
9.1. Rok 2011	24
9.2. Rok 2012.....	25
9.3. Rok 2013.....	25
9.4. Rok 2014.....	26
9.5. Rok 2015.....	27

10. POPIS ANALYZOVANÝCH KAUZ	29
10.1. Nová mešita v Brně (2011)	29
10.2. Výroky Miloše Zemana (2011)	32
10.3. Kázání v brněnské mešitě (2011)	35
10.4. Kázání a střelba v brněnské mešitě (2012).....	39
10.5. Učitelka konvertovala k islámu (2013)	41
10.6. Video s unesenými Čechy v Pákistánu (2013)	43
10.7. Výročí patnácti let s mešitou v Brně (2013)	44
10.8. Ruší se dovolené v Egyptě (2013).....	47
10.9. Policejní zásah v mešitě (2014).....	47
10.10. Zahalování (2014)	50
10.11. Výroky Miloše Zemana (2014)	54
10.12. Tomio Okamura (2015).....	56
10.13. Demonstrace (2015)	59
10.14. Výroky Miloše Zemana (2015).....	67
11. ANALYTICKÁ ČÁST	80
11.1. Teze jedna: Změna mediálního postoje.....	80
11.2. Teze dva: Teorie identity.....	82
11.3. Teze tři: Mediální teorie	84
11.4. Teze čtyři: Metafora boje	85
11.5. Teze pět: Islám = terorismus	86
11.6. Teze šest: Spojování islámu s nacismem	87
11.7. Teze sedm: Neznalost islámu, zjednodušování.....	88
11.8. Teze osm: Osobní zkušenost	89
11.9. Teze devět: Radikálnost x umírněnost	91
ZÁVĚR.....	92
POUŽITÁ LITERATURA	98

ÚVOD

Dle dostupných údajů Českého statistického úřadu žije v České republice tři tisíce tři sta padesát osm muslimů¹, odhad jejich počtu je ale mnohem vyšší a přesahuje počet dvacet tisíc. Obecně lze říci, že čeští občané nemají mnoho příležitostí s nimi přijít do bližšího kontaktu, neboť muslimové jsou v populaci zastoupeni jen málo. Názor příslušníků české společnosti na muslimy tedy není dán bezprostřední každodenní zkušeností, ale obrazem, který je vytvářen a zprostředkováván médii. Hlavní roli v tomto bezesporu hraje televize, kde se divák setkává s islámem většinou ve dvou formách sdělení – ve zpravodajství (popř. dokumentaristice a komentářích) a v hraných filmech. Dalším mediálním zdrojem obrazu islámu jsou tištěná média a jejich internetové verze. Média jsou dnes nepochybně hlavním zdrojem informací o muslimech a tedy i hlavním tvůrcem obrazu muslimů (a islámu) u veřejnosti.

Diplomová práce² se snaží identifikovat způsob, jakým vybraná tištěná média kontextualizují obraz islámu, tedy na základě analýzy textových sdělení ve vybraných médiích a v určitém časovém období usiluje o nalezení základního rámce, který určuje vnímání islámu prostřednictvím mediálních tištěných sdělení. Jsem přesvědčena, že existuje základní referenční rámec o islámu, který analyzovaná média sdílejí a ze kterého čerpají ve své každodenní práci. Tento rámec je sice obecný (v určité době), ale projevuje se konkrétním způsobem při různých příležitostech. Jinými slovy: média určitou událost popisují v určitém (předem sdíleném) kontextu, tedy rámcují tuto událost. Tento rámec je pak možno identifikovat v různých časových obdobích a v různých médiích.

Pro analýzu byly vybrány články ze tří nejčtenějších deníků v České republice – Blesku, MF DNES a Práva za posledních pět let, tedy v období od 1. ledna 2011 do 31. prosince 2015. Články byly vybrány na základě předem stanovených kritérií a analyzovány pomocí kritické diskursivní analýzy, která umožňuje identifikaci a analýzu převažujícího a dominantního diskursu o islámu ve veřejném prostoru české společnosti. Právě diskursivní analýza umožňuje pracovat s kategoriemi, které nejsou předdefinované, to znamená, že kategorie primárně objevují až v textu, jelikož mi jde o hloubkovou interpretaci zkoumaných textů a

¹ Údaje pocházejí ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011.

² Diplomová práce vznikla v rámci projektu "Islám v ČR: etablování muslimů ve veřejném prostoru" a byla částečně publikována s následujícími odkazy (Havlíček, Korečková, 2016); (Korečková, Lužný, 2016).

soustředění se na jednotlivé významy, které texty mohou nabývat v různých sociálních kontextech.

Krom výše zmíněného pracuji v diplomové práci s konceptem identity. Existují různé teorie identity. Někteří autoři jako například Richard Jenkins nerozlišují mezi pojmem identita a sociální identita. Podle Jenkinse (1996) sociální identita „*odkazuje ke způsobům vzájemného odlišování se jednotlivců a skupin v sociálních interakcích s ostatními jednotlivci a skupinami. Jedná se o neustálé uvědomování si a označování vztahů podobnosti a odlišnosti mezi jednotlivci, skupinami a mezi jednotlivci a skupinami. Podobnost a odlišnost jsou chápány jako dynamické principy identity*“ (Jenkins, 1996: 4). Právě neustálé uvědomování si podobností a zejména odlišností mezi jednotlivci, skupinami a mezi jednotlivci a skupinami, dává vzniknout dichotomii my versus oni, která prostupuje napříč analyzovanými deníky. Která z identit se v tomto kontextu ukáže jako ta nejzásadnější, díky které bude dichotomie my versus oni tvořena? Teorie střetu civilizací je do teoretické části práce zařazena záměrně, jelikož knihu *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu* považuje podle deníku Právo Miloš Zeman za podklad svých názorů týkajících se islámské tematiky. Z mediálních teorií je pozornost věnována konceptu zpravodajských hodnot, které můžeme chápat jako určitá kritéria, díky kterým má událost šanci stát se zprávou a dostat se do médií. Druhým mediálním konceptem je gatekeeping či gatekeeper, což lze volně přeložit jako vrátný či hlídač. Jedná se o typ člověka, který má moc rozhodovat o výběru témat a událostí, které se stanou zprávou. Posledním mediálním konceptem je nastolování agendy. Koncept vychází z předpokladu, že důraz a význam, který je ze strany médií přikládán určitému problému, ovlivňuje způsob, jakým daný problém vnímá a přijímá publikum. (Šuláková, 2010: 237)

Jaký je mediální obraz islámu a muslimů v České republice a jakým směrem se ubírá? Ukáže se teorie identity v analyzovaných článcích jako silný prvek pro ustanovování dichotomií my versus oni? Která z identit se v analyzovaných kauzách ukáže ze stany čtenářů jako ta nejzásadnější? Kdo ve sledovaných denících nejčastěji nastoluje agendu týkající se islámu či muslimů? Mají novináři dostatečnou znalost islámského náboženství a dokáží se správně orientovat v islámské rétorice a problematice? To jsou základní otázky, na které se pokusím v diplomové práci najít odpověď.

1. ISLÁM

1.1. Vznik islámu

Vyznavači islámu považují své náboženství za monoteistickou víru s platným řádem daným od Boha. Slovo *islám* znamená *odevzdávání se do vůle Boží*, přičemž muslimové věří, že ono slovo Boží a jeho vůli zvěstovali lidem proroci. Posledním a zároveň největším prorokem islámu je Muhammad, s jehož příchodem je spojen „*triumfální nástup dovršeného islámu, zatímco historická věda teprve zde, na počátku 7. století, zaznamenává jeho vznik jako nového náboženství*“ (Kropáček, 1992: 9). Islamistika datuje počátky Muhammadových zjevení do roku 610, první veřejné vystoupení pak do roku 613. Jeho hlásání nové víry a jejího poselství se však zpočátku setkávalo s lhostejností krajanů, později se musel Muhammad potýkat i s otevřeným nepřátelským odporem. O několik let později odchází Muhammad se svými stoupenci z *Mekky* do *Jathribu*, který byl na jeho počest přejmenován na *Madínat an-Nabí*, do češtiny přeloženo jako *Město Prorokovo- Medína*. A právě v Medíně byl Muhammad uznán za nejvyššího duchovního i politického představitele nově se tvořícího islámského společenství. (Ibid.: 11-16)

1.2. Korán

Ortodoxní učení islámu chápe Korán jako *přímé slovo Boží*, které nebylo stvořeno člověkem a existuje od věčnosti. Slovo Korán překládáme do češtiny jako *přednášet* a znamená *přednes zjevení daného Muhammadovi*. Korán byl po staletí základem vzdělávacích soustav, v řadě zemí byl Korán dokonce vyhlášen jako hlavní zdroj zákonodárství, fundamentalisté pak Korán vyzdvihli na místo jediné, věčné ústavy. Korán je rozčleněn na 144 súr, které jsou řazeny podle své délky od nejdelší po nejkratší. Otázka samotného pojetí Koránu a výkladu jeho principů stála, a dodnes stojí, v centru mnoha sporů. (Ibid.: 28-34)

1.3. Pět pilířů islámu

Příslušnost k islámu je posuzována pomocí pěti nejpodstatnějších povinností, které muslimské učení souhrnně označuje za *pět pilířů náboženství*. Tyto pilíře tvoří *vyznání víry (šaháda)*, *modlitba (salát)*, *náboženská daň (zakát)*, *půst v měsíci ramadánu (sawm)* a *pout' do Mekky (hadždž)*. (Ibid.: 91)

Islámská šaháda v překladu do češtiny zní: „*Vyznávám, že není božstva kromě Boha a Muhammad je posel Boží*“ (Ibid.: 92). Díky tomuto vyznání je jasné, že islám se řadí mezi monoteistická náboženství. Nevěřící se může stát muslimem tím, že šahádu přednese buď před významným islámským činitelem, místním hodnostářem či před alespoň dvěma svědky, kteří o přednesení pořídí úřední záznam.

Povinnost každého věřícího vyznávat víru je plněna při každodenních modlitbách, ve kterých šaháda tvoří významnou část. Šaháda může také v širším slova smyslu znamenat to, že věřící je pro svou víru připraven bojovat a položit za ni život. Hlavní a každodenní povinností každého vyznavače islámské víry je modlitba (salát). Modlitba je ovšem platná pouze při dodržení všech stanovených podmínek: čistota těla, čistota místa a šatu, náležitě odění, zaujetí správného modlitebního směru, znalost modlitebních časů a zbožné předsevzetí. (Ibid.: 96) Modlitba musí být vykonávána bez obuvi a místo modlitby musí být čisté, suché a neposkvrněné. Modlitba nemusí probíhat pouze v mešitě, modlit se je povoleno i v bytě, továrně, kanceláři či na letišti. Věřící velmi často využívají i modlitební koberečky. Muži musí mít vždy zahalenou část těla od poloviny břicha ke kolenům, ženy musí mít zahalené celé tělo krom obličeje a rukou od zápěstí. Sunitské právní školy ustanovily minimální počet pěti modliteb denně, maximální počet stanoven není. První modlitba by měla probíhat za úsvitu, druhá v poledne, třetí mezi polednem a západem slunce, čtvrtá při západu slunce a pátá v noci po vyhasnutí posledních červánků. Zvláštní význam věřící kladou páteční polední modlitbě, kterou věřící provádějí společně a na které vystupuje se svým kázáním kazatel. Modlitba je chápána jako důvěryhodný rozhovor s Bohem, který nesmí být nikým a ničím narušen. (Ibid.: 97-102)

Náboženská daň (zakát) postupně zcela nahradila dobrovolnou almužnu (*sadaqa*), až po Muhammadově smrti. Na základě klasického práva se zakát odváděl vždy jednou ročně z předem určených druhů majetku, pokud nepřekročily stanovenou hranici- *nisáb*. Zdaňovaný majetek zahrnoval vypěstované plodiny, zejména pak obilí, datle či hrozny, dále velbloudy, skot, ovce a kozy, pokud tato zvířata nebyla přímo využívána k práci. V neposlední řadě se jednalo i o zlato a stříbro, popřípadě zboží určené k obchodu. U plodin zakát činil deset procent, u zvířat a drahých kovů to byla přibližně dvě procenta. Zakát se odváděl příslušným úřadům, proto záhy splýnul se státními daněmi. Daně a jejich výše se na různých územích lišila podle místních úprav. Dnes je známý spíše dobročinný zakát, což je dobrovolná forma almužny chudým na závěr ramadánu. (Ibid.: 104-106)

Půst v měsíci ramadánu zavedl Muhammad v Medíně v roce 624 a stanovil ho na třicet dní, čímž nahradil do té doby praktikovaný jednodenní půst. „*Postním měsícem je měsíc ramadán, v němž Korán byl seslán jako vedení správné pro lidi a jako vysvětlení tohoto vedení i jako spásné rozlišení*“ (Ibid.: 107). Později byl vydán dodatek, který půst od jídla, pití i pohlavního styku omezuje jen na denní dobu. Povinnost půstu platí pro každého dospělého a to duševně i tělesně zdravého. Pro děti platí půst od jejich deseti let. Půstu jsou zproštěni staří lidé, nemocní, těhotné a kojící ženy či lidé na cestách. Pokud není možné držet půst v předepsaném období, dá se nahradit jindy. Pokud není nahrazení půstu možné (u velmi nemocných a starých lidí), dávají tito lidé náhradou potravu chudým. Během půstu je věřící povinen zdržovat se nejen jídla, pití a sexuálních aktivit, ale rovněž je zakázáno kouřit a pronášet neslušné řeči. Věřící by měl po celou dobu vykonávat dobré skutky a vyvarovat se svárů. Přerušování půstu začíná ihned po západu slunce, kdy je věřícím opět povoleno jíst a pít. (Ibid.: 107-110)

Korán v sobě přímo obsahuje příkaz k tomu, aby věřící alespoň jednou za život vykonali pouť do Mekky. Povinnost platí pro každého, kdo je tělesně i duševně zdravý a má pro cestu dostatečné prostředky. Nařízení neplatí pro otroky a pro ženy bez manžela či mužského příbuzného, který by ji na cestě doprovázel. Ten, kdo pout' do Mekky vykoná, se ve svém okolí těší obrovské úctě a poutníci jsou při návratu domů vítáni slavnostní výzdobou. (Ibid.: 110-113)

1.4. Právo šaría

Náboženské právo neboli *šaría* či *šar*, ztělesňuje *souhrn Božského řádu přikázaného lidstvu* - neproměnný morální zákon. Šar je, stejně jako Korán, vnímán jako nestvořený, věčný. „*V ideálním, zduchovňujícím pojetí šaría znamená přítomnost Boží vůle, vyjádřené koránským poselstvím, v životě člověka a v dějinách*“ (Ibid.: 118). Vědní obor zabývající se šarií se nazývá *fiqh*, přeloženo jako *poznání*. Tento vědní obor přesně vymezil právo a míru odpovědnosti různým kategoriím osob. Plnoprávným může být pouze svobodný muslim, který je dospělý a duševně zdravý. Nejvýše stojí plnoprávný muž a o něco níže pak svobodná žena muslimka, která se například při výkupném z krevní msty, svědectví a dědictví počítá jako polovina muže. V manželství má žena méně práv než muž, manžel například svou ženu může trestat, žena má ale právo na výživné a v majetkoprávních sporech je muži dokonce rovna. Otroci jsou pak svobodným muslimům rovni pouze v náboženské rovině,

občanskoprávně je za ně odpovědný jejich pán, který má povinnost otroka živit a nesmí mu ukládat práci nad jeho síly.

Co se týče rodinného práva, manželství muže a ženy je uzavřeno smlouvou, kterou podepisuje ženich a zákonný zástupce nevěsty za přítomnosti dvou plnoprávních svědků. Svobodný muž se může oženit až se čtyřmi ženami, otrok může mít pouze ženy dvě. Žena se nesmí provdat na nemuslima, zatímco muž se může oženit s křesťankou nebo židovkou. Manželství zaniká úmrtím, rozvodem, vykoupením se z manželství či prohlášením soudce, že je sňatek neplatný. Rozvod má nejčastěji podobu zapuzení či propuštění ženy mužem. Manželství může dále zaniknout tím, že manžel pod přísahou tvrdí, že se žena dopustila nevěry či porodila dítě, které není jeho. K rozvodu dojde i za situace, kdy žena pod přísahou mužovo tvrzení popírá. V průběhu manželství má muž právo ženě zakazovat vycházení z domu a také může omezit návštěvy příbuzných z její strany. Žena má dále právo rozhodnout za sebe i za děti, že nebude muže na cestách doprovázet. Žena má, jako matka, právo na péči o dítě a to do 7-9 let u chlapců a do puberty u dívek. Interrupce či sterilizace je přísně zakázána. (Ibid.: 127-131)

Trestní právo lze rozdělit na *právo Boží* a *právo lidské*. Za porušení Božího zákona se ukládají tresty určené Koránem, nazývané termínem *hadd*. Takovéto tresty se ukládají například za smilstvo, křivé nařčení z cizoložství, opilství, krádež, loupežné přepadení či odpadlictví od islámu. Cizoložství ženatých či vdaných se trestá ukamenováním, u předmanželského styku je trestem sto ran bičem. Křivé nařčení z cizoložství se trestá osmdesáti ranami bičem, přičemž cizoložství se musí dokázat výpovědí čtyř hodnověrných mužů a nařčená žena se má možnost se čtyřnásobným prohlášením bránit. Opilost se rovněž trestá osmdesáti ranami bičem a to jen tehdy, lze-li dokázat, že se provinilec opil z vlastní vůle. Krádež se trestá háddem pouze tehdy, přesáhne-li ukradená věc určitou hodnotu. Hadd za první krádež uvaluje trest utětí pravé ruky v zápěstí, druhá krádež se trestá utětím levé nohy v kotníku. Při recidivě se buď utínání opakuje nebo je zloděj uvězněn, dokud neprojeví kajícnost. Za loupežné přepadení na cestách spojené s vraždou hadd ukládá ukřižování a za vraždu pak okamžitě stětí. Smrtí se rovněž u muslimských mužů trestá odpadlictví od islámu. Žena je v tomto případě uvězněna a bita tak dlouho, dokud se nenapraví. Vězení pak šaría nepokládá za trest, ale spíše jen za preventivní opatření či prostředek k vynucení lítosti. (Ibid.: 133-135)

V polovině minulého století začalo být právo šaría postupně nahrazováno a upravováno podle západních zvyklostí a vzorů, hadd se v té době vykonával pouze v Saudské Arábii,

severním Jemenu a Afghánistánu. Od sedmdesátých let byl ovšem v řadě zemí zaznamenán nárůst fundamentalismu islamizace trestního práva (v Íránu od roku 1979, v Súdánu od roku 1983 či v monarchiích v Perském zálivu od roku 1982 apod.). (Ibid.: 135)

1.5. Islám v České republice

Údaje o počtu lidí, kteří se hlásí k islámu, jsou čerpány z internetového serveru *Pew Research Center*. Ten na svých stránkách uvádí velmi podrobné statistiky o odhadovaných počtech muslimské populace. Podle tohoto serveru je na celém světě 1 619 314 000 muslimů. Z toho celkového počtu jich nejvíce žije v oblasti Asia-Pacific, kde muslimové tvoří 62,1 % populace. V Evropě je muslimská populace odhadována na 44 138 000, což tvoří 2,7 % z celkového počtu muslimů na světě. Tato data pocházejí z roku 2010.

Data o počtu muslimů v České republice jsou čerpána z údajů Českého statistického úřadu, konkrétně ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Takto získaná data ale nemohou být považována za naprosto přesná, protože odpověď na otázku náboženského vyznání byla pouze dobrovolná a neodpovědělo na ni více jak 4,7 milionů obyvatel. Podle údajů Českého statistického úřadu žije v České republice tři tisíce tři sta padesát osm muslimů. Odhad počtu muslimů je ale o něco vyšší a přesahuje počet dvacet tisíc osob, nicméně nevypovídá o tom, jestli se jedná o muslimy praktikující či nikoliv.

Mezi nejstarší organizace, které koordinovaly aktivity muslimů v České republice, patří *Svaz muslimských studentů v ČR*, který působí zejména ve velkých univerzitních městech. *Islámská nadace v Praze* a *Islámská nadace v Brně* pak zajišťují náboženskou činnost a kulturní či osvětové aktivity v těchto dvou největších městech České republiky. *Ustředí muslimských obcí* (dále jen UMO) nemělo až do roku 2004 právní subjektivitu, proto bylo na počátku devadesátých let vytvořeno několik subjektů, které se zaregistrovaly jako kulturní organizace nebo kulturní sdružení, aby muslimská komunita mohla vyvíjet své aktivity legálně. (Mendel et al., 2007: 411-413)

UMO vydalo *Základní dokument náboženské společnosti*, ve kterém charakterizuje své poslání (Ibid.: 414):

a) Pomáhat všem muslimům podle možností obce, zřizovat a vydržovat školy, zdravotnické a dobročinné instituce, pomáhat všude tam, kde to bude sloužit k rozvoji muslimské komunity podle islámských zásad; b) prohlubovat přátelské vztahy a kontakty mezi muslimy na území České republiky a se souvěrci žijícími mimo její hranice; c) podporovat přátelské

vztahy mezi Českou republikou a muslimskými zeměmi; d) poskytovat objektivní informace o islámu a jeho učení; e) prohlubovat dialog mezi různými náboženskými uskupeními a dosáhnout vzájemného respektu, tolerance a přátelských vztahů; f) budovat muslimské modlitebny všude tam, kde se ukáže potřeba; g) shromažďovat prostředky pro výstavbu a provoz mešit a modliteben, pro zajištění muslimské stravy a pro další aktivity vedoucí k naplňování poslání Ústředí muslimských obcí; h) bránit muslimskou pospolitost proti všem projevům rasismu, xenofobie, islamofobie či jakékoliv diskriminace; i) vést evidenci členů obce, a to pro svou vnitřní potřebu; j) pomáhat při zajišťování pohřbu zemřelých muslimů podle islámských zásad; k) vydávat periodické i neperiodické publikace o islámu.

2. TEORIE IDENTITY

Koncept identity není v sociálních vědách žádným novým pojmem, i přes to je ale pojetí identity jedním z klíčových konceptů současné doby. S pojmem identita pracoval mezi prvními například Ralf Dahrendorf (1977) či později Erving Goffmann (1999). Existují různé teorie identity, někteří autoři, jako například Richard Jenkins (1996), nerozlišují mezi pojmem identita a sociální identita. Pojetí identity se liší i v oblasti psychoanalýzy, vývojové psychologie, symbolického interakcionismu či sociologie.

2.1. Identita v kontextu sociologie

Sociologickou definici identity přinesl Anthony Giddens (1999), který identitu definuje jako „*typické rysy jednice nebo skupiny obvykle podmíněné sociálními charakteristikami*“ (Giddens, 1999: 550). V současné sociologii je pojem identita používán především ve vztahu k modernitě a v kontextu různých změn moderní společnosti. Giddens, stejně jako například Stuart Hall, vnímá identitu jako sociální konstrukt. Podle Jenkinse (1996) sociální identita „*odkazuje ke způsobům vzájemného odlišování se jednotlivců a skupin v sociálních interakcích s ostatními jednotlivci a skupinami. Jedná se o neustálé uvědomování si a označování vztahů podobnosti a odlišnosti mezi jednotlivci, skupinami a mezi jednotlivci a skupinami. Podobnost a odlišnost jsou chápány jako dynamické principy identity*“ (Jenkins, 1996: 4).

2.2. Teorie sociální identity

Koncept sociální identity a jeho vliv na meziskupinové vztahy představil Henri Tajfel v dnes již klasickém díle *Human Groups and Social Categories* (1981). Teorie sociální identity (v originále Social identity theory, SIT) se zabývá vztahy mezi sociální kategorizací, sociální identitou, sebepojetím, skupinami a meziskupinovým chováním. (Hogg, Abrams, 2003: 412)

Teorie odlišuje dva typy identit: *osobní* a *sociální identitu*. Do první jmenované lze zařadit názory na schopnosti, dovednosti a vlastnosti jedince, sociální identita se oproti tomu odráží od členství k dané sociální skupině. Lidé definují a hodnotí sami sebe ve smyslu skupin, ke kterým náleží, proto vztažná skupina může poskytovat jedincům kolektivní pojetí, sociální identitu. Důležité je si uvědomit, že ke kolika sociálním skupinám se jedinec cítí náležet, tolik má sociálních identit. Velmi důležitá je také citová a hodnotová angažovanost k této sociální skupině. Jedinec se vždy snaží identifikovat s určitou sociální skupinou a to ve snaze

získat sebevědomí a pozitivní sociální identitu. Na základě toho jedinec vždy usiluje stát se členem skupiny s vysokým společenským statusem. Z tendence získat pro vlastní sociální skupinu co nejlepší postavení dochází ke snižování hodnocení příslušníků jiných sociálních skupin. Jinými slovy lze říci, že představa sociální identity je založena na předpokladu, že jednotlivci upřednostňují pozitivní představu o sobě před tou negativní. Tato domněnka byla ověřena v empirickém výzkumu, který využívá tzv. *modelu minimální skupiny*. Účastníci výzkumu byli rozděleni do dvou skupin tak, aby rozdíly mezi skupinami byly minimální a zanedbatelné. Členové každé skupiny pak hodnotili nejprve členy své vlastní skupiny a následně skupiny cizí. Z výsledků výzkumu jasně vyplynulo, že jedinec vždy hodnotil pozitivněji členy své vlastní skupiny na úkor skupiny cizí. (Tajfel, 1981)

2.3. Meziskupinové chování

Problematika meziskupinových vztahů je velmi obsáhlé téma, které ale není hlavním předmětem mé diplomové práce. Proto jsem se rozhodla z velmi široké škály témat vybrat pouze to, které se záměru práce týká nejvíce. Tímto tématem je *meziskupinová předpojatost*, která se dá zkráceně vysvětlit jako systematický sklon k lepšímu hodnocení členů vlastní skupiny na úkor členů ostatních skupin. Výsledkem tohoto sklonu pak může být *stereotypizace* a *předsudky*, které mohou vést až k diskriminaci členů ostatních skupin. (Hewstone et al., 2002) *Stereotypy* lze vysvětlit jako široce sdílené meziskupinové postoje, fungující jako teorie nebo sociální reprezentace charakteristik ostatních skupin. (Tajfel, 1981: 143-145) Po svém utvoření mají stereotypy nebezpečné tendence přetrvávat a to i tehdy, má-li jedinec osobní zkušenost s případy, které stereotyp narušují. *Předsudek* lze vysvětlit jako příznivý či nepříznivý postoj vůči jinému člověku či skupině osob, který je učiněný pouze na základě příslušnosti k určité skupině, nikoli však na osobní zkušenosti s danou osobou či skupinou osob. Jinak řečeno, za předsudečné je považováno takové chování, které stojí na hanlivém sociálním postoji, vyjadřování negativních pocitů a nepřátelském chování ke členům určité sociální skupiny a to na základě členství k této skupině. (Brown, 1995)

2.4. Kulturní identita

V současné době neexistuje jednotná definice pojmu *kultura*. Kultura je specifickou lidskou oblastí. Je to vše, co odlišuje lidskou společnost od říše zvířat. Kulturu můžeme definovat v širším slova smyslu jako vše, co vytváří lidská civilizace. Petrušek rozděluje kulturu na materiální (prostředky, předměty a nástroje), duchovní (umění, náboženství, filosofie apod.)

a normativní (morálka, právo, tradice, zvyky apod.). Na kulturu se ale můžeme zaměřit i v užším slova smyslu jako na projevy chování lidí, tedy na kulturu určitého společenství, které se vyznačuje jistými sdílenými hodnotami, rituály, zvyklostmi či předáváním zkušeností. (Průcha, 2001: 211)

Kulturní identitu lze vnímat jako určitý nástroj pro vnitřní identifikaci, díky kterému dochází ke slučování různorodého souboru jednotlivců do společenského celku. Jedince uvnitř každé společenské skupiny navzájem spojují shodné hodnoty a principy. Uvědomování si kulturní identity je pro jedince nejvíce patrné, když vstoupí do kontaktu s příslušníky jiných kultur. To mu umožňuje povšimnout si odlišných, zejména vnějších znaků, jako například odlišné barvy pleti, rozdílného jazyka či stylu oblékání.

2.5. Národní identita

Ernest Gellner (1983) se domnívá, že národní identitu vytvořil až nacionalismus, jehož kořeny spatřuje v průmyslové revoluci. Smith (1991) vidí nacionalismus jako určitou formu kultury, je „*ideologií, jazykem, mytologií, symbolem a vědomím, že byl všeobecně vyslyšen. Národ je druhem identity, jejíž význam a priority jsou předpokládány touto formou kultury*“ (Smith, 1991: 91). Národní identita je podle něj složena z více složek kolektivních identit, je tedy multidimenzionální. Stuart Hall (1977) popisuje národní identitu skrze kulturní identitu a koncept reprezentace. Reprezentaci definuje jako „*produkcí významu pojmů skrze jazyk. Je to spojení mezi pojmy a jazykem, který odkazuje na jedné straně k reálnému světu objektů, lidí a událostí, a na druhé k myšleným světům fiktivních objektů, lidí a událostí*“ (Hall, 1997: 17). Podle Halla je tedy národ systém kulturní reprezentace. Národ nemůže být v tomto smyslu nikdy homogenní, jelikož se skládá z různých sociálních identit, a členů identifikujících se s různými hodnotami. A právě systém reprezentace je to, co podle Halla tyto rozdílnosti sjednocuje. „*Národní identity vždy byly tak jednotné a homogenní, jak byly reprezentovány*“ (Hall, 1992: 299).

2.6. Transnacionální identita

Transnacionální identita se jako forma identity objevuje u *transmigrantů*. Jako transmigrant se označuje přistěhovalec, pro něhož je typické zachování si náboženských, politických rodinných a dalších sociálních vztahů skrze jednotlivé státy. Takováto identita přímo připouští, že transmigrant má více domovů, a proto může mít zároveň více národních identit. Tito jedinci si zachovávají vazby k původnímu domovu, ale svou každodenní činností si

vytvářejí také vazby k domovu novému. Svět těchto jedinců je tvořen transnacionálním sociálním polem, které propojuje oba jeho domovy. (Szaló, 2007)

2.7. Etnická identita

Etnická identita je získaná z kultury, proto vychází z příslušnost ke konkrétní společnosti nebo kultuře. Etnickou identitu lze rozdělit na *deklarovanou* a *žitou*. Deklarovaná identita stojí na vědomém přihlášení se ke zcela konkrétní sociální skupině pomocí etnodiferencujících znaků, jimiž jsou jazyk, národní symboly apod. Takováto identita není většinou nijak emocionálně prožívána. Oproti tomu žitá etnická identita je neustále vnitřně reflektovaná, je prožívána každý den. Důležitý je zde proces *sebedefinování jedince* jako příslušníka etnického společenství, díky čemuž jedinec prožívá pocity věrnosti na základě své etnické skupiny. Bačová (2003) nahlíží na etnickou identitu v rámci sociálně konstrukcionistického paradigmatu- etnická identita je vytvářena a udržována sociálně.

3. TEORIE STŘETU CIVILIZACÍ

Autorem konceptu o střetu civilizací je Samuel Huntington, který koncept představil v časopise *Foreign Affairs* roku 1993 pod názvem *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. Později vydává stejnojmennou knihu. Huntington si uvědomil, že po pádu komunistického režimu a po konci studené války chybí Západu nepřítel, proti kterému by se mohl mocensky vymezit. Bylo teda třeba najít nového nepřítele, definovat ho v přesných rysech a určit jeho hranice. Tímto protipólem se pro Západ stala islámská civilizace, která má podle Huntingtona nahradit úlohu Sovětského svazu. (Huntington, 2001)

Civilizace je podle Huntingtona nejširší kulturní entitou, je to nejvyšší kulturní seskupení lidí. Civilizace se definují jak společnými objektivními prvky, tak jazykem, dějinami, náboženstvím, zvyky, institucemi i subjektivním ztotožněním jednotlivých individuí. Ve svém díle rozlišuje sedm až osm civilizací: západní, konfuciánská, japonská, islámská, hinduistická, slovansko-ortodoxní, latinskoamerická a snad africká. „*Místa, kde se tyto civilizace dotýkají, jsou nejpravděpodobnějšími ohnisky napětí a příští světová válka, bude-li nějaká, vypukne na těchto hranicích*“ (Barša, 2001: 56). Huntington svou tezi podpírá šesti hlavními argumenty (Ibid.: 56-58):

1. Rozdíly mezi civilizacemi jsou hlubší než rozdíly mezi ideologiemi nebo formami vlády. Lidé z rozličných civilizací se liší v pojmání základních hodnot- v tom, jak chápou vztahy mezi člověkem a bohem, ženou a mužem, svobody a autority, rovnosti a hierarchie. Tyto rozdíly se utvářely po staletí a nezmizí tak snadno jako rozdíly ideologií.
2. Rostoucí kontakty posilují jak vlastní kulturní sebevědomí, tak uvědomění rozdílů mezi civilizacemi. Lidé odmítají cizí civilizační vlivy.
3. Hospodářská modernizace a sociální změny zbavují lidi tradiční místní identity. Vzniklé mezery vyplňuje v mnoha částech světa náboženství, často jsou to ovšem hnutí fundamentalistického typu. Obrozené náboženství poskytuje základ identity, která překračuje hranice států a integruje civilizace.
4. Západní civilizace je na vrcholu své moci a její tlak vyvolává v nezápadních civilizacích tendence obracet se k vlastním kořenům. Na cestě k vlastním kořenům ovšem nastává paradoxní situace: zatímco někdejší příslušníci elit bývali prozápadní a lidé bez vzdělání se upínali k domácí kultuře, dnes je velmi často situace opačná- elity se odvracejí od západu ke svým kořenům, zatímco masy přijímají západní zvyky, styl a kulturu.

5. Civilizační identitu nelze změnit tak snadno jako hospodářské či politické postavení. Náboženství vymezuje rozdíly mezi lidmi jasněji a jednoznačněji než národnost.
6. Vzrůstá hospodářský regionalismus, který posiluje uvědomění příslušnosti k jedné civilizaci. Ten ale může správně fungovat pouze tehdy, vychází-li z jedné kultury. Pokud regionalismus funguje tak, jak má, vzrůstá uvědomění o příslušnosti k dané civilizaci.

Západní civilizace se snaží ve všech ostatních civilizacích prosazovat pouze své západní hodnoty, jako je demokracie a liberalismus, které ovšem nejsou slučitelné například s myšlením a hodnotami islámské civilizace. Z výše uvedených tezí podle Huntingtona jednoznačně vyplývá konflikt mezi západní civilizací a ostatním světem. Výsledek konfliktu bude klíčový pro určení toho, jakým způsobem se bude vyvíjet světová politika v budoucích letech.

4. MEDIÁLNÍ TEORIE

Při analýze zvolených mediálních sdělení vycházím z několika konceptů, které představují rámec, v němž se při studiu mediálních kauz spojených s islámem budu pohybovat.

Prvním z nich je koncept *zpravodajských hodnot*. S pojmem zpravodajské hodnoty (v originále *News Values*) přišel v roce 1922 Walter Lippmann, který tento pojem vysvětluje v knize *Public Opinion*. Zpravodajské hodnoty jsou vlastnosti události, jež zvyšují šance, že tato událost bude uveřejněna v médiích. Můžeme je rovněž chápat jako určitá kritéria, díky kterým má událost šanci stát se zprávou a dostat se do médií. Lippmann definoval pět základních zpravodajských hodnot: jednoznačnost, překvapivost, prostorová blízkost, osobní zaujetí a konflikt.³ (Reifová et al., 2004: 76-78)

Druhým konceptem je *gatekeeping*, nebo *gatekeeper*. Termín *gatekeeper* lze volně přeložit jako *vrátný* či *hlídač*. Jedná se o typ člověka, který má moc rozhodovat o výběru témat a událostí, které se stanou zprávou. David M. White⁴ byl první, kdo tento pojem přináší do mediálních studií. Velmi komplexní pojetí *gatekeepingu* přináší pak Pamela Shoemaker, která ve svém díle *Gatekeeping* rozlišuje několik vlivů a úrovní, které mohou na *gatekeepera* působit. Za první je to individuální úroveň, která zahrnuje redaktorovy představy o tom, co je zpráva zasluhující si uveřejnění a co ne. Druhá úroveň je úroveň mediální rutiny, která zajišťuje předvídatelnost médií. Třetí úroveň je úroveň mediální organizace, kde je při výrobním procesu velmi důležitá dělba práce, autorita a odpovědnost každého jedince v jeho struktuře. Ve čtvrté úrovni jsou velmi důležité vlivy vně média, jako je například politická či ekonomická situace v zemi, kde médium vychází. Pátou a poslední úrovní je ideologická úroveň, kde je v médiích patrné prosazování vládnoucí ideologie. (Trampota, 2006: 43-47)

³ V průběhu let se koncept zpravodajských hodnot rozšiřoval o další kritéria a dnes je obecně přijímáno patnáct zpravodajských hodnot: frekvence, blízkost, jasnost, jednoduchost, smysluplnost, novost, průběžnost, možnost dalšího vývoje, vztah k elitním státům, personalizace, negativita, souznění, překvapení, předvídatelnost, variace. (Reifová et al., 2004: 76-78)

⁴ Termín *gatekeeping* White poprvé použil ve své empirické studii *The „Gate Keeper“: A Case Study in the Selection of News*, která se jako první zabývala výběrem událostí pro zpravodajství. White se primárně soustředil na proces výběru událostí. Jeho výzkum ukázal, že ve zpravodajství je použita pouze desetina nastřádaného materiálu a že rozhodování o tom, jaký materiál bude ve zpravodajství použit, je do značné míry v jeho struktuře. Ve čtvrté úrovni jsou velmi důležité vlivy vně média, jako je například politická či ekonomická situace v zemi, kde médium vychází. Pátou a poslední úrovní je ideologická úroveň, kde je v médiích patrné prosazování vládnoucí ideologie. (Trampota, 2006: 43-47)

Třetím východiskem je koncept nastolování agendy (*Agenda setting*). Tato perspektiva vychází z předpokladu, že důraz a význam, který je ze strany médií přiřkládán určitému problému, ovlivňuje způsob, jakým daný problém vnímá a přijímá publikum. (Šuláková, 2010: 237) Podle teorie nastolování agendy ovládají média určité mechanismy, díky nimž mohou určovat, které otázky publikum považuje za důležité a o čem následně přemýšlí.⁵ Samotný výraz nastolování agendy byl poprvé použit v roce 1972 v článku *The agenda-setting fiction of the mass media*, jehož autory jsou McCombs a Shaw. Tito autoři po několika provedených výzkumech formulovali tvrzení, že média nastolují veřejnosti svoji vlastní agendu – konstruují vlastní realitu, říkají, o čem má veřejnost přemýšlet a čeho si má všimnout. Vytvořili tak hypotézu, že média nabízejí veřejnosti témata – agendu a že tato témata jsou veřejností akceptována. (Ibid.: 237) Jak McCombs uvádí, teorie nastolování agendy má velmi široké využití v mediálním diskursu a jako příklad uvádí využití v politické reklamě, v politických kampaních a debatách, v budování korporátních image velkých nadnárodních společností, v obchodu a jeho vlivu na klienta, v lobbingu a jeho vlivu na politiku, v public relations atd. (Ibid.: 238)

⁵ „*Média nemusejí být schopna určovat, co si lidé mají myslet, ale jsou úspěšná v určování, na co mají lidé myslet*“ (Bártek, 2012: 102). Podle Bárteka je v tomto citátu v podstatě shrnut celý obsah konceptu nastolování agendy. Originál citátu pochází od Bernarda Cohena, který tento citát uveřejnil v roce 1963 ve svém díle *The Press and Foreign Policy*.

5. DOSAVADNÍ VÝZKUMY

Jak v knize *Islám v srdci Evropy* (2007) uvádí Mendel et al., mediální obraz islámu v České republice prošel v uplynulých letech významnými změnami. V devadesátých letech minulého století bylo zcela běžné se v médiích setkávat se zavádějícími, kritickými a až ilamofobními výlevy na adresu *islámského terorismu, extremismu a islamismu*. Hovořilo se zejména o islámských extremistech, zatímco o „pravém islámu“ se prakticky nehovořilo a pokud ano, tak pouze v rámci ujišťování obyvatel, že islám je *náboženství míru* a s terorismem nemá nic společného. Mendel et al. (2007) tento postoj označují za *postoj přepjaté politické korektnosti*, který má uchlácholit muslimskou i nemuslimskou veřejnost, že o „slušných“ muslimech si nikdo nemyslí nic špatného. V posledních letech se od výše popsaného postoje ustupuje a do popředí se dostávají výklady, které lze formulovat následovně: *„Problém není islámský extremismus, nýbrž islám jako takový. Jinými slovy: Konflikty ve vztazích mezi Východem a Západem, křesťanství a islámem, netkví v projevech jedinců či skupin, kteří si osobují právo reprezentovat všechny muslimy, nýbrž v islámu samém“* (Mendel et al., 2007:438).

Mendel et al. (2007) v kapitole *Islám a jeho český mediální obraz* shrnují dosavadní provedené výzkumy v České republice. Jako první uvádějí výzkum Martiny Křížkové, která provedla v roce 2006 analýzu mediálního obrazu českých muslimů pod názvem *Neviditelná menšina*. Výzkumný vzorek se skládal ze všech českých tištěných médií zahrnutých v databázi *Newton* vydaných od 16. dubna 2005 do 16. dubna 2006. Hlavním cílem jejího studia bylo zjistit, jaký je mediální obraz českého muslima na lokální úrovni, tedy jako souseda, známého, spolupracovníka a podobně. Výsledky analýzy autorka shrnuje následovně: *„Strípky informací, které média o českých muslimech nabízejí, zatím připomínají rozbité zrcadlo.“* (...) *„Obecně je možné v článcích vysledovat všudypřítomný stereotyp, který k čitelnému obrazu českých muslimů příliš nepřispívá a jenž zřejmě nepřekračuje schematičnost vnímání muslimů ve společnosti jako celku.“* (...) *„počet muslimů v ČR není příliš velký. Na stránky novin či časopisů se dostávají zprostředkovaně, nejčastěji v souvislosti s konfliktem či prostřednictvím vztahu Čechů k nim.“* (...) *„Muslimové jsou představováni jako cizinci, je zdůrazňována jejich odlišnost, která je vesměs chápána negativně (potenciál hrozby).“* (...) *„Čtenářům, kteří pravděpodobně vesměs nemají vlastní nezprostředkovanou zkušenost s muslimy, se dostává útržkovitých a ne příliš pozitivních informací (převaha konfliktu) bez hlubšího*

kontextu.“ (...) „Odpověď na základní otázku této analýzy, jaký je mediální obraz českých muslimů, je tedy: ne příliš zřetelný.“ (Ibid.: 440-442).

Další mediální analýzy byly vypracovány Multikulturním centrem Praha za podpory Evropské Unie. Eva Burgetová navazuje na výše zmíněný výzkum Neviditelná menšina a ve své studii *Přehled tisku za květen 2006 – neviditelná menšina* přichází se zjištěním, že klíčová slova *islám* a *muslim* obsahovalo 207 článků, které se ale v naprosté většině týkaly zahraničních událostí. Pouze asi 15 článků se týkalo domácího kontextu a z toho necelou polovinu tvořily články do studentské soutěže. (Ibid.: 442)

Jako poslední příklad výzkumu o mediálním obrazu muslimů či islámu v České republice uvádím výzkum Kateřiny Kantarové *Mediální boj o mešitu v Teplicích*. Kantarová provedla analýzu dvou teplických regionálních periodik a došla k závěru, že: „*Obě zmiňovaná periodika předkládala Tepličanům události, ale rovněž i hotové postoje. Během této kauzy došlo k výrazné změně profilu Araba z obrazu movitého a tudíž vítaného lázeňského hosta k obrazu někoho, koho je potřeba se obávat, protože vlastně patří do stejné skupiny jako ti, kteří páchají atentáty.*“ (...) „*Média výrazným způsobem přetváří, resp. Mění realitu a charakter skutečností.*“ (...) „*Případ teplické mešity ukazuje na vazbu médií k realitě: média již neinformují o tom, co se skutečně děje, svými texty prezentují prostřednictvím stereotypů naprosto odlišný obraz reality, což může mít za následek změnu událostí.*“ (Ibid.: 444-445).

6. KRITICKÁ DISKURZIVNÍ ANALÝZA

Při analýze jakýchkoli textů musíme mít na paměti, že se zabýváme analýzou slov. Proto byla pro analýzu vybraných novinových článků zvolena metoda diskursivní analýzy, která se v principu zaměřuje na odhalení způsobu nazírání, popisu a prezentace určitých témat. Diskurzivní analýza umožňuje pracovat s kategoriemi, které nejsou předdefinované, to znamená, že kategorie primárně objevujeme v textu (postupujeme tedy metodou *bottom-up approach* – zdola nahoru). V diskursivní analýze (na rozdíl od obsahové analýzy), jde o hloubkovou interpretaci zkoumaných textů a soustředění se na jednotlivé významy, které texty mohou nabývat v různých sociálních kontextech.

Diskurzivní analýza z velké části vychází z lingvistiky a soustředí se na „*jazyk coby formu společenské praxe*“ (Fairclough, 1989: 20).

Velmi komplexně metodu kritické diskurzivní analýzy ve svých dílech rozpracoval Norman Fairclough (1995), který rozčlenil diskurs do tří analytických rovin, které se navzájem ovlivňují. První rovina je lingvistická (analýza gramatiky, slov, znaků, ...), která se zaměřuje jak na význam textu, tak i na jeho formu. Druhou rovinou je diskurzivní praxe, jejíž hlavním cílem je analyzovat produkci, reprodukci a konzumaci daných textů publikem. Třetí a poslední rovinou je společenský kontext, který je ekonomický, politický a kulturní. (Fairclough, 1995: 57- 62)

Celkový konceptuální rámec naší studie lze vyjádřit následovně ve stručných tezích:

- a) Události se dějí, ale kauzy se vytvářejí.
- b) Tvůrci událostí jsou aktéři z reality každodenního života, zatímco tvůrci mediálních kauz jsou editoři a vydavatelé.
- c) Editoři a vydavatelé mají jiné zájmy ve své činnosti, než informovat o dění z reality každodenního života.
- d) Mediální prezentace událostí z každodenního života je podřízena zájmům jiného charakteru (ekonomického, politického, ideologického apod.).
- e) Při studiu mediální prezentace určitého tématu (např. islámu) je potřeba mít na zřeteli celý řetězec, který vytváří mediální kauzu: $U1 \rightarrow U2 \rightarrow K1 \rightarrow K2$. Zde $U1$ představuje událost z reality přirozeného světa, $U2$ – mediální událost (událost je obohacena o zpravodajskou hodnotu, čímž je jí umožněno proniknout do (být umístěna v) mediálního prostoru, $K1$ – mediální kauzu (dojde k mediálnímu

zřetězení zpráv o události U1, a to buď na základě dalších událostí, které na U1 navazují, nebo bez dalších událostí, kdy média jen dále rozšiřují událost o komentáře a tuto událost připomínají), K2 – zřetězení mediálních kauz, tedy několik relativně samostatných kauz je propojeno a jednotlivé kauzy vytvářejí významuplný celek; objevují se a opakují se stereotypy, stejní aktéři-komentátoři, objevují se propojení mezi různými tématy či tematickými bloky.

7. LIMITY STUDIE

První omezení studie může představovat server Anopress, ze kterého pocházejí všechny analyzované články. Anopress sice garantuje doslovný přepis všech publikovaných článků v takové verzi, v jaké byly uveřejněny v tištěných denících, problémem ale zůstává, že se jedná o články vytržené z původní strany tištěných deníků. U těchto článků již nejde zjistit grafické uspořádání, velikost titulku, barevnost, rozložení článku na stránce ani případné fotografické přílohy. Všechny tyto výše jmenované atributy mohou hrát roli při percepci tématu recipienty, a tedy také v následné kritické diskurzivní analýze. Jednou z možností, jak tomuto problému předejít, je pracovat s články v originálním (tedy novinovém) vydání, což však vždy není technicky jednoduché a efektivní (zejména pokud se jedná o větší množství analyzovaného materiálu).

Další omezení, které může ohrozit samotnou validitu výzkumu, spočívá v tom, že výzkumník či výzkumníci jsou nedílnou součástí analyzovaného diskursu. Jedinou obranou proti tomuto omezení je důkladná a neustálá sebereflexe výzkumníka. Výzkumník se musí mít na pozoru zejména v momentě, kdy analyzuje významy, protože jeho žitá skutečnost se nemusí shodovat s tím, jak tyto významy interpretují druzí.

8. VÝZKUMNÝ VZOREK

Aby mohl být novinový článek zařazen do výzkumného vzorku, musel splňovat předem stanovená kritéria. Prvním kritériem bylo medium, v němž byl článek uveřejněn. Do výzkumu byly zahrnuty deníky Blesk, MF DNES a Právo. Výše jmenované deníky byly vybrány na základě čtenosti, přičemž čtenost daného periodika chápeme jako ukazatel potenciálního sociálního dopadu sdělení. Výše jmenované deníky jsou dlouhodobě nejčtenějšími celostátními deníky v České republice. Nejčtenějším deníkem je Blesk, jehož čtenost je 1 122 000 čtenářů. Na druhém místě je MF DNES s čteností 695 000 čtenářů a na třetím místě je Právo, jehož čtenost je 342 000 čtenářů.⁶

Druhým kritériem bylo období, kdy byl článek publikován. Všechny analyzované články pocházejí z období od 1. ledna 2011 do 31. prosince 2015. Období pěti let považuji za dostatečně dlouhé období k tomu, aby byla v člancích patrná určitá periodicitu a aby byla umožněna identifikace základních rámců, v nichž se pohybuje mediální prezentace daného tématu (v tomto případě islámu). Východiskem této části studie je předpoklad, že existuje určitá interpretační struktura/rámec, která je sociálně sdílena a kterou média na jedné straně předávají, resp. vytvářejí a současně přebírají. Tato interpretační struktura (rámec, náhled, reprezentace tématu) je sdílena jak publikem, tak médii a na obou stranách (na straně médií i publika) existuje vzájemné očekávání, že určité téma bude určitým způsobem reprezentováno. Jinak řečeno: a) média očekávají, že jejich publikum očekává, že dané téma bude určitým způsobem prezentováno, a současně b) publikum (čtenáři určitého média) očekává, že určité médium bude dané téma prezentovat určitým způsobem. Tato vzájemná očekávání pak tvoří základ interpretační struktury, která je relativně stabilní v čase. Z tohoto důvodu je omezení analýzy na pět kalendářních let dostatečné, neboť interpretační struktura a způsob prezentace tématu (v tomto případě islám a muslimové) by byla stejná (resp. velmi podobná), i kdyby bylo pro analýzu zvoleno delší časové období.

Třetím stanoveným kritériem byl obsah článku. Do výzkumu byly zařazeny pouze ty články, v jejichž obsahu se alespoň jednou objevila slova jako *muslimové* či *islám* a to v jakémkoli tvaru.

⁶ Informace o čtenosti jednotlivých deníků pochází z tiskové zprávy Unie vydavatelů vydané 6. listopadu 2014. Data pocházejí z výzkumu MEDIA PROJEKT, který je realizován společnostmi MEDIAN a STEM/MARK. Výsledky studie jsou zveřejněny pro 2. a 3. čtvrtletí roku 2014. Dostupné z: <http://www.unievychdavatelu.cz/gallery/files/mpk19tz06.pdf>

Posledním upřesňujícím kritériem bylo to, aby článek pojednával o události, která se stala na území České republiky. Toto kritérium bylo zvoleno s ohledem na základní téma výzkumu, kterým jsou podoby a způsoby etablování muslimů ve veřejném prostoru České republiky. Je jisté, že mezinárodní mediální kauzy, které jsou spojené s islámem (např. konflikt na Blízkém východě nebo teroristické útoky z 11. září či bojové aktivity tzv. Islámského státu), ovlivňují obraz islámu v očích české veřejnosti, nicméně s ohledem na šíři výzkumu jsem byla nucena redukovat rozsah tématu. Jinak řečeno: české mediální kauzy spojené s islámem jsou přímým materiálem a konkrétním způsobem etablování (pozitivním či negativním) islámu a muslimů v českém veřejném prostoru.

Pro sběr dat byl zvolen internetový server Anopress IT⁷. Samotný sběr dat byl rozdělen do několika kroků. Prvním krokem bylo vyhledání všech článků, které obsahovaly termín „muslimové“ či „islám“ v jakémkoli tvaru. Články byly vždy vyhledávány pro každý deník v každém roce samostatně⁸.

Všechny články byly následně seřazeny pro každý ročník samostatně a to na základě deníku, data publikování, rubriky, nadpisu a strany. Celkem vzniklo pět souborů, které v sobě obsahovaly údaje o všech publikovaných článcích. Druhým krokem byl výběr potencionálních mediálních kauz, které by mohly ovlivnit veřejné mínění. Výběr kauz probíhal na základě data publikování článku a textu nadpisu⁹. Důležité kritérium, které muselo být do výběru událostí zapojeno, bylo to, aby událost obsahovala alespoň pět a více článků, jinak nemohla být brána za tzv. kauzu. Z tohoto třídění vzešlo několik kauz, které jsou uvedeny níže.

⁷ Anopress IT je informační agentura, která se zabývá zejména sběrem a analýzou plných textů všech celostátních i regionálních novin a vybraných časopisů.

⁸ V deníku Blesk bylo v roce 2011 otištěno 142 článků, které obsahovaly slovo muslimové či islám (nebylo zde ještě zařazeno poslední kritérium – aby se článek dotýkal dění v České republice). V roce 2012 bylo takových článků publikováno pouze 53, v roce 2013 to bylo 164 článků. V roce 2014 klesl počet článků na 54 a o rok později, v posledním analyzovaném roce, vystoupal na 172. MF Dnes měla ve všech pěti zkoumaných letech největší počet článků, které odpovídaly zvolenému kritériu. V roce 2011 to bylo 658 článků, v roce 2012 klesl počet článků na 302 a v roce 2013 klesl na 299 článků. Pokles pokračoval i v roce 2014, kdy bylo publikováno 245 článků, zatímco v roce 2015 byl zaznamenán radikální nárůst na konečných 643 článků. V deníku Právo kritérium výběru v roce 2011 splnilo 526 článků, v roce 2012 to bylo 394 článků, v roce 2013 kritériu odpovídalo 231 článků, v roce 2014 klesl počet článků na 225, v roce 2015 se ale vyšplhal na 558 článků.

⁹ Nebylo možné přecíst všech 4 696 článků, proto byly články tříděny podle nadpisu.

9. VÝČET JEDNOTLIVÝCH KAUZ

Na tomto místě nejdříve podám výčet všech mediálních kauz týkajících se islámu, následně se však budu věnovat jen kauzám, které se bezprostředně týkají českého prostředí.

9.1. Rok 2011

V roce 2011 obsahovalo slovo muslimové či islám celkem 1 326 článků. Tyto články byly na základě obsahu rozděleny do následujících jedenácti kauz¹⁰:

1. Libye na pokraji války;
2. Nová mešita v Brně;
3. Reakce na zabití Usámy bin Ládina;
4. Kauza Mladič;
5. Výroky Miloše Zemana;
6. Kauza Breivik a masakr v Norsku;
7. Začátek ramadánu;
8. Dobyť Tripolisu;
9. Výročí 11. září;
10. Smrt Kaddáfího;
11. Kázání v brněnské mešitě.

Již z tohoto přehledu je zřejmý hlavní kontext, v němž je v českých médiích islám zmiňován. Je jím konflikt, resp. válka. Jedinou „nekonfliktní“ událostí, která je v českých médiích zmiňována a která se týká islámu, je začátek měsíce ramadánu (v tuto chvíli navíc neanalyzuji obsah tohoto mediálního sdělení a neřeším, zda začátek ramadánu je spojen s nějakým pozitivním nebo negativním obsahem, popř. zda jde o hodnotově „neutrální“ sdělení). Jinak řečeno: pokud se české deníky zmiňují o islámu, tak především (v naprosté většině; dokonce je možno říci vždy až na výjimky) v kontextu konfliktu, násilí či války.

Z výše uvedených kauz byly dále do analýzy zařazeny pouze tři kauzy, které se týkají českého veřejného prostoru: Nová mešita v Brně; Výroky Miloše Zemana a Kázání v brněnské mešitě. Kauza Nová mešita v Brně obsahuje patnáct článků, které byly zahrnuty do následné analýzy. Za povšimnutí stojí fakt, že nejčtenější deník Blesk se této kauze nevěnuje vůbec. MF DNES na toto téma uveřejnila třináct článků a deník Právo články dva. V kauze Výroky prezidenta

¹⁰ Názvy jednotlivých kauz byly zvoleny tak, aby tematicky co nejlépe vystihovaly obsahy článků, které do jednotlivých kauz spadají. Kauzy jsou uvedeny v takovém pořadí, jak se během roku objevovaly v médiích.

Zemana bylo uveřejněno celkem šestnáct článků. V deníku Blesk byl otištěn jeden článek, MF DNES nabídla svým čtenářům pět článků a deník Právo článků deset. Poslední kauzou tohoto roku bylo Kázání v brněnské mešitě. Tématu se týká osm článků, přičemž deník Blesk se kauze nevěnuje vůbec, MF Dnes a Právo mají shodně po čtyřech člancích.

9.2. Rok 2012

V roce 2012 klesl celkový počet článků (ve srovnání s rokem 2011) obsahující slovo muslimové či islám téměř na polovinu a to na 749 článků. Ty lze tematicky rozdělit do čtyř kauz:

1. Kázání a střelba v brněnské mešitě;
2. Islamisté demolují Timbukt;
3. Film o Muhammadovi a následné reakce;
4. Válka v Egyptě.

Českého prostředí se primárně v daném roce týkala pouze jedna kauza, kterou je Kázání a střelba v brněnské mešitě a která zahrnuje šest článků. Nejvíce se kauze věnuje deník Blesk, který uveřejnil tři články. V MF DNES byly otištěny články dva a deník Právo napsal článek pouze jeden.

9.3. Rok 2013

V roce 2013 pokračovala sestupná tendence počtu článků odpovídajících zadaným kritériím; nicméně současně došlo ke zvýšení počtu mediálních kauz. V celkovém počtu 694 článků bylo možné vysledovat devět kauz:

1. Volba nového papeže;
2. Učitelka konvertovala k islámu;
3. Zpovědi atentátníků z Bostonu;
4. Vražda vojáka v Londýně;
5. Video s unesenými Čechy v Pákistánu;
6. Výročí patnácti let s mešitou v Brně;
7. Ruší se dovolené v Egyptě;
8. Atentátnice z Volgogradu;
9. Soud s prezidentem v Egyptě.

Ze všech výše jmenovaných kauz se českého veřejného prostoru týkají kauzy čtyři: Učitelka ve školce konvertovala k islámu, Video s unesenými Čechy v Pákistánu, Výročí patnácti let s mešitou v Brně a kauza Ruší se dovolené v Egyptě.

O kauze učitelky v mateřské škole, která konvertovala k islámu, bylo celkem napsáno devět článků. Deník Blesk se o kauze zmiňuje ve třech článcích. MF DNES k tématu publikovala nejvíce článků, konkrétně šest. Deník Právo se této kauze nevěnoval vůbec. Nejvíce článků tohoto roku, jedenáct, bylo otištěno v kauze Video s unesenými Čechy v Pákistánu. Nejvíce se tomuto tématu věnoval deník Blesk, který otiskl osm článků. MF DNES uveřejnila pouze jeden článek a deník Právo články dva. Deník Blesk se ke třetí kauze tohoto roku – Výročí patnácti let s mešitou v Brně, nevyjadřuje vůbec. Naproti tomu v MF Dnes bylo otištěno pět článků a deník Právo se k této kauze také nevyjádřil ani jednou. Poslední analyzovanou kauzou roku 2013 je rušení dovolených v Egyptě a následné nesnáze českých občanů, kteří se nemohou dostat zpět do České republiky, popřípadě na dovolenou odletět. Tomuto tématu se deník Blesk věnuje ve třech článcích, MF DNES a Právo uveřejnily každý po jednom článku.

9.4. Rok 2014

K nárůstu publikovaných článků nedošlo ani v roce 2014. Oproti minulému roku je patrný další pokles počtu kauz. Celkový počet článků se snížil na 524 a počet kauz v tomto roce se snížil na šest:

1. Nová ústava v Egyptě;
2. Policejní zásah v mešitě;
3. Zahalování;
4. Občanská válka v Sýrii;
5. Výroky Miloše Zemana;
6. Islámský stát.

Z výše uvedených kauz se českého veřejného prostoru týkaly tři kauzy: Policejní zásah v mešitě; Výroky Miloše Zemana a Zahalování. Nejvíce článků, sedmnáct, se týkalo policejního zásahu v mešitě, přičemž deník Blesk se kauze věnoval dvěma články, MF DNES publikovala článků devět a deník Právo šest. Výrokům Miloše Zemana se v tomto roce deník Blesk věnoval pouze jednou, shodně po čtyřech článcích publikovaly MF DNES i deník Právo. Do kauzy Zahalování bylo zařazeno jedenáct článků, přičemž tři byly otištěny v deníku Blesk, MF DNES otiskla pět článků a deník Právo články tři.

V tomto roce je u analyzovaných kauz patrná jedna velká odlišnost od všech předchozích kauz. Zatímco analyzované kauzy z minulých let mají společné to, že články v nich zařazené byly publikovány v rozmezí několika dní (jen s výjimkou kauzy z roku 2011 Výroky Miloše Zemana), analyzované kauzy Zahalování a Výroky Miloše Zemana 2014 prostupují deníky

napříč celým rokem. Nejedná se o jednu konkrétní událost, jedná se spíše o zcela konkrétní téma, které se objevovalo v průběhu celého roku. Více patrné je to u zahraničních kauz, kde dominantními tématy byly občanská válka v Sýrii a situace kolem Islámského státu. Tento nový trend je ještě více patrný v následujícím roce.

9.5. Rok 2015

Rok 2015 přinesl ve všech sledovaných denících nárůst publikovaných článků zabývajících se sledovanou tematikou. Zatímco v roce předchozím byl počet článků 524, v tomto roce došlo k nárůstu na 1403 článků. Počet článků v roce 2015 převýšil i počet článků v roce 2011 a jedná se tak o rok, kdy bylo na téma muslimové a islám ve sledovaných denících publikováno nejvíce článků. Došlo i ke zvýšení počtu kauz, kterých bylo identifikováno osm:

1. Útok na redakci Charlie Hebdo;
2. Tomio Okamura;
3. Uprchlíká krize;
4. Islámský stát;
5. Demontrace;
6. Občanská válka v Sýrii;
7. Výroky Miloše Zemana;
8. Teroristický útok v Paříži.

Do bližší analýzy byly opět zařazeny pouze kauzy, které se týkají českého veřejného prostoru, tedy kauzy Výroky Miloše Zemana; Demontrace a Tomio Okamura. Kauza Výroky Miloše Zemana obsahuje čtyřicet článků, přičemž z deníku Blesk byly analyzovány články čtyři, MF DNES publikovala jedenáct článků a deník Právo je s dvaceti pěti články na prvním místě co do počtu článků vydaných k této kauze. Další velkou kauzou s celkovým počtem padesáti osmi článků je kauza Demontrace, ke které deník Blesk opět publikoval nejméně článků, a to pouhé tři, MF DNES má největší počet analyzovaných článků- čtyřicet a deník Právo publikoval článků patnáct. Tomio Okamura a jeho výroky, to je poslední analyzovaná kauza v tomto roce a obsahuje celkem šestnáct článků. Zajímavé je, že deník Blesk se kauze nevěnuje vůbec, MF DNES publikovala sedm článků a deník Právo devět.

Trend, který byl poprvé patrný v minulém roce, se v tomto roce ještě více rozrostl. Všechny analyzované kauzy týkající se českého veřejného prostoru prostupují napříč celým rokem. Nejedná se o jednu konkrétní událost, ale spíše o téma jako takové. V kauze Demontrace jsou

analyzovány články ze všech významnějších demonstrací v průběhu celého roku, které se týkají islámu a muslimů. Stejně je tomu i u kauz Výroky Miloše Zemana a Tomio Okamura.

10. POPIS ANALYZOVANÝCH KAUZ

10.1. Nová mešita v Brně (2011)

Na téma výstavby nové mešity v Brně bylo publikováno celkem čtrnáct článků. Deník Blesk se tomuto tématu nevěnuje vůbec, MF DNES se novou mešitou zabývala ve dvanácti článcích a deník Právo ve dvou článcích.

Deník Právo ve svých článcích velmi stručně informuje čtenáře o tom, že muslimové v Brně hledají nové prostory, kde by se mohli modlit, jelikož jejich stávající mešita již kapacitně nestačí. Informuje rovněž o tom, že by se nejednalo o stavbu nové mešity s minaretem, ale že brněnským muslimům jde pouze o získání většího sálu, kde by se mohli sdružovat k modlitbám. V článku je poskytnut prostor předsedovi Islámské nadace v Brně, kterým je Muneeb Hassan Alrawi¹¹. Ten ujišťuje veřejnost, že muslimové nechtějí stavět mešitu s minaretem:

„Pro nás není důležitý venkovní vzhled budovy. Nikdy jsme netvrdili, že bychom na ní chtěli stavět minaret. Na druhé straně nám vadí, že jsme stále nuceni deklarovat to, že tak neučiníme.“¹²

MF DNES, která o této kauze informovala nejčastěji, kauzu zobrazuje jako jakýsi vnitřní spor uvnitř komunity brněnských muslimů, kde na jedné straně stojí Lukáš Lhoťan¹³ a na straně druhé Muneeb Hassan Alrawi, který je předsedou Islámské nadace v Brně. Lhoťan v článcích obviňuje Alrawiho z toho, že plánovanou stavbou nové mešity zbytečně vyvolává konflikt a že chce postavit *megamešitu*.

V dalším článku se MF DNES věnuje petici, kterou organizovalo občanské sdružení AntiMešita. Předseda tohoto sdružení Valentin Kusák se vyjádřil následovně:

¹¹ Muneeb Hassan Alrawi je český muslim iráckého původu narozený v roce 1966. Do Československa přišel v roce 1985. V roce 1994 byl jedním ze zakladatelů Islámské nadace v Brně a později byl zvolen do jejího vedení. Od března 2009 je předsedou Ústředí muslimských obcí České republiky.

¹² Muslimové hledají v Brně místo pro novou mešitu. *Právo*, 17 Mar 2011.

¹³ Lukáš Lhoťan, narozen v červenci 1980, konvertoval k islámu v patnácti letech. V roce 2002 absolvoval pouť do Mekky, od roku 1998 do roku 2012 byl aktivním členem muslimské komunity v Brně a od roku 1998 do roku 2010 působil jako zaměstnanec Islámské nadace v Brně. V roce 2010 se rozhodl pro svůj odchod z Islámské nadace v Brně i z Ústředí muslimských obcí. O dva roky později oznámil, že konvertuje ke katolické církvi a stal se jedním z nejznámějších kritiků islámu v České republice.

„Islám je náboženství zaměřené navenek s cílem ovládnutí okolí a zajištění své moci a nadvlády. Většina muslimů a jejich zemí jsou nedemokratické. Postavme se svoji účastí při podpisu petice proti existenci této stavby ve městě Brně.“¹⁴

Proti nové mešitě se postavil i brněnský zastupitel Daniel Rychnovský, který podle svých slov nevidí důvod *nechat islám v Brně expandovat*: „*V islámských zemích také není ke křesťanům tolerantní přístup. Jsou často diskriminováni, i zabíjeni.*“¹⁵

Další článek informuje o schůzce, která se uskutečnila v brněnské Staré radnici, kde u jednoho stolu zasedla *neobvyklá skupina lidí* - vedle sebe *seděl křesťan, dva muslimové, žid, odborník na extremismus a členka občanského sdružení Mladí zelení*. *Výbušnými tématy*, o kterých se debatovalo, byla *plánovaná stavba nové mešity v Brně, právo šaría či multikulturalismus*. Alrawi se při této příležitosti vyjádřil, že podle jeho názoru je špatný obraz muslimů způsoben zejména útoky na Světové obchodní centrum v New Yorku z 11. září 2001.

Více než polovinu článků tvořily příspěvky a komentáře samotných čtenářů MF DNES. Ta pravidelně poskytuje svým čtenářům prostor pro zveřejnění svých názorů. V této kauze MF DNES uveřejnila celkem osm komentářů svých čtenářů, přičemž polovina byla vedena v negativním duchu, druhá polovina pak v duchu pozitivním.

Záporné názory čtenářů

Prvním čtenářem, který se ke stavbě mešity vyjádřil zcela negativně, byl Pavel Novák z Brna. Ten se podle svých slov domnívá, že téma stavby mešity zasluhuje mnohem větší publicitu ze strany tisku a to z jednoho prostého důvodu - *v žádném případě nedopustit infiltraci islámu do evropské kultury*. Novák dále uvádí, že sleduje *vývoj rozpínavosti a netolerantnosti islámského náboženství*, jehož cílem je *jednoznačná likvidace ostatních kultur a náboženství - což ostatně popisuje korán*.¹⁶

Dalším čtenářem s negativním pohledem na stavbu mešity je Jiřina Úředníčková z Brna. Ta zcela otevřeně prohlašuje, že je proti jakékoliv mešitě, malé či velké a dodává, že *je velice*

¹⁴ Brněnské muslimy rozděluje stavba nové, větší mešity. *Mladá fronta Dnes*, 5 Mar 2011, p. 2.

¹⁵ Brněnské muslimy rozděluje stavba nové, větší mešity. *Mladá fronta Dnes*, 5 Mar 2011, p. 2.

¹⁶ Fórum čtenářů – Jsem proti jakékoliv stavbě mešit. *Mladá fronta Dnes*, 8 Mar 2011, p. 3.

smutné zažívat to, jak naše civilizace propadá panickému strachu říci cokoliiv proti vtírání se muslimské kultury a jejího náboženství.¹⁷

Třetím čtenářem s negativním názorem na stavbu mešity je Josef Prokeš z Brna. Prokeš ve svém komentáři uvádí, že by se nechtěl dožít toho, aby *bylo, nedej bože, jen uvažováno s výstavbou megamešity v centru města.*

„Mě stačí, když slyším a vidím, co je smyslem muslimského náboženství, ta zloba, nenávisť jednoho k druhému, to vzájemné vyvražďování i v rodinách, tamní legislativa, společenské chování doma i na veřejnosti, prehistorické řešení problémů, jako je kamenování na ulicích, kterého se zúčastňují i děti. No hrůza.“¹⁸

V závěru svého komentáře Prokeš muslimské komunitě vzkazuje doslova: *„zůstaňte si doma a podřezávejte si vaše krky i nadále.“*

Poslední negativní komentář pochází od Moniky Beranové, která se domnívá, že jsme země s určitou kulturou, která je naším poznávacím znakem a každý cizinec, který se rozhodne žít v naší zemi, musí tuto kulturu respektovat a my si ji máme bránit.

Kladné názory čtenářů

První pozitivní reakce na stavbu nové mešity pochází od Hynka Cíglera. Ten reaguje zejména na komentář Josefa Prokeše a říká, že se jeho názory cítí pobouřen a rétorika pana Prokeše mu silně připomíná veřejné činitele z Německa třicátých let a jejich antisemitská prohlášení. Cígler ve svém komentáři argumentuje svou vlastní zkušeností s muslimskými státy, zejména s Tureckem a Íránem, která byla velmi pozitivní. Na závěr svého komentáře Cígler uvádí:

„Pokud si pan Prokeš myslí, že jej budou představitelé brněnské muslimské obce kamenovat a vzájemně si pak na brněnských chodnících podřezávat krky, je to výraz neskutečné malosti a ostudy pro nás všechny.“¹⁹

Druhý komentář pochází od Alexandra Nazarova, který se domnívá, že muslimové by měli mít stejné právo modlit se ve svých mešitách, jako mají křesťané modlit se v kostele a Židé

¹⁷ Zamýšlená mešita v Brně jitrí emoce – Jsem proti stavbě mešity. *Mladá fronta Dnes*, 9 Mar 2011, p. 5.

¹⁸ Zamýšlená mešita v Brně jitrí emoce – Petici proti mešitám bych okamžitě podepsal. *Mladá fronta Dnes*, 9 Mar 2011, p. 5.

¹⁹ Stavba mešity, to není islámský extremismus. *Mladá fronta Dnes*, 11 Mar 2011, p. 4.

navštěvovat synagogu. Zároveň dodává, že v případě, je-li to jinak, *je něco špatně a na demokracii si pouze hrajeme.*

Autorka třetího článku není známa, je ovšem patrné, že má osobní zkušenosti s islámským světem. Podle svých slov navštívila Sýrii pětkrát, přičemž byla i v řadě kostelů a zastává názor, že: *„Obava z vypalování kostelů je k smíchu. Nebo spíš k pláči.“*²⁰

Poslední komentář je velmi stručný a jeho autor opět není uveden. Autor pouze uvádí, že s muslimy nikdy problém neměl a že více problémů zažil s *normálními* občany.

10.2. Výroky Miloše Zemana (2011)

Červenec

Celá kauza Zemanových výroků vznikla během mezinárodní konference s názvem *Evropa sjednocená a svobodná?* v Praze. Deník Blesk v této souvislosti o Zemanovi napsal: *„Známý chrlič bonmotů Miloš Zeman se zase odvázel. Tentokrát se terčem jeho slovních exhibic stali muslimové“*. Deník Právo Zemana označil jako *svérázného penzistu, který je nejdrsnějším tuzemským kritikem muslimů*. MF DNES v jednom článku o Zemanovi hovoří jako o *největším žijícím českém ochránci žen, který místo lesklé zbroje středověkého rytíře nosí flanelovou košili*.

Zeman na výše zmíněné konferenci řekl, že umírněný muslim je jako umírněný nacista. Jeho doslovný výrok zněl:

*„Umírněný muslim je cotradictio in adjecto, tedy protimluv, stejně jako contradisctio in adjecto je umírněný nacista. Například v dubnu 1945 existoval jeden umírněný nacista, který nabídl spojencům vyjednávání o separátní kapitulaci německé říše. Jmenoval se Heinrich Himmler, organizátor vyvraždování Židů.“*²¹

Zeman dále prohlásil, že *největším nepřítelem NATO je islám*. V této souvislosti deník Právo cituje jeho obvinění muslimského světa:

*„Nepřítelem je anticivilizace táhnoucí se od severní Afriky až po Indonésii. Žijí v ní dvě miliardy lidí a financovaná je dílem z prodeje ropy, dílem z prodeje drog.“*²²

²⁰ Někteří Češi jsou opravdu omezení. *Mladá fronta Dnes*, 23 Jun 2011, p. 5.

²¹ Zeman: Umírněný muslim je jako umírněný nacista! *Blesk*, 4 Aug 2011, p. 3.

²² Podle Zemana je největším nepřítelem NATO islám. *Právo*, 28 Jun 2011, p. 3.

Deník Právo pod nadpisem *Vstřícnost k muslimským zemím je chybou* cituje Zemanův výrok o umírněných a radikálních muslimech: „*Nevěřím, že jsou umírnění muslimové a radikální muslimové. Stejně jako nevěřím, že jsou umírnění a radikální komunisté. Jsou jen muslimové a komunisté.*“²³ Zeman také uvedl, že islám je nepřítel a že vyjednávání a vstřícnost k muslimským zemím je chybou.

Týden poté, co byly tyto Zemanovy výroky uveřejněny v českých médiích, Zeman na internetových SPOZ (Strana práv občanů – zemanovci) uvádí, že na svých výročích trvá. Deník Právo dne 7. července 2011 otiskl článek, který shrnuje Zemanovo prohlášení z internetových stránek. Zeman se o islámu a muslimech vyjadřuje takto:

„Muslima lze definovat jako vyznavače Koránu, podobně jako nacistu je vyznavačem rasové nadřazenosti a antisemitismu, nebo komunistu vyznavačem třídního boje a diktatury proletariátu.“²⁴ (...) „Korán obsahuje řadu súr, které vyzývají k podrobení zotročením a dokonce vyhlazení nevěřících. V tomto smyslu je islám nesrovnatelně agresivnější a intolerantnější než soudobé křesťanství, buddhismus, konfucianství, šintoismus a další světová náboženství“²⁵ (...) „Uvedme jen jediný příklad pro srovnání, a to příběh s cizoložnou ženou. Zatímco Ježíš cizoložnou ženu propouští, Mohamed ji nechává ukamenovat. Islámské právo šaría v podstatě trest ukamenováním dodnes obsahuje.“²⁶ (...) „I když lze souhlasit se zákazem, aby ženy řídily auto, ve všech ostatních případech islámská anticivilizace činí z žen nesvéprávnou, diskriminovanou menšinu a znemožňuje jejich svobodný rozvoj.“²⁷

Prosinec

Celá kauza výroků *svérázného penzisty Zemana* pokračovala v prosinci téhož roku. 1. prosince byl v deníku Právo publikován článek pod názvem *Miloš Zeman, ten se bomby nebojí: Muslimy si usmířujeme jako Hitlera*. Zeman zde tvrdí, že smířlivá politika vůči islámu nepřinese nic dobrého, Kosovo je země financovaná narkomafiemi a arabské jaro se změní v katastrofu, při níž zvítězí islámský fundamentalismus. V této souvislosti Právo uvádí Zemanův výrok „*Ne každý muslim je sice terorista, ale každopádně každý terorista je muslim*“²⁸. Islámské právo šaría Zeman označil za *kruté a středověké právo, co zemi vrátí do doby před feudalismem*.

²³ Podle Zemana je největším nepřítelem NATO islám. *Právo*, 28 Jun 2011, p. 3.

²⁴ Zeman: Proč považuji islám za anticivilizaci. *Právo*, 7 Jul 2011.

²⁵ Zeman se ospravedlňuje: Islám je skutečně anticivilizací. *Právo*, 7 Jul 2011.

²⁶ Zeman se ospravedlňuje: Islám je skutečně anticivilizací. *Právo*, 7 Jul 2011.

²⁷ Zeman se ospravedlňuje: Islám je skutečně anticivilizací. *Právo*, 7 Jul 2011.

²⁸ Miloš Zeman, ten se bomby nebojí: Muslimy si usmířujeme jako Hitlera. *Právo*, 1 Dec 2011.

Zeman se podle svých slov obává toho, že po arabském jaru již nebude umírněných islámských zemí, protože všude zvítězí islámský fundamentalismus.

Další část článku nese podnadpis *Islám je agresivní*. Zeman zde nazývá zahraniční politiku Evropské unie a USA za politiku usmiřování se s muslimským světem a tuto politickou situaci přirovnává k západní demokracii ve 30. letech minulého století a snaze usmířit se s hitlerovským Německem.

Zeman se zastává asijských přistěhovalců a říká, že mají lepší adaptační schopnost než Arabové, protože Arabové nedokáží zvládnout jazyk země, kam se přistěhují a mají problémy i se školní docházkou:

„Nebál bych se lidí, co perou prádlo, bál bych se lidí, co nadávají na euroamerickou civilizaci, nedělají nic a žijí na jejích sociálních dávkách. A na to, že muslimové dávky nezneužívají, jak někteří tvrdí, je třeba se zeptat Francouzů, Němců a Italů.“²⁹

Obhajoba Zemanových výroků

Prvním, kdo se Miloše Zemana a jeho výroků na účet islámu a muslimského světa zastal, byl tehdejší předseda SPOZ Vratislav Mynář. Mynář v rozhovoru uvedl, že i on vnímá problémy, které ve spojení s islámem v Evropě a všude ve světě existují. Jako příklad Mynář uvedl teroristické útoky z 11. září 2011 či aktuální nepokoje ve Francii. Mynář rovněž uvedl, že je nutné aktuální situaci kolem muslimského světa řešit a to co nejdříve.

Dalším zastáncem Zemanových výroků na adresu islámu byl Roman Kostřica, poslanec za TOP 09. Ten řekl, že *islamizace Evropy je problém* a domnívá se, že ne každý islamista je terorista, ale *„většina teroristů jsou islámští fanatici. U nich je zlé, že jim je vštěpováno, že se za spáchání násilného činu stanou mučedníky a jdou k Alláhovi.“³⁰*

Mezi největší příznivce Zemanových výroků patřil Zdeněk Štengl, v té době místopředseda SPOZ. Štengl napsal článek, který byl v deníku Právo otištěn 10. července. Na úvod Štengl říká, že má o umírněných muslimech své pochybnosti, jelikož *viděl radující se ženy a děti v Palestině, Sýrii a Iráku po útoku Al Kaidy na New York*. Štengl dále srovnává Mein Kampf s Koránem a říká:

²⁹ Miloš Zeman, ten se bomby nebojí: Muslimy si usmiřujeme jako Hitlera. *Právo*, 1 Dec 2011.

³⁰ Islám je nepřítel, řekl Zeman. Svěrázný penzista, usmál se kníže. *Právo*, 28 Jun 2011.

„Ve třicátých letech minulého století pokládala naprostá většina politiků i novinářů „Mein Kampf“ za snůšku popletených fantazií, na které autor zapomene, jakmile se dostane k moci. Nezapomněl. I dnes celá Evropa pokládá Korán za náboženskou knihu bez praktického významu, kterou nelze doslovně aplikovat v politické praxi. Ale islámské režimy nás denně přesvědčují o opaku a pokoušejí se realizovat i jeho nejagresivnější části. O omezování práv žen ani nemluvě.“³¹

Kritika Zemanových výroku

Prvním, kdo v médiích kritizoval výroky Miloše Zemana na adresu muslimů, byl vyhlášený odborník na islám Luboš Kropáček, který řekl, že Zeman islámu vůbec nerozumí. Blábolí a říká žvásty.

Kritiky za své výroky se Zeman dočkal také od Jiřího Paroubka. Ten na svém internetovém portále (naševěc.cz) informoval o tom, že na Miloše Zemana bylo v souvislosti s jeho výroky o muslimech a islámu podáno trestní oznámení. Paroubek říká, že Zeman *nerespektuje svobodu náboženského vyznání* a jeho výroky *lze považovat za extrémistické, šířící xenofobii*.

Na stejném internetovém portále jako Paroubek, se k situaci vyjadřuje i Petr Dimun, který doslova říká, že *strašení islámem je vlastně součástí jeho předvolební kampaně*.

10.3. Kázání v brněnské mešitě (2011)

Prvním článkem, který otevřel kauzu kontroverzního kázání v brněnské mešitě, byl článek z deníku Právo s názvem *Pobijte Židy, musí mít strach. Kázání českého muslima vyděsilo politiky*. Článek začíná zprávou, že předseda Mladých křesťanských demokratů Petr Jurčík podal na Ministerstvo kultury ČR návrh na zrušení registrace Ústředí muslimských obcí ČR. Tento Jurčíkův krok, podle Práva, pramení z kontroverzního kázání Lukáše Větrovce, který při kázání v brněnské mešitě tvrdě napadl Židy:

„Soudný den nenastoupí, dokud muslimové nepovedou válku proti Židům. Muslimové je budou zabíjet tak, že se zbývající Židé budou schovávat za balvany a stromy. A pak kámen nebo strom promluví: Muslime, služebníče boží, tam za mnou je Žid, přijd' a zabij ho.“³²

Podobné úryvky, které jsou prostoupeny celým článkem, dodávají textu velmi emotivní podobu a pochází z nahrávky, kterou na svém webu zveřejnil Lukáš Lhoťan. Ten je deníkem Právo označen jako *český liberální muslim*. Právo klade velký důraz na to, že Lhoťan je označen jako

³¹ Štengl (SPO-Z): O politické korektnosti. *Právo*, 10 Jul 2011.

³² *Pobijte Židy, musí mít strach. Kázání českého muslima vyděsilo politiky. Právo*, 9 Dec 2011.

liberální muslim, zatímco Větrovec je v postavení radikálního muslima. To vytváří jistou dichotomii my (umírněný liberální muslim) versus oni (radikální muslim). Mezi ně v další části článku vstupuje Jurčík, který doslova říká:

„Bohužel se ukazuje, že oficiální islámské struktury přebírají prvky učení radikálních islamistů, jejichž názory nejsou v souladu s ústavním pořádkem a liberálně-demokratickými tradicemi této země.“³³

Jurčík ve všech svých prohlášeních, které jsou v článku uveřejněny, odkazuje na dva paragrafy, z nichž první je §198a *Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod* a jako druhý cituje §5 *Podmínky vzniku a působení církví a náboženských společností zákona o církvích*. Odkazování na paragrafy dodává textu mnohem větší fakticitu. Tím argumentuje, proč podal žádost o zrušení registrace Ústředí muslimských obcí. Nelíbí se mu, že Větrovec nabádá věřící k nenávisti vůči Židům, dále přirovnává Židy k nacistům: (...) *blokáda pásma Gazy ze strany státu Izrael označena za horší než nacistická genocida a plynové komory v koncentračním táboře Osvětim* (...) a nesouhlasí ani s Větrovcovým výrokem, že *muslimové mají vládnout nad nemuslimy*.

V celém článku nebyl poskytnut prostor pro vyjádření někoho s opačným názorem, ať už pro samotného autora kontroverzního kázání Lukáše Větrovce či pro předsedu Ústředí muslimských obcí Hassana Muneeba Alrawiho. Zcela chybí názor expertů.

Další analyzovaný článek nese název *Exministr Bublan hájí radikální islamisty, naznačuje umírněný muslim*. Jak je již z nadpisu patrné, tento článek staví do opozice exministra Bublana a Lukáše Lhořana, který je myšlen oním *umírněným muslimem*. Opět je naprosto jasně definováno, že Lhořan je umírněný liberální muslim, nikoliv radikál.

Hned první věta tohoto článku zní: *„Někdejší ministr vnitra a bývalý šéf české tajné služby obhajuje islamisty“*. Lhořan se v úvodu článku odkazuje k jakémusi vyjádření, které Bublan uvedl. Není zde ovšem ani naznačeno, o jaké Bublanovo prohlášení se jedná, kdy mělo být uveřejněno, čeho se týká a kde je dostupné. Čtenáři tak není poskytnut prostor, aby si mohl o Bublanově prohlášení udělat vlastní názor a je odkázán pouze na útržkovité věty, za které Lhořan Bublana kritizuje. Lhořan doslova říká:

„Bublan neomluvitelně obhajuje české islamisty a organizaci, která je za obsah kázání zodpovědná, což je od něho, zvláště jakožto bývalého ředitele civilní rozvědky, podezřelé.“³⁴

³³ Pobjíte Židy, musí mít strach. Kázání českého muslima vyděsilo politiky. *Právo*, 9 Dec 2011.

³⁴ Exministr Bublan hájí radikální islamisty, naznačuje umírněný muslim. *Právo*, 15 Dec 2011.

Bublan na svou obhajobu následně uvádí, že mu šlo jen o to, *abychom kvůli jednomu kazateli neodsuzovali muslimskou obec jako takovou*. Odmítá nařčení, že by nějakým způsobem zlehčoval kázání a dodává, že když byl ještě ministrem, sešel se se všemi zástupci muslimských obcí a ti ho jasně ujistili, že na našem území chtějí žít v míru a pokoji a že islám v jejich podání není nijak radikální.

V další části článku je umístěn podnadpis, který zní: *Exministr se setkal s muslimem, před kterým varuje BIS*. Lhoťan obviňuje Bublana z toho, že na setkání s představiteli muslimských organizací pozval i Mohammeda Abbase, který je právě podle BIS napojen na radikální organizace. K tomuto Lhoťan dodává:

„Oni se samozřejmě na veřejnosti snaží tvářit velice umírněně, aby mohli bez problémů ovlivňovat českou společnost, a ta páteční kázání jim to mohou narušovat, ale oni to tam musí říkat, aby uspokojili své stoupence, nicméně navenek se potom tváří úplně jinak. Jednou dokonce požadovali, aby měli vliv na vzdělávání žáků v českých školách.“³⁵

Tvrzení není podloženo žádnou odpovídající argumentací ani jedné ze stran, kterých se to týká a článek přechází do poslední části, která je uvedena nadpisem: *Jsme v přímém ohrožení, varují čeští Židé*. Obsah kázání v mešitě je zde nazván jako *radikální antisemitské kázání*, které Federace židovských obcí považuje za přímou hrozbu českým Židům. Ti rovněž považují podle svých vlastních slov za nepřijatelné, aby v České republice byla *rozdmýchávána náboženská nesnášenlivost*, jako tomu bylo při vystoupení Větrovce. Zde je opět naprosto otevřeně patrná dichotomie mezi Židy, kteří v poklidu žijí v české společnosti a muslimy, kteří jsou *radikální* a rozpoutávají *náboženskou nesnášenlivost*.

MF DNES o kauze poprvé informovala 14. prosince, tedy s odstupem pěti dní po vydání analyzovaného článku deníku Právo. Její první článek nese nadpis *Kázání v brněnské mešitě vyvolalo velký rozruch mezi Židy a muslimy*. V článku je na druhém řádku jasně uvedeno, že nahrávka onoho radikálního kázání v brněnské mešitě je dva roky stará, byla ale zveřejněna teprve nedávno, kdy ji na svůj blog umístil *liberální muslim* Lukáš Lhoťan. I zde, podobně jako v Právu, je kladen důraz na to, aby byl Lhoťan označen za liberálního muslima. V úvodní části článku je (oproti deníku Právo) dále napsáno, že Lhoťan se *před rokem s brněnskou Islámskou nadací rozešel ve zlém*.

³⁵ Exministr Bublan hájí radikální islamisty, naznačuje umírněný muslim. *Právo*, 15 Dec 2011.

Přímými aktéry článku jsou opět Lukáš Lhoťan, dále pak předseda brněnské židovské obce Pavel Fried, Lukáš Větrovec a Muneeb Hassan Alrawi. V článku je tak poskytnut prostor oběma stranám, tedy jak straně autora článku, tak opoziční kritice. Znovu je zde jasná dichotomie my (ostatní aktéři) versus oni (radikální islamisté). Fried k situaci uvedl:

„Nevím, co se děje v české islámské obci, ale bohužel nemohu říci, že to není moje starost. Jde i o bezpečnost našich členů i ostatních židovských spoluobčanů“³⁶

V této citaci je zcela jasně patrné expresivní zabarvení pečlivě zvolených slov o *bezpečnost našich členů*. Fried touto volbou výrazů naznačuje, že v tomto momentě existuje reálná hrozba, která českým Židům ze strany radikálních muslimů hrozí (i když ví, že nahrávka je několik let stará).

Lukáš Větrovec v zápětí dodává, že pouze citoval staré proroctví. V další části se Lhoťan vyjadřuje k tomu, že kvůli těmto radikálním postojům opustil komunitu brněnských muslimů. Alrawi, který je předsedou Islámské nadace, se ale domnívá, že Lhoťan se zveřejněním nahrávky chce komunitě hlavně pomstít: *Neodešel kvůli našim názorům. Vyhodil jsem ho*, dodává Alrawi. Celý článek tak působí pouze jako spor mezi stranou Lhoťan a Islámskou nadací v Brně.

Druhý článek otisknutý v MF DNES, který je mnohem podrobnější, než článek předchozí, nese název *Kázání proti Židům na webu. Je to pomsta, tvrdí muslimové*. V úvodu tohoto článku je vyslovena domněnka, že zveřejnění nahrávky je jakýsi akt msty a že výroky z nahrávky neměly nikoho urazit. Zatímco Lhoťan je zde již tradičně označen jako *liberální muslim*, autor kázání Lukáš Větrovec je označen jako *konvertita*. Jedná se o vůbec první článek kauzy, kde je možné přečíst si vyjádření autora kázání. Větrovec se hájí, že pouze citoval staré proroctví:

„Pochází z doby, kdy proti Mohamedovi bojovali tři židovské kmeny. Je to proroctví. Poslední soud nenastane, dokud nedojde k velké bitvě u Jordánu. A mně situace v Palestině před dvěma lety toto proroctví připomněla.“ Větrovec ještě dodává: „Být skutečným věřícím neznamena jen se modlit, ale bojovat a bránit tuto jedinou pravdu všemi dostupnými prostředky.“³⁷

Z citovaného prohlášení je patrná jistá, až mytická expresivita. Pojmy jako *skutečný věřící*, který musí bránit *jedinou pravdu*, mohou ve čtenáři evokovat jisté emotivní konotace.

³⁶ Kázání v brněnské mešitě vyvolalo velký rozruch mezi Židy a muslimy. *Mladá fronta Dnes*, 14 Dec 2011, p. 2.

³⁷ Kázání proti Židům na webu. Je to pomsta, tvrdí muslimové. *Mladá fronta Dnes*, 14 Dec 2011, p. 1.

Tento článek je obsahově podobný článku prvnímu, opět zde není patrné, jestli má kauza nějaký hlubší dopad na publikum, chybí zde výpovědi expertů. Volba slov je velmi jednoduchá, nejsou používány žádné zkratky, cizí termíny ani odborná slova.

Poslední analyzovaný článek byl otištěn s nadpisem *Mladé lidovce pobouřilo kázání, chtějí zrušit muslimské obce*. Článek začíná tím, že Mladí křesťanští demokraté (MKD), podali na ministerstvo kultury žádost, aby zrušilo církevní registraci Ústředí muslimských obcí. Nejvíce prostoru pro vyjádření se je poskytnuto předsedovi této obce Alrawimu. Ten se vyjádřil, že žádost o zrušení vnímá jako cílený útok, ale neobává se jí. Alrawi doslova řekl, že MKD *dostali náboj do již předem připravené zbraně*. Význam této metonymie je patrný na první pohled - radikální kázání bylo pomyslnou poslední třešničkou na dortu k tomu, aby mohla být podána žádost o zrušení Ústředí muslimských obcí.

V tento moment do kauzy vstupují poprvé názory odborníků. Tomáš Raděj, který je odborníkem na islámský radikalismus, se vyjádřil takto:

„Korán je dějinně podmíněnou knihou, a mimo jiné proto v ní najdeme protichůdné výroky vyzývající jak k lásce, tak též k nenávisti. Jejich interpretace je pak do značné míry otázkou lidského faktoru.“

Dále dodává, že *stíhání Větrovce kvůli této citaci by podle něj bylo honem na čarodějnice.*³⁸

Druhým expertem je Miroslav Mareš z Masarykovy univerzity, který je odborníkem na extremismus. Podle něj není žádný důvod k obavám:

*„Obsah kázání bych nepodceňoval, ale vzhledem k tomu, že se za tři roky brněnská muslimská komunita nijak neradikalizovala, nezdá se, že by si je posluchači interpretovali jako nabádání k nenávisti k Židům.“*³⁹

10.4. Kázání a střelba v brněnské mešitě (2012)

V kauze kolem střelby v brněnské mešitě bylo v analyzovaných denících uveřejněno šest článků. Deník Blesk se kauze věnoval nejvíce a to ve třech článcích, MF DNES tématu věnovala články dva, deník Právo jeden. Celá kauza se odehrála v druhé polovině listopadu 2012.

Již nadpis prvního analyzovaného článku vypovídá o tom, v jakém duchu je téma střelby prezentováno - *Muslim střílel v mešitě v Brně ze samopalů! Hrál si na teroristu?* Úvodní odstavec článku pak zní:

³⁸ Mladé lidovce pobouřilo kázání, chtějí zrušit muslimské obce. *Mladá fronta Dnes*, 15 Dec 2011.

³⁹ Mladé lidovce pobouřilo kázání, chtějí zrušit muslimské obce. *Mladá fronta Dnes*, 15 Dec 2011

„Ostře kázal v brněnské mešitě proti Židům. Věrného muslima Lukáše V. při tom hlídal muž se samopalem. A pak si kazatel z repliky zbraně, užívané teroristy, s chutí v modlitebně zastřílel!“⁴⁰

Lukáš V. je v článku označen jako *věrný muslim*, zatímco Lukáš Lhořan, který čtyři roky staré fotografie na svém webu zveřejnil, je označen jako *bývalý muslim*. Samotná první věta článku (viz citace výše) je zcela irelevantní, jelikož zmíněné protižidovské kázání se neodehrávalo v momentě, kdy byly fotografie pořízeny, ale jednalo se o kázání z roku 2009, přičemž zmíněná fotografie byla pořízena v roce 2008. Článek pokračuje výpovědí Lukáše Lhořana:

„Zbraň, kterou má Lukáš V. na fotografiích, je model AK-47, tak oblíbený i teroristy z hnutí Hamas, kteří tak rádi vraždí židovské děti a ty svoje používají jako živé štíty.“⁴¹

Lhořan dále tvrdí, že v brněnské modlitebně se *střílelo i z ostrých zbraní! I proto může být rozrůstající se muslimská komunita hrozbou*. V celém článku je patrné, že Lhořan velmi usiluje o to, aby byl vždy označen jako *bývalý muslim*, který se snaží poukázat na nebezpečí, *keré muslimská komunita v České republice představuje*. Předseda Islámské nadace Alrawi se v článku vyjádřil pouze tak, že podle jeho názoru se Lhořan *muslimům za každou cenu mstí*. Další dva články, které deník Blesk k této kauze otiskl, se nesou ve stejném duchu a odkazují na stejné výpovědi, jako článek první.

Deník Právo ke kauze přistupuje z jiného úhlu pohledu. Nadpis jediného článku věnovaného této kauze zní: *Muslimy vyděsila provokace z brněnské mešity*. O samotném Lhořanovi se deník vyjádřil jako o někom, kdo *k muslimské víře před lety podle svých vlastních slov konvertoval a rád se za muslima vydával*. Autor článku zdůrazňuje, že Lhořan byl z muslimské komunity vyloučen, jelikož jeho chování nebylo v souladu se zásadami islámu. Lukáš Větrovec je v článku označen jako *"protižidovský kazatel"*, který *pózuje před objektivem jako "bojovník"*.

Alrawiho slova o tom, že *islám je mír a láska*, Lhořan označuje jako *propagandu*. Deník Právo poskytl Alrawimu pro vyjádření se mnohem větší prostor, než deník Blesk. Alrawi se vyjádřil tak, že fotografie by mohly poškodit obraz muslimů v České republice a dodal: *„V době nenávisti, kdy nenávist má mnoho podob a kdy se najde bohužel vždy dost lidí, aby se bez přemýšlení dali nenávistí řídit, je to do doslova hra s ohněm“⁴²*. Alrawi střelbu v mešitě nazývá jako *nejhorší znesvěcení modlitebny* a dodává, že *my nedovolujeme, aby se ani hračky v podobě*

⁴⁰ Muslim střílel v mešitě ze samopalu! Hrál si na teroristu? *Blesk*, 26 Nov 2012.

⁴¹ Muslim střílel v mešitě ze samopalu! Hrál si na teroristu? *Blesk*, 26 Nov 2012.

⁴² Muslimy vyděsila provokace z brněnské mešity. *Právo*, 28 Nov 2012, p. 7.

*zbrání objevovaly v dětském koutku, který je součástí mešity*⁴³. Na konci článku Alrawi konstatuje, že čin Lukáše Větrovce nepovažuje *jen za klukovinu*, ale vnímá ho jako *útok a pošlapání všeho, o co se podle něj mírumilovná muslimská komunita už nejméně patnáct let v ČR snaží*.⁴⁴

Lukáš Lhořan je označen jako bývalý brněnský muslim a v rozhovoru se přiznává, že na této akci byl, *sám ale nestřílel*. V zápětí dodal: „*Říkal jsem si, že to jsou blbci a bude z toho ostuda*“⁴⁵. K fotografiím pak ještě řekl, že muslimové se rádi *staví do pozice bojovníků za dobro*. Celý tento článek opět působil jako spor mezi Lhořanem a Alrawim. Ten na adresu Lhořana i Větrovce prohlásil: „*Netušil jsem, že čeští konvertité jsou takový výkvět*“. O Lhořanovi ještě upřesňuje, že už do mešity nedochází a *je z něj teď křesťan*. Domnívá se také, že Lhořan se snaží *vyvolat náboženskou nesnášenlivost*. Alrawi argumentuje tím, že kvůli zveřejnění fotografií byly toho dne *napadeny* na gymnáziu svými spolužáky dvě muslimky, které následně *skončily s modřinami*.

V článku se vyjadřuje odborník na extremismus Miroslav Mareš, který je přesvědčen o tom, že Alrawi není *žádný extremist* a brněnskou muslimskou komunitu lze považovat za *umírněnou*, ovšem Větrovec *systematicky narušuje image muslimů v Brně*. Mareš také komentoval zveřejněné fotografie, přičemž se domnívá, že *fotografie střílejících muslimů jsou podle něj v době náboženských předsudků nešťastné, protože předsudky vcelku oprávněně posilují*.⁴⁶

10.5. Učitelka konvertovala k islámu (2013)

Prvním deníkem, který informoval o tom, že učitelka v mateřské škole konvertovala k islámu, byl deník Blesk. Ten se tomuto tématu věnuje ve třech článcích, deník Právo se o kauze nezmiňuje vůbec a nejvíce článků konvertující učitelce věnovala MF DNES a to celkem šest. V denících se toto téma objevilo poprvé na konci března 2012.

Hlavní otázka, kolem které se celá kauza odvíjí, je vyřčena již v první větě analyzovaného článku s názvem *Učitelka je hodná. Ale vyznává islám. Má jít ze školy?*. Otázka tedy zní: *Je muslimská učitelka v mateřské škole, nosící přes vlasy a ramena šátek, problém, nebo ne?* Téma

⁴³ Muslimy vyděsila provokace z brněnské mešity. *Právo*, 28 Nov 2012, p. 7.

⁴⁴ Muslimy vyděsila provokace z brněnské mešity. *Právo*, 28 Nov 2012, p. 7.

⁴⁵ Muslimové v brněnské mešitě stříleli a fotili se u toho. *Mladá fronta Dnes*, 27 Nov 2012, p. 1.

⁴⁶ Muslimové v brněnské mešitě stříleli a fotili se u toho. *Mladá fronta Dnes*, 27 Nov 2012, p. 1

rozdělilo na půl zejména veřejnost, zatímco vedení školky zůstává jednotné a učitelku s šátkem na hlavě jako problém nevnímá. Zástupkyně ředitele tamní školky se vyjádřila slovy:

„Zatím jsme neslyšeli žádné negativní reakce ze strany rodičů ani ze strany spolupracovníků. Děti jsou ve školce spokojené, nikdo na ně nevyvíjí žádný tlak. Nebyl důvod tuto situaci razantněji řešit.“⁴⁷

Ke konvertující učitelce jsou velmi tolerantní i rodiče. Podle jejich názoru jsou děti ve školce spokojené, šťastné, nikdo na ně nevyvíjí žádný nátlak a to je pro rodiče rozhodující. Žádný z rodičů dětí, které má konvertující učitelka ve třídě, s jejím přechodem k islámské víře problém nemá. Dokonce prý nemají problém s tím, že učitelka nosí šátek. Argumentují slovy, že jejich děti si myslí, že učitelku *bolí hlava z průvanu* a dále je šátek nezajímá. Konvertující učitelka je ve většině článků popisována jako *ochotná učitelka, kterou práce s dětmi baví* a jako někdo, s kým děti, její kolegové z práce a rodiče dětí *nemají nejmenší problém*.

Deníky se ale věnovaly i negativním - většinou anonymním ohlasům ze strany veřejnosti. Takové komentáře byly nejčastěji nesený v duchu, že *náboženství do škol nepatří a nošením šátku učitelka ukazuje veřejně svou víru*. Veřejnost také dala najevo obavy, že *bude docházet k vymývání mozku u těch nejmenších dětí*. Objevovaly se i výpovědi jako *myslím, že nošením šátku už zašla docela daleko; nemám muslimy ráda a bojím se jich; rozhodně bych své dítě nedala k muslimce, ať je jaká je; ideologie nemá ve školce co dělat; či náboženství do školky rozhodně nepatří*.

Sama učitelka se k celé události vyjádřila tak, že je s vedením školy dohodnutá a v případě stížnosti na její práci je ochotna okamžitě ze školky odejít. Dále uvádí, že ji velmi mrzí fakt, že *první co se lidem ve spojitosti s muslimy vybaví, je terorismus* a dodává, že *drtivá většina řádných muslimů tyhle věci odsuzuje a je smutné, že tyhle skupiny dělají špatnou pověst*.

Na závěr lze říci, že toto je ze všech doposud analyzovaných kauz první, která je nesená v pozitivním slova smyslu a nestaví muslimy (zde konvertující muslimku) do negativního světla. Lidé, kteří mají s učitelkou osobní zkušenost, s ní problém nemají, neodsuzují ji a nevadí jim, že učí jejich děti či že je jejich kolegyně v práci.

⁴⁷ Učitelka ve školce nosí hidžáb, stala se muslimkou. *Mladá fronta Dnes*, 23 Mar 2013, p. 1.

10.6. Video s unesenými Čechy v Pákistánu (2013)

Dvě české turistky, Hana Humpálová a Antonie Chrástková, byly uneseny 13. března 2013 v pákistánské provincii Balúčistán. První video s unesenými Čechy bylo natočeno 16. dubna 2013, ovšem všechny analyzované deníky se začaly kauzou podrobněji zabývat až na konci června, kdy bylo video zveřejněno na sociální síti Facebook. Celá kauza měla dvě roviny. První byl osud dvou unesených dívek a snaha českých úřadů dosáhnout jejich propuštění. O druhou rovinu se zasloužil prezident Miloš Zeman.

Do první roviny spadá jeden článek deníku Právo, který velmi stručně informuje o tom, že dívky jsou v *dobrém zdravotním stavu*, ale jejich *životy jsou v ohrožení*. Mnohem více prostoru je věnováno požadavkům únosců a popisu toho, kdo je Siddíkiová, o jejíž propuštění únoscům šlo. Článek deníku Blesk přinesl krátký rozhovor s *muslimským aktivistou*, za něhož byl Alrawi označen. Ten se o situaci vyjádřil následovně:

„Myslím, že dívky musí být brzy propuštěné. Je jasné, že jsou to nevinné oběti. Naše víra přitom hovoří jasně: Jestliže je někdo na cestách, muslim mu musí pomoci, pohostit ho a dovést do bezpečí.“⁴⁸

Alrawi únosce označuje za *zločince, kterým jde jen o výkupné* a uvádí, že *to nemá s naší vírou rozhodně nic společného*.

Mnohem více článků se zabývalo druhou rovinou, která se týká vystupování a výroků prezidenta Miloše Zemana. Ten se v průběhu své oficiální návštěvy Německa během rozhovoru s novinářkou německé televize o dvou unesených dívkách novinářky zeptal, zda není agentkou Tálibanu či al-Kaidy. Po její záporné odpovědi ji pozdravil *Alláh Akbar*.⁴⁹ Deník Právo cituje výrok bezpečnostního experta, který se obává toho, že Zemanův pozdrav *může působit jako posměch* a do budoucna by se měl tedy pan prezident podobných výroků zdržet a to zvláště v době, kdy česká diplomacie usiluje o propuštění unesených dívek. Deník Blesk celou situaci vyličil mnohem emotivněji. Článek s nadpisem *Hanča a Tonča v rukou teroristů: Co jim hrozí za Zemanův “žert”?* vypovídá o tom, v jakém duchu se celá kauza v deníku Blesk nese. Blesk chování prezidenta označuje jako *drsnou reakci*, která *šokovala* a posléze jeho chování označuje za *další přešlap*. Zeman znovu zopakoval, že *Evropa je v jednání s teroristy podle něj “měkká”* a tím odstartoval vlnu opětovného připomínání jeho výroků na adresu islámu z roku

⁴⁸ Smutné Vánoce Hanky a Tonči: Věřím, že dívky brzy propustí, tvrdí muslimský aktivista. *Blesk*, 24 Dec 2013.

⁴⁹ Šéf muslimských obcí: Zemanův vtip byl nevhodný. *Právo*, 26 Jun 2013, p. 4.

2011. V dalším článku Blesk poukazuje na to, že v *mezinárodní ostudu se možná otočí další drsný vtípek prezidenta Miloše Zemana* a že se jednalo o žert, ze kterého nám může být smutno.

10.7. Výročí patnácti let s mešitou v Brně (2013)

2. Července 1998 se otevřela první mešita v České republice. V roce 2013 byla provedena anketa s názvem *Co si o muslimské modlitebně, která vyrostla před patnácti lety ve Vídeňské ulici, myslí lidé žijící v jejím okolí?* MF DNES se tomuto tématu věnovala celkem v pěti článcích, přičemž většina z nich byla tvořena z názorů veřejnosti. Ostatní zkoumané deníky se kauze nevěnují vůbec.

Prvním analyzovaným článkem byl obsáhlý článek s názvem *15 let s mešitou*. Jednalo se o shrnutí toho, co se za 15 let v Brně - ve spojitosti s mešitou a muslimskou komunitou, událo. Období před výstavbou první české mešity je v textu popisováno jako *období vlny protestů*, kdy se *objevovaly protestní letáky, radnice obdržela několik protestních petic se stovkami podpisů, sám úřad jednou stavbu mešity zakázal* z obavy z možné *fundamentalistické činnosti návštěvníků centra* a pro celé období byly *charakteristické vleklé, nejen finanční, tahanice*. Nakonec se muslimové museli spokojit s mešitou bez minaretu, který by podle úřadu mohl *narušit charakter okolní panelové zástavby*.

Dále článek poukázal na to, že *vášně kolem mešity zcela neutichly* - věřící se v mešitě (i mimo ni) *setkávají s nejrůznějšími projevy nenávisti, které sílily například po teroristických útocích v září 2001, čelí nadávkám, posprejované fasádě, protestním letáčkům či demonstracím*. Reakce ze strany veřejnosti o velkém pochopení nevypovídají. Když se objevila zmínka o stavbě *nové a větší mešity*, nejrazantněji se proti postavili zejména jihomoravští lidovci. Lidovec David Macek se v této souvislosti vyjádřil slovy:

„Brno už díky první mešitě v zemi projevilo svoji toleranci! Ale je to pro nás zásadní reagovat na výroky o trestech smrti nevěřícím ženám a k výzvě neposlušnosti k lidem, kteří nejsou muslimové. Nikdo, kdo takové výroky hlásá, by neměl mít ustláno na růžích.“⁵⁰

Rozruch kvůli brněnské mešitě podle MF DNES není jen kvůli *stavbě nové mešity*, ale zejména kvůli *radikálnímu kázání konvertity Lukáše Větrovce*, který v roce 2008 *podněcoval nenávist k Židům a vyzýval k boji proti nim*. O další skandál se postarali titíž lidé, když byly na internetu *zveřejněny fotografie z mešity, na kterých je muslim Větrovec se zbraní*.

⁵⁰ 15 let s mešitou. Mladá fronta Dnes, 1 Jul 2013, p. 3.

K tématu se vyjádřil politolog Miroslav Mareš, podle jehož názoru tyto *kauzy systematicky poškozují pověst zdejších muslimů a posilují předsudky*. Podle Mareše za potížení vždy byly *třenice mezi jednotlivými názorovými proudy mezi věřícími*. Je tedy třeba na *dobrém jméně stále ještě pracovat*.

Další analyzované články jsou shrnutím názorů veřejnosti na brněnskou mešitu. V krátkém úvodu je kladen důraz na to, že *lidé se k mešitě staví negativně* a svůj názor *sdělovali opatrně* a pouze pod podmínkou, že *zůstanou v anonymitě*. V článcích se objevují výpovědi devíti občanů, z nich šest čtenářů je proti mešitě a třem mešita nevadí.

Negativní názory čtenářů na brněnskou mešitu

Prvním, kdo se v anketě vyjádřil, byla čtenářka Anna, která podle svých vlastních slov *nemá pocit, že by sem muslimové zapadli*, nelíbí se jí, jak se *muslimské ženy oblékají* ani to, *jak se k nim muži chovají*. Zdá se jí to *přinejmenším podivné*, přičemž dodává, že *muslimové se do Brna ani trochu nehodí*.⁵¹

Druhým čtenářem, který se rozhodl zveřejnit svůj názor na mešitu v Brně, byl David. Jeho výpověď se opírá o to, že téma muslimů a mešity *pravidelně řeší se svými sousedy* a všichni se shodnou na jednom - *na mešitu si nezvykli a nelíbí se jim, že mešita v Brně stojí*. Podle jeho slov do Brna *mešita nepatří, nehodí se sem*, protože „*kultura muslimů je úplně jiná a navíc se mi zdá, že očekávají, že my se přizpůsobíme jim, přitom by to mělo být naopak*.“⁵²

Další čtenářka - Božena, uvedla, že *s mešitou jako takovou problém nemá, ale s lidmi co do ní chodí, ano*. Doslova říká, že „*jejich hábity se k nám do ulice nehodí, nelíbí se mi to a měli by se vrátit tam, odkud přišli*.“⁵³

Čtenář Ivan si také na mešitu *zvyknout nemůže*. Ve svém příspěvku se vyjadřuje k tomu, jak se *muslimové různě srocují kolem obchodů a tváří se, jako by jim to tady patřilo*. Rovněž poukazuje na skutečnost, že *muslimové vyznávají jiné zvyky než my* a nelíbí se mu například to, že *muslim nepustí jeho ženu ve dveřích*, což je podle jeho slov samozřejmostí.⁵⁴

⁵¹ Na mešitu si lidé nezvykli. A zvyknout si nechtějí. *Mladá fronta Dnes*, 1 Jul 2013.

⁵² Na mešitu si lidé nezvykli. A zvyknout si nechtějí. *Mladá fronta Dnes*, 1 Jul 2013.

⁵³ Na mešitu si lidé nezvykli. A zvyknout si nechtějí. *Mladá fronta Dnes*, 1 Jul 2013.

⁵⁴ Na mešitu si lidé nezvykli. A zvyknout si nechtějí. *Mladá fronta Dnes*, 1 Jul 2013.

Čtenářka Stanislava si *rozhodně na mešitu nezvykla a zvyknout si neumí*. Vadí jí *muslimové všude kolem* a největší problém pro ni představuje to, že má pocit, že *muslimové ji nerespektují, jelikož je žena*.⁵⁵

Posledním čtenářem s negativním názorem na brněnskou mešitu je Vladimír. Ten *zásadně nesouhlasí* se stavbou další mešity v Brně z důvodu, že *islám je naprosto netolerantní náboženství a je militantní*. Podle jeho názoru *ne každý vyznavač islámu je terorista, ale téměř každý terorista je islámského vyznání*. Fakt, že si v Čechách nepřeje mešity, není podle jeho slov výraz netolerance, *ale je to obava z toho, že se v mešitách scházejí militantní vyznavači Koránu a jejich kázání je tam přednášeno s nenávisí k našemu způsobu života*. Pokud muslimům jedna mešita v Brně nestačí, měli by se podle Vladimíra *vrátit do svých zemí*, protože už stavba *první mešity* je podle jeho názoru *ukázkou obrovské tolerance ze strany brněnských občanů*.⁵⁶

Pozitivní názory čtenářů na brněnskou mešitu

První čtenářkou, která nemá na mešitu v Brně negativní názor, byla Ivana. Ta uvedla, že *s mešitou nemá nejmenší problém* a dokonce *uvažovala o tom, že by mešitu navštívila*, není si ale podle svých slov *jistá, zda by ji do mešity pustili*.⁵⁷

Dalším čtenářem, jehož komentář k patnáctiletému výročí mešity Brno byl v MF DNES otištěn, byl Vít. Ten podle svých slov *souhlasí s mešitou* a dodává, že *Brno je městem tří Abrahámových náboženství, městem plurality, tolerance a náboženské svobody*.⁵⁸

Posledním čtenářem s kladným názorem na mešitu v Brně byl Ondřej. Jeho příspěvek do diskuse byl otištěn pod nadpisem *Muslim neznamená militantní islamista*. Ondřej se v příspěvku vyjadřuje tak, že *je mu trochu smutno z tolika negativních ohlasů na brněnskou mešitu*. Poukazuje na to, že *„obě náboženství (islám i křesťanství) mají společné kořeny a islám je pouze mladší z těchto náboženství, proto zažívá jakýsi středovek, což ovšem neospravedlňuje*

⁵⁵ Na mešitu si lidé nezvykli. A zvyknout si nechtějí. *Mladá fronta Dnes*, 1 Jul 2013.

⁵⁶ Fórum čtenářů výběr z dopisů, kráceno. *Mladá fronta Dnes*, 3 Jul 2013, p. 3.

⁵⁷ Na mešitu si lidé nezvykli. A zvyknout si nechtějí. *Mladá fronta Dnes*, 1 Jul 2013.

⁵⁸ Na mešitu si lidé nezvykli. A zvyknout si nechtějí. *Mladá fronta Dnes*, 1 Jul 2013.

xenofobní nálady majoritní společnosti.“ Dodává ještě, že *většinová společnost by neměla házet všechny muslimy do jednoho pytle.*⁵⁹

10.8. Ruší se dovolené v Egyptě (2013)

V srpnu 2013 deníky MF DNES, Blesk i Právo otiskly články, které informovaly o vyhlášení výjimečného stavu v Egyptě. V důsledku nepokojů, které vznikly střetem mezi odpůrci a příznivci prezidenta Muhammada Mursího, vydalo České ministerstvo zahraničí doporučení pro všechny své občany tuto zem nenavštěvovat. MF DNES oslovila několik expertů na tamní situaci a ve svém článku informovala o tom, že *ministerstvo sice vycestovat nedoporučuje, nicméně bezpečnostní situace v turistických letoviscích je relativně klidná.*

Deník Blesk ve svých článcích otiskuje spíše rady turistům, jak postupovat při zrušení dovolených. Zároveň také informuje o počtu pěti tisíc turistů, kteří již na dovolenou do Egypta vycestovali, a upozorňuje, že dalším dvěma tisícům turistů byla dovolená zrušena. Podle Blesku v Egyptě *zuří občanská válka, do které jsou zapojeni desetitisíce demonstrantů, přičemž při jejich střetech zemřelo nejméně 600 lidí a desítky mrtvých přibývají každým dnem.*

10.9. Policejní zásah v mešitě (2014)

Kauza odstartovala 25. dubna 2014, kdy kriminalisté z Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu provedli policejní zásah v Islámské nadaci a v mešitě na Černém Mostě v Praze. Deník Blesk se tomuto tématu věnuje jen velmi krátce a to ve dvou stručných článcích, MF DNES postupně kauzu rozebírá v devíti článcích a deník Právo otiskl článků šest.

Deník Blesk, jak již bylo nastíněno výše, příliš pozornosti této kauze nevěnoval. Informoval pouze o tom, že *policejní zakuklenci provedli přepadovku u muslimů.* Druhý článek byl věnován protestní modlitbě, která po zásahu policie následovala. Blesk uvedl, že *na tři stovky muslimů se modlily u budovy ministerstva vnitra na pražské Letné, čímž protestují proti policejnímu zásahu v jejich modlitebně, kde byl zadržený muž podezřelý z vydání a distribuce knihy šířící extrémní muslimské názory.*⁶⁰

MF DNES se ze sledovaných deníků tématu věnuje nejpodrobněji. První článek publikovaný den po policejním zásahu informuje o tom, že důvodem *razie bylo podezření z vydávání a distribuce knihy, která šíří rasismus, antisemitismus, xenofobii a násilí proti takzvaným*

⁵⁹ Na mešitu si lidé nezvykli. A zvyknout si nechťejí. *Mladá fronta Dnes*, 1 Jul 2013.

⁶⁰ Protest modlitbou. *Blesk*, 3 May 2014, p. 9.

méněcenným rasám. Článek uvádí, že počet zadržených osob není znám, odhaduje se ale něco mezi pěti až dvaceti lidmi. Zdůrazněno je i to, že policejní zásah se konal v *době hlavní páteční modlitby, která má pro muslimy zvláštní význam a scházejí se při ní v mešitě jako při bohoslužbě.* Předseda Ústředí muslimských obcí v ČR Muneeb Alrawi se k policejnímu zásahu vyjádřil následovně:

„Šlo o velmi necitelný zásah. Ale pokud šlo o knihu a podezřelou osobu, nemyslím si, že si policie mohla vybrat týdenní čas muslimské modlitby. Vždyť mohli přijít hodinu před ní nebo až po ní či v sobotu. Kniha ani ta osoba přece nespadly z Marsu zrovna v pátek ve 13. hodin.“⁶¹

Lukáš Lhoťan, i v tomto článku označován za *bývalého muslima*, tvrdí, že zásah může souviset s trestním oznámením, které podal před několika dny. Nikdo kromě něj také zpočátku nezveřejnil informace o titulu knihy, kvůli které celý zásah probíhal: *„Myslím, že jde o knihu Základy Tauhídu – Islámský koncept Boha⁶².“* Autorem knihy je Bilal Philips, v článkách označován jako *muslim z Jamajky* či *konvertita tmavé pleti z Jamajky*. Jako odpovědný redaktor je u titulu podepsán *arabista a konvertita* Vladimír Sáňka, kterému kvůli *vydání a distribuci knihy šířící rasismus hrozí až deset let vězení.* V článku se též uvádí, že *kritici mu vyčítají, že je extremist.*

Jako odborník na islám v článkách figuruje Bronislav Ostřanský z Orientálního ústavu Akademie věd. Ten jako první poukazuje na fakt, že kniha v českém překladu poprvé vyšla již v roce 2012, a proto považuje takovýto policejní zásah v době modliteb krajně nešťastný.

„Bude to mít negativní důsledky. Protože averze vůči islámu je u nás celkem zakořeněná a každá taková věc k tomu jen přispívá. Muslimové v Česku nejsou odtrženi od svých souvěrců v zahraničí. Není tedy otázka, zda se tím bude zabývat muslimský tisk, ale kdy se tak stane.“⁶³

Téměř ve všech článkách je možné nalézt citace z výše zmíněné knihy. Sáňka se k titulu vyjádřil tak, že *knih je pouhou věroukou, sice poněkud přímočarou, ale k rasismu nevybízí.* Ani Ostřanský knihu za rasistickou nepovažuje a dodává, že podobné myšlenky jako v knize

⁶¹ Policisté udělali razii u pražských muslimů. Kvůli rasistické knize. *Mladá fronta Dnes*, 26 Apr 2014.

⁶² Tauhíd lze do češtiny přeložit jako sjednocení či přiznání jedinečnosti Alláha. Tauhíd se dá také vyjádřit slovy *Není boha kromě Alláha*, což znamená, že on je jediný Bůh a jen on může být uctíván. Kniha je rozdělena do jedenácti kapitol a celkem má 146 stran. Jejím autorem je Abu Ameenah Bilal Philips, který je absolventem Islámské univerzity v Medíně. V českém překladu byla kniha vydána v roce 2012 v nakladatelství Ústředí muslimských obcí.

⁶³ Vtrhli sem při modlitbě, zlobí se muslimové. *Mladá fronta Dnes*, 28 Apr 2014.

Základy tauhídu se najdou v mnoha dílech o islámu v českých knihovnách a kdyby z ní policie chtěla vyvozovat nenávisť, musela by opravdu hodně probrat české knihovny.

„Ve svém díle Philips několikrát zdůrazňoval, že člověk nesmí být vyvyšován nebo ponižován na základě své rasy a původu. Ano, Philips může být kritizován za spoustu věcí a právem. Třeba za podporu sebevražedných atentátníků či použití násilí v manželství. Ale to jsou známé věci, na jejich základě bylo Philipsovi odepřeno vízum do několika států.“⁶⁴

„Bilal Philips v této knize mimo jiné rozebírá, proč jsou muslimové nadřazeni nemuslimům. No a právě v tomto bodu spočívá velké nedorozumění. Muslimové věří, že jsou příjemci posledního Božího zjevení. Ale to je vše jen teologický pohled. Mohl bych vám jmenovat x dalších podobných knížek o islámu, kde se jedna konkrétní teologická doktrína v rukou fanatiků může změnit ve zbraň. Vše je zneužitelné.“⁶⁵

Jakub Pokorný, reportér iDNES.cz, se v jednom z článků obsahu knihy též věnuje.

„Kniha Základy tauhídu si zaslouží odsouzení, je štvavá a nenávisťná. Píše se tam, že neislámské vlády je třeba nenávidět, nicméně z kontextu vyplývá, že se to týká sekulárních vlád ve většinově muslimských zemích, nikoli Evropy. Spis obsahuje sekání rukou zlodějům, ale všichni vědí, že tento krutý zvyk vychází ze středověku a je platný jen v úplně jiné kultuře.“⁶⁶

Pokorný také poukazuje na to, že zásah policistů byl v mnoha ohledech *velmi nestandardní*, jelikož *se odehrál přímo při páteční modlitbě a zasahující měli na sobě boty, což je pro muslimy samo o sobě dost ponižující*. Pokorný se v článku také zabývá teorií, zda za policejní razii *nebylo něco víc a kniha posloužila jen jako záminka*. Podle něj mohla policie hledat v sídle muslimů *důkazy pro nějaký závažnější trestný čin související třeba s terorismem*. Na podobné manévry je podle Pokorného *jedna kniha, která navíc vyšla v roce 2012, přece jen trochu málo*. Arabové mají podle jeho slov *jinou mentalitu a hrdost*, proto se obává, že policie si necitelným zásahem *vytvořila nepřátele mezi poníženými muslimy*.

Deník Právo v kauze navíc informuje o postoji indonéského velvyslanectví- šéf kanceláře spolu s dalšími zaměstnanci ambasády byli přímými účastníky policejní akce a deník Právo uvádí, že *přestože se chtěli prokázat diplomatickými dokumenty, propuštění byli až po hodině a půl*. Indonéské velvyslanectví dokonce předalo ministerstvu zahraničních věcí diplomatickou nótu, která se týkala policejní razie. Právo také uvádí, že podle *zdroje blízkého vyšetřování*, byl samotný zásah *razantní i kvůli tomu, že policie měla podezření na to, že v mešitě jsou zbraně*.

⁶⁴ Muslimové chystají protestní modlitbu. *Mladá fronta Dnes*, 2 May 2014.

⁶⁵ Vnitro: Zásah u muslimů byl v pořádku. *Mladá fronta Dnes*, 7 May 2014.

⁶⁶ Měl tak velký zásah policie pouze "zatknot" knihu? *Mladá fronta Dnes*, 5 May 2014.

Kauza se dále vyvíjela a deníky informovaly o tom, že *muslimové chystají protestní modlitbu*, která byla naplánována na 2. května na Letné za budovou ministerstva vnitra. Této modlitby pod širým nebem se podle informací deníku MF DNES zúčastnilo asi tři sta muslimů. Deník informuje o tom, že *muslimové se na dlouhých pásech koberců demonstrativně pomodlili k Bohu*. Po demonstraci kauza na tři měsíce utichla, dokud MF DNES nepřinesla první rozhovor s obžalovaným Vladimírem Saňkou, který byl v kauze jediným obviněným. Saňka k celé kauze řekl:

„O vydání knihy a jejím překladu jsem se radil s několika lidmi v muslimské obci včetně duchovního. A ti její vydání podpořili. Já tu knihu vidím jako nezávadnou. Četlo ji před vydáním mnoho lidí v originále a ti, kteří dělali korektury, i v českém překladu. Překládalo se to před lety. Netušili jsme, že by z toho mohly být nějaké problémy, ale doba se možná změnila.“⁶⁷

Podle informací MF DNES vyšetřování stojí na místě, jelikož v Česku momentálně není registrovaný žádný soudní znalec, který by se *specializoval na islámskou teologii a mohl by závadnost knihy posoudit*. Deník rovněž přichází s tvrzením, že *vztah muslimů k českému státu se zhoršil právě po policejním zásahu. A to nejen muslimů praktikujících, kteří byli přímo na místě*.

Poslední série článků byla věnována tomu, že Ústavní soud zamítl stížnost Ústředí muslimských obcí proti dubnovému zásahu policistů elitního Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu. Ústavní soud stížnost označil za *předčasnou a rozhodnutí odůvodnil tím, že muslimové dosud nevyčerpali ostatní prostředky k ochraně svých práv*. Ministr vnitra navíc uvedl, že *k policejnímu zásahu došlo před začátkem modlitby, takže nemohlo dojít k jejímu narušení*. Dále prý existují důkazy o tom, že *diplomaté, ženy a děti byli vyzváni, aby místo domovní prohlídky neprodleně opustili*.

10.10. Zahalování (2014)

V případě této kauzy se nejedná o jeden konkrétní případ nošení šátků či zahalování obličeje, ale o několik vzájemně propojených případů, kde na sebe články vzájemně odkazují a čerpají informace jeden z druhého. Celkem je do této kauzy zařazeno jedenáct článků, přičemž deník Blesk a deník Právo mají shodně po třech článcích a MF DNES se tématem zabývala v článcích pěti.

Nošení šátků na veřejnosti, ve školách či ve zdravotnických zařízeních se stalo velkým tématem. Celá kauza započala již v listopadu roku 2013, kdy ředitelka střední zdravotnické

⁶⁷ Obří zásah a tříměsíční ticho. *Mladá fronta Dnes*, 26 Jun 2014.

školy v Praze nepovolila dvěma dívkám z náboženských důvodů nosit ve škole šátek. Obě dívky následně školu opustily. Ke kauze se deníky vrací poté, co se případu, na podnět Organizace pro pomoc uprchlíkům, ujala ombudsmanka Anna Šabatová, která označila zákaz nošení hidžábů na zdravotnické škole za *diskriminační*. Tím rozpoutala debatu široké i odborné veřejnosti, jejíž konec je v nedohlednu.

Deník Právo přichází s informací, že *ani samotní muslimové se neshodnou na tom, zda je nošení hidžábu povinné*. Předseda Ústředí muslimských obcí Muneeb Hassan Alrawi se v rozhovoru pro deník Právo vyjádřil, že *zákaz nošení šátků je pro muslimku vždy diskriminační*:

„Je to pro ni problém. Je to zákaz praktikování víry a přesvědčení. Je to stejné, jako by jí někdo zakázal se modlit.“ (...) „Pro ni je to stejné, jako kdyby musela chodit nahá.“ (...) „Ženy mají právo vybrat si, komu se ukazují. Panuje obecné nepochopení, proč muslimky nosí šátky a široké oblečení. Je to jejich povinnost vůči ostatním ženám. Muslimka neoslovuje a nesvádí cizího manžela. Muslimka zakrýváním svého těla udržuje harmonii ve společnosti. Ani muž nesmí ukazovat určité části svého těla, nesmí ukazovat své svaly. Aby neohrozil vztah jiných mužů s manželkami. To je celá myšlenka Islámu.“⁶⁸

Deník Blesk přinesl na téma nošení šátků rozhovor s českým muslimem, který se *obrátil k islámu v dospělosti*, Vladimírem Sáňkou. Ten v rozhovoru uvedl, že s rozhodnutím ombudsmanky Šabatové souhlasí a že je vidět, že *se případem zabývala a rozumí důvodům, proč dotyčné muslimky šátek nosí*. Rozvíjí myšlenku, že nošení šátků není v Evropě nic nového a poukazuje na to, že *babičky běžně šátky nosily a nikoho ani nenapadlo jim to zakazovat*. Jako zcela mediální záležitost spatřuje *spojení mezi šátkem a militantními muslimy*. Dále uvádí, že *naše zákony povolují pokrývku hlavy na průkazové fotografii, bylo by tedy divné hidžáb zakazovat na školách*.

Podobný případ se v tomto roce stal ještě jednou a informovala o něm MF DNES. Tentokrát se jednalo o to, že motolská nemocnice *zakázala dívce v hidžábu docházet na praxi*. Za nemocnici se postavil ministr zdravotnictví Svatopluk Němeček. Ten se v rozhovoru pro MF DNES vyjádřil následovně: *„Neměli bychom péči o pacienta přizpůsobovat tomu, že někdo chce vyjadřovat, že je muslim.“⁶⁹* Ministr zákaz nošení šátků zdůvodňuje hygienou a dodává, že *náboženské vyznání nemá v nemocnici nikoho zajímat a „v rámci zdravotnického zařízení by neměla do popředí vstupovat propagace nějakého konkrétního náboženství.“⁷⁰*

⁶⁸ Muslimka: Hidžáb není povinný. *Právo*, 30 Aug 2014.

⁶⁹ V nemocnici nemají muslimské šátky co dělat, rozhodl ministr. *Mladá fronta Dnes*, 6 Oct 2014.

⁷⁰ V nemocnici nemají muslimské šátky co dělat, rozhodl ministr. *Mladá fronta Dnes*, 6 Oct 2014.

Deník Blesk dále přináší rozhovor s českou muslimkou Lenkou, která k islámu konvertovala před sedmi lety a za muže má rovněž muslima. Lenka v rozhovoru uvedla, že by se hidžábu dokázala vzdát jen velmi těžko. Začátky podle jejích vlastních slov ale nebyly snadné. Šátek prý začala nosit až rok poté, co konvertovala. „Dlouho jsem se styděla, jak bude reagovat okolí.“⁷¹ Nejprve šátek nosila jen do mešity, později jí to ale připadalo pokrytecké, proto začala šátek nosit všude. Ve stejném článku Blesk otiskl i názory čtenářů tohoto deníku- všechny byly proti nošení šátků.

„Když muslimky chtějí žít u nás, musí se přizpůsobit zdejšími pravidly stejně, jako by to udělaly ženy ze Západu v jejich zemích.“ (...) „Když chtějí muslimové žít v zemích, které nejsou muslimské, musí akceptovat pravidla života v těchto zemích. Umíte si představit, že by přijela do islámské země žena a pohybovala by tam oděná tak, jak je zvyklá v Evropě? Co se děje po světě ve jménu islámu, je nebezpečné, a to vidíme špičku ledovce.“ (...) „Správná odpověď paní ombudsmanky měla znít: Jiný kraj, jiný mrav, dívky. Když se vám to nelíbí, raďte do jinam. Jsem ombudsmankou placenou z českých peněz.“ (...) „Plně souhlasím s ředitelkou školy. Jsme v Česku, tak se podle toho musí muslimové chovat. Dívky by měly sundat šátek jako v Česku všichni školáci a už měly rok za sebou. Nesmíme ustupovat ve svých tradicích.“⁷²

V podobném tónu je laděn i zbytek článků, které jsou v rámci kauzy analyzovány. I zástupce ombudsmanky Stanislav Křeček se podle deníku Právo postavil na stranu ředitelky školy, která studentkám nošení šátku zakázala. *O tom, jak vypadají žáci ve škole, rozhoduje škola*, a proto se domnívá, že ředitelka jednala správně, když od dívek vyžadovala *dodržování školního řádu*. Doplnil navíc, že *ostentativní přihlašování se k něčemu považuje za nebezpečné*. Místopředseda Senátu za ČSSD Zdeněk Škromach napsal, že *Šabatové nekompetentní výroky přispívají k dalšímu napětí ve společnosti*. Petr Fiala se rovněž vyjádřil, že *do českých škol muslimský šátek nepatří*.

Pod těmito komentáři deník Právo shrnuje, kde všude platí zákaz nošení šátku.

„Ve Francii, kde žije pět milionů muslimů, platí zákaz nošení burek a nikábů na veřejnosti od roku 2011. Za porušení zákazu hrozí pokuta až 150 eur. Mužům, kteří by své manželky nebo dcery k nošení těchto oděvů nutili, hrozí až rok vězení a pokuta 30 tisíc euro.“ (...) V roce 2011 zakázala burky a nikáby také Belgie pod hrozbou trestu sedmidenního vězení a pokuty až 137,5 eura. Pro zákaz se začátkem roku 2012 vyslovila i Nizozemská vláda, zákon doposud schválen nebyl. Švýcarský parlament v září 2012 zamítl předlohu zákona o zákazu zahalování obličeje.“⁷³

⁷¹ Šátek nosím, víc se halit nechci! Blesk, 30 Aug 2014.

⁷² Šátek nosím, víc se halit nechci! Blesk, 30 Aug 2014.

⁷³ Muslimka: Hidžáb není povinný. Právo, 30 Aug 2014.

Tématu zahalování obličejů a jeho ukotvení v naší legislativě se věnuje další část článků, která se zabývá přijetím městské vyhlášky zakazující zahalování obličejů v souvislosti s počínáním arabských klientů v lázních Teplice. Teplická zastupitelka Iva Dvořáková během zasedání zastupitelstva navrhla, zda by bylo možné *uvažovat o vyhlášce zakazující zahalování obličejů*. Zdůraznila, že tím chce *vyslat signál, že Teplice uznávají demokratické hodnoty a zahraniční návštěvníci města by měli respektovat jistá pravidla*. Zastupitelé pak uložili radě města, aby o návrhu jednala s ministerstvem vnitra. Ministerstvo vnitra ale oznámilo, že se k případné vyhlášce postaví odmítavě: „*Podle zákona může obec zakázat nebo omezit obecně závaznou vyhláškou především činnosti, které mohou narušit veřejný pořádek v obci. Domnívám se ale, že zahalený obličej neznamena pro veřejný pořádek takové ohrožení, aby mohl být regulován vyhláškou*“⁷⁴, uvedl mluvčí Břetislav Oliva.

Deníky se dále zabývají tím, jaká je v Teplicích aktuální situace a co přimělo radní uvažovat o přijetí vyhlášky, která má *zakazovat hostům lázní zahalování obličejů*. Podle deníku *Právo protiarabské nálady* začaly ve městě eskalovat v tomto roce *s neobvyklým přílivem klientů teplických lázní zejména ze zemí Perského zálivu*. Místním občanům prý nejvíce vadí *nepořádek*, který po sobě Arabové zanechávají zejména v Šanovském parku. Podle místních zde Arabové v noci piknikují na trávě a jsou *velmi hluční, neuklízí si po sobě odpadky*, muži se zapůjčenými auty *ignorují dopravní předpisy* a jejich děti *se zase bezohledně prohánějí* po cestách v parku na kolech či kolečkových bruslích. Vedení města se nechalo slyšet, že už před časem přijalo řadu opatření, které má za úkol *nevhodné chování Arabů umravnit*. Jedním z těchto opatření mají být letáčky s instrukcemi, *jaké jsou v Česku zvyklosti*. MF DNES pak své čtenáře informovala o tom, že na teplické radnici proběhla *zvláštní schůzka*, na které se radilo vedení města s policií, jak přimět lázeňské hosty, aby *nedělali nepořádek* na veřejných prostranstvích. Dle MF DNES si místní občané stěžují, že *Kuvajťané, Libyjci a rodiny z Kataru či Saúdské Arábie narušují* při svých piknicích *noční klid*, nechávají po sobě *hory odpadků* a *ohrožují v autech bezpečnost dopravy*. Podle deníku se jedná o *ožehavé téma*. Deník dále informuje o tom, že strážníci městské policie *si připadají jako chůvy*, když musejí hosty *učit si po sobě uklízet odpadky*. Hosté se prý domnívají, že *úklid po nich je záležitostí města*.

Na ožehavou situaci navazuje MF DNES dalším článkem, který informuje o chystané demonstraci *nacionalistů z krajně pravicové Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS)*. DSSS v Teplicích uspořádala *Shromáždění proti islamizaci v ČR* s pochodem do místního

⁷⁴ Zahalování obličejů hýbe Teplicemi. *Právo*, 3 Sept 2014.

parku, který bývá *plný Arabů*. Radikálové pořádají akci pod hesly *Islám? Ne, díky, tady je Evropa!* a *Řekněme stop extremismu*. Policie na tuto akci povolala těžkooděnce i antikonfliktní tým.

10.11. Výroky Miloše Zemana (2014)

Prezident České republiky Miloš Zeman v této kauze reagoval, podle svých vlastních slov, na *odporný atentát* v bruselském židovském centru, který se odehrál na konci května roku 2014. Sledované deníky se tímto tématem zabývaly celkem v devíti článcích, přičemž deník Blesk publikoval článek jeden, MF DNES se tématu prezidentových výroků věnovala ve čtyřech článcích a stejně tak i deník Právo.

Na konci května roku 2014 byl proveden útok v bruselském židovském muzeu. Miloš Zeman útok odsoudil jako *odporný atentát*, a ve svém výroku pokračoval větou, že za takové útoky může *podstata islámské ideologie*. Podle MF DNES prezident doslova pronesl:

„Nenechám se uklidňovat prohlášením, že se jedná pouze o malé, okrajové skupiny, domnívám se naopak, že tato xenofobie a tento, řekněme, rasismus nebo antisemitismus vyplývají ze samé podstaty ideologie, o kterou se tyto fanatické skupiny opírají.“⁷⁵

Výrok byl v denících propírán z několika úhlů pohledu. Organizace islámské spolupráce od prezidenta požaduje omluvu, ten ale vzkázal, že omlouvat se nehodlá. Mluvčí Hradu Jiří Ovcáček řekl, že *pan prezident se rozhodně omlouvat nehodlá, protože by pan prezident považoval omluvu za citaci svatého islámského textu za rouhání*. Hynek Kmoníček, který je ředitelem zahraničního odboru Hradu, se v jednom rozhovoru pro MF DNES vyjádřil, že prezident ve svých výrocích *nechyboval*, že výroky byly sice *citlivé, ale ne za hranou*. Řekl, že se v případě prezidenta *nejedná o protiislámské výroky*, ale že jsou to *výroky, které upozorňují na nebezpečí islámského fundamentalismu*.⁷⁶

Další citát, který Zeman pronesl při výše zmíněné reakci na bruselský útok, zněl:

„Strom volá, skrývá se za mnou Žid, jdi a zabij ho. Kámen volá, skrývá se za mnou Žid, jdi a zabij ho.“⁷⁷

Prezidentova slova nezůstala bez zahraniční odezvy. Velvyslanec Saudské Arábie upozornil na to, že jeho *země je výroky prezidenta pobouřena*. MF DNES dokonce použila spojení, že

⁷⁵ Zeman a islám? "Je na správné straně hranice" *Mladá fronta Dnes*, 14 Jun 2014.

⁷⁶ Zeman a islám? "Je na správné straně hranice" *Mladá fronta Dnes*, 14 Jun 2014.

⁷⁷ Zeman a islám? "Je na správné straně hranice" *Mladá fronta Dnes*, 14 Jun 2014.

velvyslanec této muslimské země byl prostořekostí prezidenta Miloše Zemana pobouřen. Ministr obrany Martin Stropnický pak musel na obchodním jednání velvyslance uklidňovat a ubezpečovat ho, že *nadále trvá zájem s tak důležitou zemí arabského světa, jakou Saudská Arábie je, rozvíjet vztahy v oboustranně prospěšné rovině*. Premiér Bohuslav Sobotka se domnívá, že *by prezidentovy výroky neměly být zbytečně démonizovány a zveličovány*.

MF DNES přináší ještě jeden, poslední citát použitý v této kauze. Citát uvozuje slovy, že Zeman si v protiislámské rétorice skutečně nebere servítky.

„Jeden z článků statutu hnutí Hamas říká: ‘Zabij každého Žida, kterého uvidíš!’ Chceme se opravdu tvářit, že toto je extrém? Chceme opravdu být politicky korektní a říkat, že všichni jsou hodní a jenom malá část extrémistů a fundamentalistů páchá tyto zločiny?“⁷⁸

K výrokům prezidenta se vyjádřil i Bronislav Ostránský z Orientálního ústavu Akademie věd, který se *pozastavuje nad povrchností Zemanových znalostí a jeho výroky považuje za velice nešťastné*: *„Odráží to nejenom postoje pana prezidenta k muslimům a islámu, ale především jeho naprosto zarážející neznalosti v tomto směru.“⁷⁹*

Deník Právo pak otiskl polemiku s názvem *Lidská práva a islám. Dvojí měřítko české politiky*. Polemika shrnuje názory prezidenta- dle něj *extremismus a fundamentalismus (a z nich plynoucí terorismus) jsou nedílnou součástí samotného islámu*.⁸⁰ Kontroverzi autor polemiky spatřuje v tom, že Zeman zaujal mnohem smířlivější stanovisko vůči Číně, kde dochází k *masovému porušování lidských práv* a dále uznal, že Tibet je nedělitelnou součástí Číny. Autor si zde pohrává a myšlenkou, že *zločiny páchané islámskými fundamentalisty Zemana iritují víc, než třeba zločiny komunistického režimu v Číně*. Článek končí tím, že kdyby byl Zeman soukromník, riskuje svými plošnými urážkami islámu tak nanejvýš osobní odvetu. Coby prezident svými výroky ovšem *zbytečně posunuje do středu zájmu teroristů celou Českou republiku*. Hynek Kmoníček, který je ředitelem zahraničního odboru Hradu řekl, že se v případě prezidenta *nejedná o protiislámské výroky, ale že jsou to výroky, které upozorňují na nebezpečí islámského fundamentalismu*.

⁷⁸ Prezidentova slova žehlí ministři. Jde o byznys. *Mladá fronta Dnes*, 14 Jun 2014.

⁷⁹ Prezidentova slova žehlí ministři. Jde o byznys. *Mladá fronta Dnes*, 14 Jun 2014.

⁸⁰ Lidská práva a islám. Dvojí měřítko české politiky. *Právo*, 14 Jun 2014.

10.12. Tomio Okamura (2015)

Výroky Tomia Okamury se ve sledovaných denících objevovaly během celého roku. Celkem bylo analyzováno šestnáct článků, přičemž deník Blesk se výroky politika nevěnoval vůbec, MF DNES přinesla článků sedm a deník Právo devět.

Dne 5. ledna otiskla MF DNES článek, jehož nadpis zněl: *S prasetem k mešitě. Okamurův návod na záchranu Česka před islamisty*. MF DNES shrnuje obsah Okamurovy výzvy k ochraně před islámem následovně: „*Ve jménu záchrany naší kultury nekupujte kebab, zato venčete psy a prasata u mešit. Tak zní recept dovozce japonských turistů a potravin Okamury, jak zatočit s islámským radikalismem*“.⁸¹ Pod výzvou je podepsán Jiří Kobza, člen grémia Okamurova hnutí Úsvit. Okamura výzvu zveřejnil na Facebooku a dodal, že s panem Kobzou se všech bodech naprosto ztotožňuje.

*„Můžeme chovat pejsky a prasátka jako domácí mazlíčky a chodit je venčit do okolí jejich center, mešit a oblíbených piknikovišť. Pokud někde stojí a funguje taková stavba, nic nezakazuje chodit kolem ní střídme oblečení, muži i ženy, se psy na procházku, nasměřovat k ní místní bezdomovce, ať si tam popíjejí svůj krabicový elixír. Můžeme svůj nesouhlas vyjádřit i obchodně, nekupovat si v jejich krámech kebaby ani mobily. Každý zakoupený kebab je jen další jeden krok k burkám. Jak bude chutnat vaší ženě, až jej bude jíst se šátkem na obličej? Můžeme ignorovat řetězce, prodejny a restaurace, které se jim podbízejí tím, že nabízí halal pokrmy. Můžeme jim neustále připomínat, že kdykoliv mohou svobodně užít práva odejít prudit někam jinam.“*⁸²

Deník Právo o této výzvě informoval také a výzvu označil jako *návod na ochranu před islámem*. 10. ledna MF DNES přinesla rozhovor Tomia Okamury s českým muslimem Raedem Shaikhem, který je *původem z Palestiny* a po vystudování vysoké školy zůstal v Česku. Nejdříve se rozhovor točil okolo tragédie v Paříži, kde Shaikh řekl, že *pokojní muslimové tento čin stoprocentně a absolutně odsuzují* a uvedl, že Korán říká, že *kdo zabije jednoho člověka, jako by zabil lidstvo* a že se v žádném případě nejednalo o střelbu ve jménu muslimů. Další otázka směřovala na Okamuru: „*Pane Okamuro, vymezujete se vůči islámským radikálům a přitom tvrdíte, že islám je jen jeden. Jsou slova o tolerantním islámu skutečně jen pověra?*“.
Okamurova odpověď zněla: „*Radikální islám pohlcuje Evropu a ohrožena je i naše země. Teď vám schválně přehraju kázání, kde předseda Ústředí muslimských obcí v Česku Muneeb Hassan Alrawi vyzývá, aby muslimové vychovávali děti k nenávisti vůči všem, kdo neuznávají Alláha. A takoví lidé o sobě v médiích říkají, že nejsou radikální muslimové. Jsem šokován, že*

⁸¹ S prasetem k mešitě. Okamurův návod na záchranu Česka před islamisty. *Mladá fronta Dnes*, 5 Jan 2015.

⁸² S prasetem k mešitě. Okamurův návod na záchranu Česka před islamisty. *Mladá fronta Dnes*, 5 Jan 2015.

*policie nejedná*⁸³. Rozhovor pokračoval a v další části se Shaikh dotázal, zda je pro pana Okamuru *nějaký islám vůbec přijatelný*. Okamura odpověděl následovně: „*Mně nevadilo žádné náboženství, dokud jsem nezjistil, že islám jen obtěžuje okolí*“ (...) „*Co je špatného na tom, že chceme ochránit Česko před radikály, fašisty, nacisty, rasisty, xenofoby*“⁸⁴. Na další otázku „*Proč pořád házíte muslimy do jednoho pytle*“, odpověděl Okamura: „*To náboženství je agresivní. Dovedete si představit, že by někdo v křesťanském světě páchal v 21. století atentáty na muslimy? Ztročoval je a znásilňoval? Vy máte úplně jiné vnímání toho, co je radikální*“⁸⁵. Okamura následně upozornil, že v Česku v důsledku podezření z *radikalismu* proběhly policejní razie v mešitách kvůli vydání knihy, která šíří *nesnášenlivost, nadřazenost islámu* a jeho věřících. Uvedl dokonce, že má v ruce odborné posudky, které knihu označují jako *nenávistnou a nadřazeneckou*. V poslední části rozhovoru Okamura prohlásil, že v principu s panem Kobzou souhlasí, chce tady mít *klidnou zemi*, a proto je zapotřebí hledat *legální návody*, jak se lidé mohou *občansky bránit radikálnímu islámu*.

MF DNES v jednom ze svých článků informuje o tom, že Okamurova slova o muslimech zaujala i zahraniční média- v Německu časopis *Der Spiegel* a list *Frankfurter Allgemeine Zeitung* na adresu Okamury napsaly, že *politik česko-japonského původu* podle nich *vyzývá k šikaně muslimů* v Česku tím, že se kromě jiného mají lidé u mešit procházet s prasaty nebo se psy. Okamurovo hnutí podle nich *nabírá stále silnější xenofobní rysy*. Toho si povšiml i *The Washington Post*, podle kterého *je tvář xenofobní demagogie* v Česku ve srovnání se zbytkem Evropy *poněkud kuriózní*.

Deník Právo si všímá také toho, jak na výroky Tomia Okamury reagovali představitelé naší politické scény a jeho spolustraníci. Milan Šarapatka se nechal slyšet, že „*nejnovější vyjádření předsedy Tomia Okamury, které naprosto nepřijatelným způsobem zlehčují zásadní témata postoje k muslimské víře nebo přirovnávají politiku Spojených států amerických k nacistickému Německu, mě nutí ke krokům, které jasně vyjádří mé nesouhlasné stanovisko s takovými výroky*“ a na protest se rozhodl skončit s funkcí zahraničněpolitického odborníka Úsvitu. Europoslankyně Kateřina Konečná uvedla, že tento text byl za hranou únosnosti a že „*Každé náboženství s sebou nese určitá specifika. A vzhledem k tomu, že je u nás nejen svoboda slova, ale i svoboda vyznání náboženství, jeho vyjádření je pro tuto menšinu nejen*

⁸³ Okamura vs. muslim: o útocích, prasatech a zavření hranic. *Mladá fronta Dnes*, 10 Jan 2015.

⁸⁴ Okamura vs. muslim: o útocích, prasatech a zavření hranic. *Mladá fronta Dnes*, 10 Jan 2015.

⁸⁵ Okamura vs. muslim: o útocích, prasatech a zavření hranic. *Mladá fronta Dnes*, 10 Jan 2015.

urážející, ale i diskriminující. Může působit jako rozbuška křehkých vztahů, které se náš stát snaží budovat se všemi etnickými skupinami žijícími na území ČR“.

Na počátku července deník Právo informoval o situaci kolem demonstrace proti islámu, kterou svolal Tomio Okamura. Na demonstraci Okamura zvolal:

„Každý z muslimů je bezpečnostní riziko a časovanou bombou. Jsme v oficiální válce, kterou Evropanům vyhlásili islamisté.“⁸⁶

Okamuru podpořil i zpěvák Aleš Brichta, který na demonstraci zopakoval zvolání jednoho z účastníků- *do prdele s humanitou* a vymezil se proti muslimům, kteří jsou podle jeho slov schopni mu *urážnout hlavu za to, že si dal k večeri vepřovej řízek*. Při nařčení z extremismu a rasismu se Okamura podle deníku Právo bránil slovy, že jeho názory nejsou rasistické a vyjadřoval se i k selekci muslimských imigrantů:

„Je to strach z nenávistné, násilné a panovačné islámské ideologie.“⁸⁷ (...) „Sám Korán hlásá nerovnost mezi věřícími a nevěřícími. Islám hlásá nenávisť vůči těm, kteří neuznávají Alláha.“⁸⁸ (...) „Nemáme možnost muslimy jakkoli selektovat. Islám je mimořádně nesnášenlivé, nadřazenecké náboženství a já udělám vše pro to, aby u nás nezakořenilo.“⁸⁹

10. října otiskl deník Právo s Okamurou další rozhovor s nadpisem *Okamura: Jsme cílem invaze vetřelců*. Na otázku, zda se Okamura *skutečně domnívá, že do Česka míří desetitisíce hord krvelačných islamistů*, odpověděl následující:

„Říkal jsem, že je tu invaze nechtěných vetřelců, že jsme pod nájezdem vyznavačů islámu.“ (...) „Je to skutečná invaze nepřátelské kultury, která není kompatibilní s naší kulturou postavenou na křesťanských základech.“ (...) „Tisíc migrantů znamená deset tisíc, protože tu máme zákon o slučování rodin, takže sem okamžitě pozvou všechny své příbuzné, vyznavače islámu.“ (...) Znova opakují, že jsme terčem totální invaze islamistů do Evropy s cílem islamizovat Evropu. Oni z hlediska svého náboženství nic jiného nemají, protože džihád podle koránu končí až tehdy, kdy je celý svět podroben a všichni jsou vyznavači islámu.“⁹⁰

Další série článků se týká Okamurova odchodu z klubu Úsvitu přímé demokracie. Tomio Okamura a Radim Fiala byli z klubu vyloučeni a klub následně oznámil, že do krajských, senátních a sněmovních voleb půjde již s novým názvem Úsvit-Národní koalice po boku Bloku proti islámu pod vedením Martina Konvičky. Jejich volební program je následující: *boj proti*

⁸⁶ Policie tvrdě zpacifikovala Okamurovy odpůrce z levice. *Právo*, 2 Jul 2015.

⁸⁷ Policie tvrdě zpacifikovala Okamurovy odpůrce z levice. *Právo*, 2 Jul 2015

⁸⁸ Soumrak Tomia Okamury. *Mladá fronta Dnes*, 11 Feb 2015.

⁸⁹ Okamura: Z té dálky jsem šibenice neviděl. *Mladá fronta Dnes*, 3 Jul 2015.

⁹⁰ Okamura: Jsme cílem invaze vetřelců. *Právo*, 10 Oct 2015.

přistěhovalcům z muslimských zemí, dále nulová tolerance k politizaci islámu v ČR a postavení islámského náboženství mimo zákon. Martin Konvička je znám svými výroky proti muslimům již delší dobu, přičemž k těm nejznámějším patří *vyhrožování muslimům koncentračními tábory a fyzickou likvidací*, či prohlášením, že *„jako vítězové voleb vás, milí muslimové, nameleme do masokostní moučky“*.⁹¹ Okamura dále působí jako předseda strany Svoboda a Přímá demokracie.

10.13. Demontrace (2015)

Demontrace- toto slovo bylo ve sledovaných denících pravděpodobně nejčastěji skloňovaným slovem v roce 2015. Celkem je v analýze zařazeno padesát osm článků, což je největší početní zastoupení článků ve všech sledovaných kauzách za stanovené období pěti let. Nejvíce se tématu demonstrací a popisu jejich průběhu věnovala MF DNES se čtyřiceti články. Na druhém místě v počtu otištěných článků s celkovým počtem patnáct se umístil deník Právo a na posledním místě deník Blesk, pouze se třemi články. Nejvíce se demonstrovalo v Praze a Brně, větší demonstrace pak byly uspořádány v Českých Budějovicích a v Teplicích. Za povšimnutí stojí také proniknutí demonstrací proti islámu do sportovního prostředí, kde fanoušci během zápasů demonstrovali pomocí různých choreo. Největší počet článků, dvacet osm, byl věnován akcím, kde se v jenom městě ve stejný den konaly demonstrace jak proti islámu, tak i na jeho podporu. Podle informací MF DNES se za první polovinu roku 2015 uskutečnilo jen v Praze osmdesát protestních akcí, v Jihomoravském kraji dvacet pět, v Olomouckém kraji patnáct, v Ústeckém kraji jedenáct a v Plzeňském kraji to bylo sedm protestních akcí.

Demontrace v Praze

Záměrně jako první popisují demonstrace v Praze, jelikož co do počtu se jich v hlavním městě odehrálo nejvíce. Sledovaná média informovala, že během celého roku bylo v Praze možné zúčastnit se celkem osmi velkými demonstracemi *proti islámu i na jeho podporu* a to vždy v jednom dni- 17. ledna, 2. února, 24. června, 1. července, 20. července, 14. září, 29. října a 18. listopadu. Uvedené termíny jsou data vydání článků, a jelikož se jedná o tištěné deníky, demonstrace se uskutečnily den před vydáním článků.

První analyzovaný článek s nadpisem *'Zakažme islám jako nacismus', znělo na demonstraci* pochází z deníku Právo s datem 17. ledna Demonstrace se konala na Hradčanském náměstí pod záštitou skupiny *Islám v ČR nechceme*. Kromě Martina Konvičky, který měl na demonstraci

⁹¹ Úsvit sází na veterána. Muslimy vyhánět nechce. *Právo*, 10 Aug 2015.

projev, se jí zúčastnilo i několik politiků z ODS a Úsvitu. Účastníci demonstrace si s sebou přinesli transparenty s nápisy jako *Islám je zlo* a *Stop islámu*. Konvička dal ve svém projevu islám do spojitosti s *terorismem*, *odmítl jej* a prohlásil, *že je potřeba se usilovně snažit islám potlačit, a to i politicky, legislativní činností*:

„Islám totiž znamená především podřízení se pravidlům, která sepsal jakýsi Alláh, ve skutečnosti však jistý Mohammed, chlap, který měl problém především sám se sebou, jehož životopis vypadá jako sbírka psychiatrických diagnóz a jehož činy by stačily na osádku středně velkého vězení“ (...) „Naším dlouhodobým cílem je postavení islámu na úroveň nacismu, zákaz jeho šíření, propagace a veřejného vyznávání, tvrdé potlačení jeho veřejných projevů, současně jeho společenské odsouzení“⁹².

Z politiků na demonstraci se svým projevem vystoupila i starostka Prahy 2 Jana Černochová, která uvedla: *„Dočítám se, že podle muslimského světa a podle práva šaría mám polovinu mozku jen proto, že jsem žena“⁹³*. Ve stejnou dobu proběhla i demonstrace za práva muslimů a dalších náboženských skupin, které se zúčastnilo na dvě desítky lidí. Více se deníky k této podstatně menší akci nevyjadřují.

2. února MF DNES informovala o další rozsáhlejší demonstraci proti islámu v Česku, tentokrát na Staroměstském náměstí. Na facebookové stránce přislíbilo účast přes pět tisíc lidí, nakonec se jich ale podle informací MF DNES sešlo jen něco málo přes pět set. Mezi hlavní řečníky patřili Tomio Okamura nebo Jana Volfová. Ve stejné době se konalo bohoslužebné setkání za soužití s menšinami. Policie nemusela na žádné z těchto akcí zasahovat.

V jistou formu demonstrace proti islámu, uprchlíkům a kvótám, se změnilo veřejné slyšení sněmovního petičního výboru. O situaci informovala MF DNES 24. června v článku s nadpisem *Imigranty nechceme, islám je hrozba, hřmělo Poslaneckou sněmovnou*. Petici proti přijímání imigrantů podle kvót podepsalo 145 505 lidí a předložil ji předseda občanského sdružení *Blok proti islámu* Martin Konvička. Ten ve svém projevu uvedl:

„Podepisovali ji staří, mladí, například i bezdomovci“ (...) „Islám je válečná ideologie, která má tendenci se radikalizovat“⁹⁴. Diskuze, která se měla týkat kvót, se však podle MF DNES stočila k islámu jako takovému. Jeden z podporovatelů hnutí se vyjádřil následovně:

⁹² Zakažme islám jako nacismus, znělo na demonstraci. *Právo*, 17 Jan 2015.

⁹³ Zakažme islám jako nacismus, znělo na demonstraci. *Právo*, 17 Jan 2015

⁹⁴ Imigranty nechceme, islám je hrozba, hřmělo Poslaneckou sněmovnou. *Právo*, 24 Jun 2015.

„Připomenu vám osídlování Severní Ameriky. Tam bylo obyvatelstvo, které se nemohlo bránit proti osídlování Evropany. My možnost bránit se máme, tak ji využijme.“⁹⁵

Další demonstrace se konala na Palackého náměstí a informovala o ní MF DNES 1. července. Demonstraci pořádal Blok proti islámu spolu s hnutím Islám v ČR nechceme. Demonstrovalo se proti přijímání uprchlíků do České republiky. Na akci se demonstrovalo s transparenty jako *Podpora muslimské imigraci není humanismus, ale vlastizrada; Stop invazi Islámského státu do Evropy* nebo *Sobotko, neber zemi našim dětem*. Druhá skupinka četla asi tři desítky těch, kteří přišli přijímání uprchlíků podpořit. I ti si s sebou přinesli transparenty s nápisy *Nácky v ČR nechceme* či *Uprchlíci, vítejte, rasisti, táhněte*.

20. července informovala MF DNES o další demonstraci, tentokrát na Václavském náměstí, kde od sebe zastánce i odpůrce imigrantů musela oddělovat policie. Akci na vyjádření podpory svolala Romana Červenková a pořadatelé akce rozdávali odznaky s nápisy *Uprchlíci, vítejte; Nenávisť v ČR nechceme* či *Zakažte války, ne lidi*. V horní části Václavského náměstí se sešlo asi čtyři sta odpůrců islámu a současné migrace uprchlíků do Evropy. Řečník Jan Jiskra vyzval například k tomu, aby byly *islám a právo šaría postaveny mimo zákon*. Na akci vystoupil také Tomio Okamura a Adam Bartoš.

O další demonstraci na Václavském náměstí informovaly 14. září deníky Právo i MF DNES. Podle prvního jmenovaného se v centru města sešly stovky lidí, aby protestovaly proti islámu a přijímání uprchlíků. Na akci opět vystoupil i Tomio Okamura, který hovořil o tom, že mezi uprchlíky směřujícími do Evropy jsou i *bojovníci Islámského státu*. Na demonstraci zněla hesla jako *Stop islamizaci Evropy; Čechy Čechům* nebo *My jsme tady doma*. Zastánci tolerance měli na transparentech napsáno *Stěhování není zločin; Nedělejme, že se nás to netýká* či *Ne Orbanizaci Evropy*. Demonstrace se obešly bez zásahu policie. MF DNES demonstraci pojala více v *rodinném duchu*. Informovala své čtenáře o tom, že *kvůli demonstraci vyšli do ulic i tatínkové od rodin*: „*Chci, aby Česko bylo bezpečnou zemí, aby tu vyrůstaly moje děti. Běženci k tomu nepřispívají. Klidně ať jim Česko pomáhá, ale doma, v jejich zemích*“⁹⁶. Na akci vystoupil i Daniel Landa, který po svém projevu o vlastenectví zazpíval i několik písní.

28. října, tedy v den státního svátku, byly naplánované demonstrace prakticky ve všech větších městech po celé ČR. Na pražském náměstí Míru se podle informací deníku Právo sešlo více

⁹⁵ Imigranty nechceme, islám je hrozba, hřmělo Poslaneckou sněmovnou. *Právo*, 24 Jun 2015.

⁹⁶ Kvůli uprchlíkům vyšli do ulic i "tatínkové od rodin". *Mladá fronta Dnes*, 14 Sept 2015.

než čtyři sta demonstrujících proti imigrantům směřujícím do Evropy a islámu. Akci pořádala strana Úsvit – Národní koalice. Na akci nemusela zasahovat policie ani těžkooděnci. Pražské demonstraci byla v tisku věnována nejmenší pozornost, mnohem více prostoru bylo dáno akcím, které paralelně probíhaly v Brně, Ústní nad Labem, Liberci či Ostravě.

Poslední velká demonstrace se v Praze uskutečnila 17. listopadu. Na Hradčanském náměstí se demonstrovalo proti prezidentu Miloši Zemanovi, na Albertově byla naplánovaná demonstrace proti islámu a migrantům, na které vystoupil Tomio Okamura, herec Ivan Vyskočil, zpěvák Aleš Brichta, Martin Konvička i Miloš Zeman. Deníky se rozcházejí v počtech účastníků demonstrace, deník Právo odhaduje účast na čtyři tisíce demonstrujících, MF DNES uvádí něco kolem pěti tisíc. Celá demonstrace skončila střetem s policií a zajištěním zhruba dvanácti osob.

Demonstrace v Brně

O první demonstraci v Brně informoval jak deník Právo, tak i MF DNES a to dne 16. února. Podle informací MF DNES se *protestní akce proti islámu v Česku* zúčastnilo přibližně šest stovek lidí. Protiakce hájící svobodu náboženského vyznání pak přilákala přibližně pět stovek návštěvníků. Na akci proti islámu vystoupil i Martin Konvička, který prohlásil:

„Musíme si uvědomit, že terorismus a násilí je pouze špičkou ledovce, která se týká islámu. Jeho hlavním problémem je jeho netolerantní učení. Uvědomujeme si proto, co by jeho šíření znamenalo pro naši zemi, a proto ho odmítáme.“ (...) „Tento národ nepřežil nacisty a nezbavoval se komunistů proto, aby se podřídil islámu. Chceme tady normálně žít bez nutnosti něčemu se podřizovat“⁹⁷.

Konvička se zároveň nechal slyšet, že vláda by měla zakázat stavby mešit a že odpor k islámu je občanskou odpovědností. Zároveň vysvětlil, že datum demonstrace bylo vybráno záměrně, jelikož slavit svátek svatého Valentýna je v muslimských zemích zakazováno. Na akci promluvila i Pavlína Bitarová, která se je původem ze Sýrie a od roku 1990 žije v České republice. Ve svém projevu uvedla:

„K islámu jsem konvertovala až v roce 2006, protože mi tady scházelo něco z arabského prostředí. Brzy jsem si ale uvědomila, že arabský svět a islám nejsou propojené. Islám je totiž násilný a manžel v něm může ženu naprosto beztrestně mlátit, dokud jí neteče krev. V roce 2010 jsem se rozhodla od muslimské víry odstoupit. Okamžitě mi začaly chodit výhružné e-maily a esemesky, v nichž mi neznámí lidé vyhrožovali zabitím. Od islámu totiž není dovolené odejít“⁹⁸.

Na protidemonstraci, kde proběhl mítink stoupenců svobody náboženského vyznání, se organizátor Martin Dutkiewicz vyjádřil v tom smyslu, že *žádná nenávistná demonstrace do Brna*

⁹⁷ Brno ovládl islám. Tedy emoce kolem něj, dobré i negativní. *Mladá fronta Dnes*, 16 Feb 2015.

⁹⁸ Brno ovládl islám. Tedy emoce kolem něj, dobré i negativní. *Mladá fronta Dnes*, 16 Feb 2015

nepatří a podotkl, že i když v Brně mají muslimové mešitu, téměř zde nežijí a nepokládá za vhodné z nich vytvářet nějaké zlo. Na akci vystoupila i Karin Atasi, muslimka ze Sýrie. Ta ve svém projevu pronesla:

„Moje maminka je Češka, tatínek je ze Sýrie. Jsem muslimkou a v Sýrii žiji více než čtyřicet let. Zahalená nechodím ani já ani má dcera. Manžel mě nebije a máme spolu šťastné manželství. Sýrie je totiž hodně nábožensky tolerantní země. Musíme si uvědomit, že nejde říci o někom, když je muslim, že je automaticky špatný. Vše je v lidech. Muslimská víra jako taková není nebezpečná“⁹⁹.

Deník Právo přináší velmi podobné informace jako MF DNES, liší se ovšem v počtu odhadovaných účastníků akce *Valentýnka pro Konvičku*, jak pořadatelé protiakci hájící svobodu náboženského vyznání nazvali. Deník Právo účast na této protiakci odhaduje na pouhé tři stovky, zatímco v počtu účastníků protiislámské demonstrace se deníky shodují. Další odlišnost je v citaci Pavlína Bitarové, kterou deník Právo přinesl v následující podobě:

„Muž má dovoleno ženu bít. Nesmí jen krváčet a musí ji bít tak, aby byla schopná souložit.“ (...)
„Největší obětí islámu jsou samotní muslimové. Změna je nemožná, je cestou do pekla a trestá se smrtí. Pokud by někdo přišel, že islám oseká a nechá jen ty lepší věci, tak je vlastně odpadlíkem“¹⁰⁰.

Demonstrace probíhala v poklidu a nikdo z přítomných policistů nemusel ani na jedné straně zasahovat.

O druhé velké demonstraci v Brně se MF DNES zmiňuje 27. června. Opět se jednalo o dvě paralelně probíhající demonstrace opačného zaměření. První z nich svolala krajně pravicová *Dělnická mládež* a akce se podle informací MF DNES zúčastnilo zhruba sedm set lidí. Druhá demonstrace se uskutečnila v nedalekém parku a její účastníci, kterých bylo přibližně pět set, svírali transparenty se slovy *Neonacistům vstup zakázán* či *Uprchlíci, vítejte, náckové, táhněte*. Celá akce skončila policejním zásahem, zadrženo bylo sedm lidí.

Poslední velká demonstrace v Brně se uskutečnila na státní svátek 28. října. Zúčastnilo se jí kolem tisíce a půl demonstrujících. Na akci vystoupila například Klára Samková, která svou řeč směřovala především k ženám a vyzývala je, aby nebyly lhostejné k dění v Evropě:

„Zdravím ve svém rodném městě. Bojuji proti islámu a hodlám proti němu bojovat právními prostředky. Pakliže právo zklame, budu bojovat jinými neprávními prostředky. Je mojí celoživotní zásadou, že zbraně volí protistrana. Pokud je zvolí, tak se nebráním zvolit stejné zbraně“¹⁰¹.

⁹⁹ Brno ovládl islám. Tedy emoce kolem něj, dobré i negativní. *Mladá fronta Dnes*, 16 Feb 2015.

¹⁰⁰ Demonstrace v Brně islám hájily i hanily. *Právo*, 16 Feb 2015.

¹⁰¹ V Brně řečnili proti islámu. Naštvali Vokřála. *Mladá fronta Dnes*, 29 Oct 2015.

Demonstrace v Českých Budějovicích

Na českobudějovickém hlavním náměstí se 14. března konala demonstrace vedená příznivci Islám v ČR nechceme. Organizátoři akce podle MF DNES uvedli, že účast se pohybovala okolo pěti set návštěvníků. Účastníci byli opět vybaveni transparenty s nápisy, jako *Tady platí právo, ne šaría* nebo *Stop islámské xenofobii*. Prvním řečníkem akce byl Martin Konvička, který i na této demonstraci *varoval před plíživým nebezpečím islámu a islám nazval militantní sektou*, jejímž cílem je *podříditi si všechny ostatní*.

*„Nenechme se mýlit tím, že tady islám prakticky není. Ve Švédsku před 30 lety taky prakticky nebyl.“
(...) „Při šíření islámu je podle jejich pravidel povoleno prakticky vše. Včetně znásilňování žen.
Takový systém skvěle vyhovuje agresivním psychopatům a lidem bez svědomí.“¹⁰²*

Na plánované protiakci, která vyzývala ke kulturnímu dialogu, se sešly jen dvě desítky účastníků. Účastníci této protiakce přinesly transparenty s nápisy jako *Spolužití je lepší než nedůvěra*, které byly navíc obsypané srdíčky. Ivo Vlasatý, jenž akci svolal, chtěl podle svých slov poukázat na to, že názory skupiny Islám v ČR nechceme, nejsou všeobecně akceptovány. Dodal, že jsou věci, které se na islámu dají kritizovat, ale nelze odsoudit celé náboženství a že muslimové nejsou všichni stejní. Celá akce se odehrála bez zásahu policie.

Demonstrace v Teplicích

Demonstrace v Teplicích se od těch v ostatních městech ČR odlišovala tím, že se jednalo o *demonstrativní venčení psů* v místním parku, který je oblíbeným piknikovým místem arabských hostů lázní. Na každý páteční večer v průběhu letních prázdnin bylo svoláno hromadné venčení psů. Akce byla svolávána zejména na sociálních sítích. Zakladatelka skupiny Páteční hromadné venčení Kristýna Pejcharová se k akci vyjádřila následovně:

„Už to přesáhlo veškeré meze, Arabové nemají žádné zábrany, jejich děti na mého psa házejí předměty a najíždějí na něj kolem“ (...) „Arabové mají hodně peněz, a tak jim projdou rachejtle i nepořádek“¹⁰³.

Arabista Bronislav Ostřanský v akci spatřuje zejména provokativní gesto:

„Pokud chtějí pejskaři vyvolat konflikt, je to ta nejlepší cesta. Lidé si možná myslí, že když parkem projde pes, tak se park stane pro muslimy nečistý. To je ale stejná hloupost, jako když si odpůrci islámu mysleli, že polití pozemku vepřovou krví zabráni stavbě mešity“¹⁰⁴.

¹⁰² "Tady platí právo, ne šaría." Stovky lidí demonstrovaly proti islámu. *Mladá fronta Dnes*, 16 Mar 2015.

¹⁰³ "Arabové, vraťte nám náš park!" V Teplicích se chystá provokace. *Mladá fronta Dnes*, 27 Jul 2015.

¹⁰⁴ "Arabové, vraťte nám náš park!" V Teplicích se chystá provokace. *Mladá fronta Dnes*, 27 Jul 2015.

Další článek MF DNES s datem 25. července informuje o tom, že i nadále páteční venčení psů probíhá, lázně ale své klienty varovaly, takže nikdo z nich do parku nepřišel. Demonstrantů podle MF DNES dorazilo asi tři sta a psů čtyřicet. Akce se účastnil i Tomio Okamura a někteří členové hnutí Islám v ČR nechceme. Okamura měl na akci pouze krátký proslov, ve kterém pronesl: „*Nechceme se nečinně dívat, jak arabští hosté devastují park, zanechávají za sebou spousty odpadků a znehodnocené zeleně*“¹⁰⁵.

Demonstrace na sportovních akcích

Demonstrace se nekonaly pouze na náměstích či v parcích, přesunuly se také na sportovní stadiony. Tyto akce nelze nazývat demonstracemi v pravém slova smyslu, jedná se spíše o vyjádření názoru fanoušků na dění ve veřejném prostoru pomocí transparentů a pokřiků. O prvním případě informovala MF DNES 20. ledna, kdy fanoušci futsalistů Slávie během zápasu na hřišti Benaga Zruč nad Sázavou vyvěsili transparent s nápisem *Islám v ČR nechceme*. To rozzlobilo trenéra domácího týmu, který pochází z Kosova, podle svých slov už ale dvacet tři let žije v Česku. Akci těchto fanoušků vnímá jako *provokaci na něj a celou jeho rodinu*, která islámskou víru vyznává. V týmu Zruče nad Sázavou hraje hned několik muslimů. Vedení Slávie se k akci vyjádřilo slovy, že *v žádné svobodné zemi nelze nikomu zakázat vyjádřit svůj názor*. Nakonec se ale vedení Slávie omluvilo a uznalo nevhodnost užití tohoto transparentu.

O dalším případě MF DNES informovala 4. srpna článkem s nadpisem *Boj s islámem se stěhuje na stadiony*. Jednalo se o fotbalové utkání domácího týmu FK Jablonec proti Bohemians 1905. Domácí fanoušci při zápase vyvěsili transparent, který *uráží muslimy*.

MF DNES obrázek z transparentu popsala následovně: „*Severská postava se štítem opatřeným nápisem Europa rázným kopancem vyháňá vousatého vepře s turbanem na hlavě, kterému vypadává z kopýtko korán*“¹⁰⁶. Vedení klubu se od této formy choreo okamžitě a důrazně distancovalo. Fotografa Ibrahima Al Sulaimana, Araba žijícího v Liberci, tento transparent nijak nepřekvapil: „*V České republice panuje v tomto ohledu velká hysterie. Sleduju ji a vidím, jak se to na lidi valí z televize, novin, internetu, od politiků. Lidé jsou ovlivnitelný dav a vůbec si neuvědomují, že třeba uprchlíci z Afriky jsou křesťané. Češi byli ale vždycky kulturní, ne bojovný národ. U kulturnosti by měli zůstat*“¹⁰⁷.

¹⁰⁵ Venčení psů proti Arabům má pokračovat. *Mladá fronta Dnes*, 27 Jul 2015.

¹⁰⁶ "Boj s islámem" se stěhuje na stadiony. *Mladá fronta Dnes*, 4 Aug 2015.

¹⁰⁷ "Boj s islámem" se stěhuje na stadiony. *Mladá fronta Dnes*, 4 Aug 2015.

Disciplinární komise Fotbalové asociace ČR následně Jablonci za choreo udělila pokutu sto tisíc korun. Stejná pokuta byla vyměřena i týmu Viktoria Plzeň za choreo, kde vyobrazený Viking stojí se sekerou nad muslimem a choreo bylo doplněno nápisem Evropo, probud' se.

Figuríny ukamenovaných žen v Praze

MF DNES přinesla 13. srpna jako první informace o tom, že iniciativa Islám v České republice nechceme spolu s Blokem proti islámu rozmístila na několika místech v Praze *figuríny ukamenovaných žen*. Tímto chtějí organizátoři akce připomenout *násilí páchané na ženách v islámských státech*. U soch byly cedule, které oznamovaly, za jaký čin byla žena ukamenována. Objevily se nápisy jako *Byla nevěrná* nebo *Po znásilnění otěhotněla* a podobně. Iniciativa Islám v České republice nechceme na svém facebookovém profilu uvedla:

„Začíná to předsedou muslimských obcí, který vykládá v televizi, že ženy mají polovinu mozku, pokračuje nuceným zahalováním, domácím násilím, které je výslovně nařízené v Koránu, pokračuje ženskou obřízkou, následují vraždy ze cti a končí veřejným kamenováním znásilněných žen“ (...) „Ty příběhy jsou čistě symbolické, kamenování za nevěru, znásilnění je bohužel poměrně běžné. Nechtěli jsme, aby to byly konkrétní ženy, protože například v Pákistánu souhlasí s kamenováním za nevěru 80 procent muslimů“¹⁰⁸.

MF DNES oslovila sociologa Dana Prokopa, aby akci okomentoval. Ten uvedl, že statistika o kamenování v Pákistánu sice souhlasí, nicméně se jedná o zemi, kde je podpora těchto praktik nejvyšší a uvedl, že například v Turecku, Libanonu či Indonésii tyto praktiky podporuje menšina muslimů. Podle jeho názoru primárním cílem akce je medializace hnutí, která má rozšířit jádro fanoušků těchto hnutí. Uvedl také, že ukamenování probíhá pouze v pár zemích světa a akce je tudíž velkou generalizací.

Martin Konvička

Pravděpodobně nejvýraznější postavou většiny demonstrací po celé republice, se stal Martin Konvička. 20. srpna s ním MF DNES otiskla rozhovor, který vyšel s nadpisem *Proti islámu bychom měli povstat všichni*. Martin Konvička je v článku označen jako *zásadní odpůrce islámu a muslimů, svérázná postava veřejného prostoru, respektovaný zoolog, umanutý bojovník proti islámu, který se chce stát zachráncem české, ne-li rovnou evropské civilizace*.

¹⁰⁸ Sochy ukamenovaných žen zaplavily Prahu. *Mladá fronta Dnes*, 13 Aug 2015

Na otázku, jaké je rozložení sil v Bloku proti islámu, Konvička odpověděl:

„Od téměř komunistických až po katolické. Ideální by bylo, kdyby se většina politického spektra obecně přihlásila k odporu proti islámu. Pak už by nebylo potřeba moc dělat. Jsme společnost vycepaná totalitou, velmi sekulární a zároveň odolná vůči různým typům propagandy. Čekal jsem výraznější odolnost vůči islámu, jasnější odmítnutí. A k tomu nedošlo.¹⁰⁹“

Konvička se vyjádřil i k tomu, co je podle něj příčinou radikalizace evropských muslimů:

„Potíž je, že řada imigrantů se dostane pod vliv radikálních imámů, kteří působí na Západě a kteří jsou pochopitelně mnohem vzdělanější než duchovní někde na venkově. To je zdroj masivní radikalizace evropských muslimů“¹¹⁰.

Celý rozhovor lze shrnout do následujícího Konvičkova vyjádření:

„Vždycky říkám: Islám není téma. Islám je nuda. Skrz něj se ale dívám na naši vlastní slabost, na nemoc naší společnosti. Mě strašně štve, že lidé, kteří se běžně zastávají menšin, ohrožení přírody nebo kultury, nejsou schopni povstat na ochranu našich hodnot proti islámu. To je strašná ostuda“¹¹¹.

10.14. Výroky Miloše Zemana (2015)

Kauza se zabývá nejen přímými výroky prezidenta Miloše Zemana, ale také reakcí na tyto výroky a to jak ze strany politické veřejnosti, tak ze strany občanů České republiky. Analyzované články jsou rozděleny na tři části- do první části spadají výroky samotného prezidenta, druhou část článků lze označit za souhlasné názory s výroky a postoji prezidenta a třetí část obsahuje kritiku jeho výroků. Analyzováno bylo celkem čtyřicet článků, z čehož šestnáct článků obsahuje přímé citace výroků prezidenta republiky na adresu islámu a muslimů. Výroky jsou uspořádány chronologicky v takovém pořadí, v jakém byly proneseny. V deníku Blesk byly analyzovány články čtyři, z MF DNES článků jedenáct a z deníku Právo bylo analyzováno dvacet pět článků.

Výroky Miloše Zemana

3. ledna 2015 přinesl deník Blesk první rozhovor v novém roce s prezidentem republiky Milošem Zemanem. Rozhovor byl zaměřen na prezidentovy postoje k Rusku, Ukrajině, Číně, ale také na islám a muslimy. Prezident se vyjádřil, že naprosto souhlasí s postojem vlády zatím nepřijímat žádné syrské uprchlíky a že humanitární pomoc těmto lidem by měla být

¹⁰⁹ Proti islámu bychom měli povstat všichni. *Mladá fronta Dnes*, 20 Aug 2015.

¹¹⁰ Proti islámu bychom měli povstat všichni. *Mladá fronta Dnes*, 20 Aug 2015

¹¹¹ Proti islámu bychom měli povstat všichni. *Mladá fronta Dnes*, 20 Aug 2015

poskytovaná v jejich zemích, nikoliv v České republice. Na otázku redaktora, zda se Miloš Zeman domnívá, že islamismus představuje pro ČR problém, prezident odpověděl následovně:

„V dlouhodobém horizontu je to nesmírně velký problém. Uvědomte si, že islamisté mají takovou hezkou mapu islámského chalífátu do roku 2020, kde je polovina Evropy pod Islámským státem, stejně jako polovina Afriky a velká většina Asie. Namítnete, že je to šílenství. Na to vám řeknu, že Adolf Hitler byl taky šílenec, a přesto se mu jeho šílené plány málem podařilo uskutečnit. Nedávno jeden vedoucí představitel Islámského státu prohlásil: vtrhneme do Evropy, a je jedno, jestli zabijeme 100, 200 nebo 500 milionů lidí. Konec citátu. Jen naprostý blázen by toto varování nebral vážně, vzhledem k úspěchu Islámského státu zejména v Iráku. Američané investovali do irácké armády miliardy dolarů a tato armáda se sesypala při prvním útoku islámských radikálů. Zdá se, že Američané by se měli také občas nad svou zahraniční politikou zamyslet.“¹¹²

13. ledna deník Blesk přinesl reakci Miloše Zemana na útok na redakci časopisu Charlie Hebdo, který se stal ve Francii počátkem ledna 2015. Prezident se domnívá, že by problém s extremismem zmírnilo, kdyby všichni žili ve vlastním státě nebo se tam rychle vrátili. Muslimové se také podle jeho názoru začleňují do společnosti hůře, než jiné národnosti.

„Každý má právo žít ve své původní zemi. Něco jiného je cestovat a poznávat jiné kultury a něco jiného ve své původní vlasti pro její prospěch pracovat.“¹¹³ (...) „Pokud nedokážete přijmout pravidla hostitelské země, a vraždění novinářů rozhodně není přijímání pravidel, vraťte se domů do své původní vlasti.“¹¹⁴

Deník Právo v souvislosti s útokem v Paříži také přináší vyjádření prezidenta. Ten se domnívá, že lidé vyznávající jiné kulturní a náboženské hodnoty a nerespektující pravidla země, ve které žijí, by se měli vrátit domů.

„Myslím, že tito lidé by měli žít ve svých zemích, tam praktikovat svoje náboženství a nepokoušet se narušovat normální život v zemích, které mají jinou kulturu. Jejich původní země už ovšem nejsou Alžír, Mali, Libye, ale Francie, Německo, Británie či Švédsko, kde se narodili oni i jejich rodiče ... Jejich původními zeměmi nadále zůstávají Alžír, Libye nebo, chcete-li Mali z prostého důvodu, že je tam jakási genetická závislost.“¹¹⁵

Dalším výrokem prezidenta se zabývaly deník Právo a MF DNES. Na konci ledna prezident ve svém projevu na Pražském hradě u příležitosti 70. výročí osvobození Osvětimi vyzval ke *sjednocené vojenské akci proti Islámskému státu*, jenž má odvrátit ještě větší holokaust, než který rozpoutali nacisté. Zeman svou výzvu pronesl jako reakci na *neschopnost Západu najít*

¹¹² Zeman: Své postoje k Rusku, Ukrajině a Číně nepokládám za zlo. *Právo*, 3 Jan 2015.

¹¹³ Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

¹¹⁴ Zeman: Nectíte pravidla? Vraťte se. *Právo*, 12 Jan 2015.

¹¹⁵ Zeman: Nectíte pravidla? Vraťte se. *Právo*, 12 Jan 2015.

adekvátní a účinnou odpověď na *vzrůstající islámský radikalismus* a celkovou *nestabilitu muslimského světa*. Následující citace pochází z deníku Právo.

„Hrozí nám superholokaust se stamilióny lidských obětí“ (...) „Kdyby v roce 1936 během obsazení demilitarizované zóny v Porýní dvě britské a dvě francouzské divize reagovaly na toto porušení Versailleské smlouvy vojenskou akcí, nebyla by mnichovská dohoda, nebyl by holokaust, a nebyla by 2. světová válka.“ (...) „Tak i dnes, máme-li zabránit superholokaustu a masivnímu vyvražďování lidí, potřebujeme sjednocenou ozbrojenou akci vedenou na mezinárodní úrovni, akci vedenou pod egidou Rady bezpečnosti Spojených národů (OSN), akci, do jejichž mezinárodních sil rychlého nasazení by měli vyslat své síly pokud možno všichni stálí členové Rady bezpečnosti.“¹¹⁶

MF DNES přichází ve svém článku s totožným výrokem a článek otiskla pod nadpisem *Zemanova svatá válka*. Zemanovu taktiku boje pak označuje za taktiku *znič a zmiz* a dodává, že hlavním problémem *ambiciózního* plánu je to, že *kromě Česka ho nikdo na světě neslyšel*.

Při návštěvě Plzeňského kraje na počátku března si podle deníku Právo prezident *rýpl* do postupu EU proti *radikálním islamistům* a vyjádřil se v tom smyslu, že *unijní státy reagují na islámský terorismus podobně, jako reagovaly ve 30. letech minulého století na nacismus*. Na otázku jednoho ze studentů *„Dokážou se země EU domluvit jako celek a zavřít hranice proti islámu? Myslíte si, že když evropští politici tvrdí, že islamisté nepředstavují nebezpečí a měli bychom jim pomáhat, že lžou sami sobě?“* odpověděl Miloš Zeman následovně:

„Bohužel členské země Evropské unie reagují podobně, jako reagovaly ve 30. letech na hitlerovský nacismus, to znamená protesty, manifestacemi, demonstracemi, a to je zhruba tak všechno.“¹¹⁷

Ke své odpovědi ještě dodal, že západní země nesmí opakovat politiku *appeasementu a zbabělosti* před jakoukoliv formou *totalitní ideologie*, obzvláště *s kořeny náboženské nenávisti*.

„Dvě miliardy muslimů se mohou zdvihnout do náboženské revoluce a mohou porazit euroamerickou civilizaci.“¹¹⁸

O tři měsíce později, přesně 5. června, informoval deník Právo o tom, že Saudská Arábie přerušila kvůli Zemanovi obchodní spolupráci s Českem. O přerušení spolupráce napsal list Al-Watan s tím, že Zeman hovoří o islámu jako o *agresivním a netolerantním náboženství a anticivilizaci*. Představitelům Saudské Arábie údajně vadí i Zemanův výrok, že *xenofobie, antisemitismus a rasismus islámských radikálů vyplývá ze samotné podstaty ideologie, o kterou se tyto fanatické skupiny opírají*. Podle listu Al-Watan tyto výroky *nejenže ukazují na*

¹¹⁶ Zeman vyzval svět vojensky udeřit proti Islámskému státu. Zaorálek: Je to nesmysl. *Právo*, 28 Jan 2015.

¹¹⁷ Islámisty neporazíme demonstracemi, míní Zeman. *Právo*, 5 Mar 2015.

¹¹⁸ Islámisty neporazíme demonstracemi, míní Zeman. *Právo*, 5 Mar 2015.

Zemanovu nedostatečnou znalost a pochopení islámu, ale také ignorují historická fakta, že totiž antisemitismus a nacismus jsou skrz naskrz evropský fenomén.

27. června přinesl deník Právo článek o tom, že podle Miloše Zemana v České republice probíhá verbování pro Islámský stát.

„Verbování pro Islámský stát už podle některých zpráv probíhá, zatím ve velmi omezeném rozsahu, jedná se o jednotky případů, z nichž některé dokonce již odjely do Sýrie.“¹¹⁹

Ministr vnitra Milan Chovanec na to řekl: *„To má pan prezident lepší informace než já. Nevím, odkud to pan prezident má, to se musíte zeptat jeho, kde to slyšel, já jako ministr vnitra od svých složek žádnou takovou informaci nemám.“¹²⁰* Jako potvrzení prezidentových slov uvádí deník Právo svědectví jednoho v ČR dlouhodobě žijícího muslima, který si ovšem přál zůstat v anonymitě: *„Většinou, co tady chodí do mešity a co jim cpou do hlavy, my jako slyšíme, co tam jako vykládají v té mešitě, to, co mají jako dělat, že musí jako do Sýrie, musejí zabíjet, musejí tohle, fakt je to hrozné.“¹²¹* Doplnil ještě, že v mešitě probíhají náborové akce pro Islámský stát a dokonce o nich ví i policie.

Ve stejném dni přináší deník Blesk článek s nadpisem *Zeman: Teroristé jsou rakovina*. Při návštěvě Vysočiny prezident okomentoval teroristický útok v Tunisku slovy:

„Islámský stát je rakovina. Pronikl do Libye a nyní proniká do Tuniska. A ten atentát je metastáze.“
(...) „Proti Islámskému státu se má bojovat ničením jeho teroristických výcvikových základů. Kdyby se to dělo už předtím, tak ten atentát v Tunisku možná nemáte.“¹²²

O dva dny později, tedy 29. června, podle deníku Právo prezident Zeman podpořil aktivitu iniciativy Islám v ČR nechceme, když pronesl:

„Já také nechci islám v České republice.“¹²³

¹¹⁹ Zeman: Verbování pro Islámský stát už v ČR probíhá. *Právo*, 27 Jun 2015.

¹²⁰ Zeman: Verbování pro Islámský stát už v ČR probíhá. *Právo*, 27 Jun 2015.

¹²¹ Zeman: Verbování pro Islámský stát už v ČR probíhá. *Právo*, 27 Jun 2015.

¹²² Zeman: Teroristé jsou rakovina! *Blesk*, 27 Jun 2015.

¹²³ Přijímání migrantů pomáhá IS, řekl Zeman. *Právo*, 29 Jun 2015.

Dále se vyjádřil ve smyslu, že přijímáním imigrantů se usnadňuje expanze Islámského státu do Evropy:

„Pokud evropské státy přijmou vlnu migrantů, pak i podle varování jednoho z libyjských ministrů mezi nimi budou teroristické bojovky, takže my vlastně přijímáním migrantů velmi usnadňujeme Islámskému státu jeho expanzi do Evropy.“¹²⁴

16. října přichází deník Blesk s článkem o tom, že komise proti rasismu a netoleranci při Radě Evropy označila prezidenta Zemana za *největšího islamofoba* mezi politiky. Komisi podle deníku Blesk vytočily Zemanovy výroky o tom, že *umírněný muslim je stejný protimluv jako umírněný nacista* a že *islám není náboženstvím míru, a už vůbec ne tolerance, nýbrž náboženstvím nenávisti*. Komise prý dokonce žádala, aby Česko přijalo zákon, který by umožnil politiky za takovéto výroky stíhat. Sám prezident se k celé situaci vyjádřil tak, že vlastně vůbec netuší, co to znamená být *islamofobem*:

„Pojem islamofobie nebyl nikdy korektně definován. Já mluvím proti islámskému radikalismu. Přeju autorům této zprávy jediné, aby jim někdo neuřízl zaživa hlavy.“¹²⁵

V dalším analyzovaném článku deníku Právo se prezident vyjádřil na adresu *islámských učenců*, kteří podle jeho názoru *nebudou dodržovat a respektovat* naše zákony a zvyklosti.

„Budou mít právo šaría, takže nevěrné ženy budou kamenovány, zlodějům se budou utínat ruce.“ (...)
„Přijdeme o krásu žen, protože ty budou zahaleny v burkách od hlavy po paty včetně obličeje, kde máte jen takovou látkovou mřížku. No tak dovedu si představit ženy, kde by to bylo zlepšení, ale takových žen je málo a zrovna tady nikoho takového nevidím.“¹²⁶

Deník Blesk dne 23. října publikoval článek s nadpisem *Zeman šíří NENÁVIST*. V tomto článku deník shrnuje Zemanovy *největší hity*, tedy výroky proti islámu a muslimům:

„Nevěřím, že jsou umírnění muslimové a radikální muslimové. Stejně tak nevěřím, že jsou jen umírnění a radikální komunisté. Jsou jen muslimové a komunisté“ Dýdžej Miloš o islámu a uprchlících! (...)
„I když lze souhlasit se zákazem, aby ženy řídily, ve všech ostatních věcech islámská anticivilizace činí z žen nesvéprávnou, diskriminovanou menšinu a znemožňuje jejich svobodný rozvoj.“ (...)
„Myslím si, že lze koexistovat s buddhismem, hinduismem, šintoismem, konfucianismem, ale nelze koexistovat s islámem. Ten má ve svých posvátných textech zakotveno, že má ovládnout svět, že si má podrobit nevěřící.“¹²⁷

¹²⁴ Přijímání migrantů pomáhá IS, řekl Zeman. *Právo*, 29 Jun 2015.

¹²⁵ Váš prezident je islamofob! *Blesk*, 16 Oct 2015.

¹²⁶ Burky zahaly krásu žen, prorokoval prezident. *Právo*, 17 Oct. 2015.

¹²⁷ Zeman šíří NENÁVIST. *Blesk*, 23 Oct 2015.

V následujících dvou článcích deníku Právo, které pocházejí z první poloviny prosince, se Zeman zabývá ochranou evropských hranic.

„Nebezpečí není v islámu samotném, ale v přenesení těchto zvyků do Evropy.“¹²⁸

Proto by migranty z evropských hranic měla podle Zemana vracet armáda.

„EU by měla vyhrožovat Řecku, to znamená jej vydírat, že pokud nepoužije svou armádu a loďstvo na řešení imigrační krize, tak vypadne z eurozóny.“¹²⁹

Podobné výroky směřoval i na adresu Turecka, když prohlásil, že *Turecko by nemělo být součástí Evropské unie, jelikož i když je členem NATO, chová se spíše jako spojenec Islámského státu.*

Souhlasné názory s výroky a postoji prezidenta

„Každý má právo žít ve své původní zemi. Něco jiného je cestovat a poznávat jiné kultury a něco jiného ve své původní vlasti pro její prospěch pracovat.“¹³⁰ (...) „Pokud nedokážete přijmout pravidla hostitelské země, a vraždění novinářů rozhodně není přijímání pravidel, vraťte se domů do své původní vlasti.“¹³¹

Prvním, koho deník Blesk požádal o vyjádření se k výroku prezidenta, byl Pavel Bělobrádek: *„Souhlasím v tom smyslu, že kdokoli porušuje ústavu a nesouhlasí s hodnotami jako demokracie, svoboda a lidská práva, toho tady nechceme. Ať sem nechodí, nebo odejdou. Pokud mají občanství a porušují ústavu a zákony, nesmí to být tolerováno. Nikomu. Platí to pro každého“.¹³² Jako další se vyjádřil Tomio Okamura: *„Když kdokoli z nás bude chtít žít v muslimské zemi, tak bude muset respektovat místní zákony, víru a tradice. Takže to samé očekáváme od nich u nás. S prezidentem v podstatě souhlasím. Kdo nechce respektovat naše principy a naopak nám vnucuje svoje, má svobodnou možnost odejít“.¹³³**

„Myslím, že tito lidé by měli žít ve svých zemích, tam praktikovat svoje náboženství a nepokoušet se narušovat normální život v zemích, které mají jinou kulturu. Jejich původní země už ovšem nejsou Alžír, Mali, Libye, ale Francie, Německo, Británie či Švédsko, kde se narodili oni i jejich rodiče ...

¹²⁸ Zeman: Turecko by nemělo být v EU. *Právo*, 10 Dec 2015.

¹²⁹ Zeman odvolává Pilce, na Sobotku nemá páku. *Právo*, 7 Dec 2015.

¹³⁰ Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

¹³¹ Zeman: Nectíte pravidla? Vraťte se. *Právo*, 12 Jan 2015.

¹³² Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

¹³³ Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

*Jejich původními zeměmi nadále zůstávají Alžír, Libye nebo, chcete-li, Mali z prostého důvodu, že je tam jakási genetická závislost.*¹³⁴

S tímto výrokem prezidenta přišel 12. ledna deník Právo a na podporu Miloše Zemana v článku vystupuje Tomio Okamura: „*Ten, kdo nechce respektovat naše demokratické zřízení, chce se ostentativně vymezovat proti našim pravidlům a zvyklostem, měl by zvážit, zda je naše země pro něj ideální místo. A my bychom měli zvážit, jak chceme postupovat – zda bezbřehým multikulturalismem, nebo větší ochranou demokratických hodnot*“.¹³⁵ Na podporu prezidentových slov se vyjádřil i Pavel Bělobrádek: „*ať sem nechodí, nebo odejdou*“¹³⁶, řekl s tím, že pokud lidé přijdou do jiné země respektující demokracii, svobodu a lidská práva, měli by je respektovat také.

*„Hrozí nám superholokaust se stamilióny lidských obětí“ (...) „Kdyby v roce 1936 během obsazení demilitarizované zóny v Porýní dvě britské a dvě francouzské divize reagovaly na toto porušení Versailleské smlouvy vojenskou akcí, nebyla by mnichovská dohoda, nebyl by holokaust, a nebyla by 2. světová válka.“ (...) „Tak i dnes, máme-li zabránit superholokaustu a masivnímu vyvražďování lidí, potřebujeme sjednocenou ozbrojenou akci vedenou na mezinárodní úrovni, akci vedenou pod egidou Rady bezpečnosti Spojených národů (OSN), akci, do jejíž mezinárodních sil rychlého nasazení by měli vyslat své síly pokud možno všichni stálí členové Rady bezpečnosti.“*¹³⁷

Podporu prezidentovým slovům vyjádřil jako první Marek Ženíšek: „*Tento záměr podporuji, obávám se však, že slova Miloše Zemana nemají ve světě velkou váhu.*“¹³⁸ Petr Fiala je podle svých slov sice skeptický ke společným akcím pod hlavičkou OSN, jinak ale s prezidentem souhlasí: „*Mně to skoro připadalo, že pan prezident četl některé moje texty, kde o nebezpečí islámského státu a téhle formy radikálního islámu mluvím už dlouho. A nepochybně je pravda, že je potřeba čelit včas, čelit rozhodně, a to dříve, než se ten konflikt a jejich akce dostanou na území Evropy.*“¹³⁹ Jiří Dienstbier se také postavil na stranu prezidenta republiky a uvedl následující: „*Prezident se vymezil – byť velmi svérázným způsobem – proti extremismu. A s tím je možno na rozdíl od některých jeho jiných vystoupení z poslední doby souhlasit. Ale než*

¹³⁴ Zeman: Nectíte pravidla? Vraťte se. *Právo*, 12 Jan 2015.

¹³⁵ Zeman: Nectíte pravidla? Vraťte se. *Právo*, 12 Jan 2015

¹³⁶ Zeman: Nectíte pravidla? Vraťte se. *Právo*, 12 Jan 2015

¹³⁷ Zeman vyzval svět vojensky udeřit proti Islámskému státu. Zaorálek: Je to nesmysl. *Právo*, 28 Jan 2015.

¹³⁸ Zeman vyzval svět vojensky udeřit proti Islámskému státu. Zaorálek: Je to nesmysl. *Právo*, 28 Jan 2015.

¹³⁹ Jaký je váš názor na návrh prezidenta, aby byly vyslány proti Islámskému státu mezinárodní síly rychlého nasazení? *Mladá fronta Dnes*, 28 Jan 2015.

*budeme vyhlášovat válku, je obecně potřeba vzít v úvahu všechny souvislosti. I to, co přijde poté. Aby to nedopadlo jako v Iráku.*¹⁴⁰

„Budou mít právo šaría, takže nevěrné ženy budou kamenovány, zlodějům se budou utínat ruce.“ (...) „Přijdeme o krásu žen, protože ty budou zahaleny v burkách od hlavy po paty včetně obličeje, kde máte jen takovou látkovou mřížku. No tak dovedu si představit ženy, kde by to bylo zlepšení, ale takových žen je málo a zrovna tady nikoho takového nevidím.“¹⁴¹

Prezidentovi dal za pravdu například Miroslav Lidinský, podle kterého muslimové vytvářejí zóny, kde uplatňují vlastní zákony: *„Islám je agresivní a nechce se přizpůsobovat našim zvykům a právu. Naopak šíří právo šaría, které je pro evropskou kulturu neakceptovatelné.“¹⁴²*

Po vystoupení prezidenta Miloše Zemana 17. listopadu na Albertově nebyl v analyzovaných denících žádný kladný či souhlasný komentář z politických řad. Všichni dotázaní politici vystoupení prezidenta odsoudili a kritizovali. Agentura Median podle informací deníku Právo provedla průzkum veřejného mínění týkající se Zemanova vystoupení. Způsob, jakým Miloš Zeman uctil památku 17. listopadu, se líbí dvaceti devíti procentům dotázaných, dvaceti čtyřem procentům se to pak rozhodně nelíbí. Čtvrtině lidí je to jedno a dvacet dva procent to nedokáže posoudit.

Nesouhlasné názory s výroky a postoji prezidenta

„Každý má právo žít ve své původní zemi. Něco jiného je cestovat a poznávat jiné kultury a něco jiného ve své původní vlasti pro její prospěch pracovat.“¹⁴³ (...) „Pokud nedokážete přijmout pravidla hostitelské země, a vraždění novinářů rozhodně není přijímání pravidel, vraťte se domů do své původní vlasti.“¹⁴⁴

Jako první se k výroku prezidenta republiky nesouhlasně vyjádřil Miroslav Kalousek: *„Pan prezident zapomíná, že v drtivé většině případů se jedná o právoplatné občany těch zemí. Řada muslimů se v těch zemích narodila, například ve Francii, takže ta rada je asi stejně duchaplná a účinná, jako kdyby někdo panu prezidentovi doporučil, ať se odstěhuje do Moskvy“.*¹⁴⁵ Jako další se vyjádřil Milan Jurečka: *„Ten výrok je nešťastný a nevhodný. Vzpomeňte na komunismus*

¹⁴⁰ Jaký je váš názor na návrh prezidenta, aby byly vyslány proti Islámskému státu mezinárodní síly rychlého nasazení? *Mladá fronta Dnes*, 28 Jan 2015.

¹⁴¹ Burky zahálí krásu žen, prorokoval prezident. *Právo*, 17 Oct. 2015.

¹⁴² Burky zahálí krásu žen, prorokoval prezident. *Právo*, 17 Oct. 2015.

¹⁴³ Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

¹⁴⁴ Zeman: Nectíte pravidla? Vraťte se. *Právo*, 12 Jan 2015.

¹⁴⁵ Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

*a desítky našich emigrantů, které v jiných státech po světě přijali. Co je ale důležité – aby imigranti při příchodu na nové území dodržovali tamní právo a respektovali tradice. Je nepřijatelné chtít aplikovat právo šaría“.*¹⁴⁶ Miroslava Němcová se vyjádřila následovně: „Podle tohoto názoru pana prezidenta by se museli vrátit domů všichni, a v některých případech by mi to nevadilo. Naše vláda by přišla o ministra financí, Praha o paní primátorku. Ale tudy cesta nevede. Nutná je přísná imigrační a azylová politika, náročné podmínky pro udělení občanství“.¹⁴⁷ K výroku se vyjádřil i Cyril Svoboda: „Je to pro mě populistické gesto, protože je nereálné. Někoho, kdo je z původně islámské země, ale má u nás občanství, nemůžete jen tak vyslat pryč. Mně se to nelíbí, protože to vzbuzuje dojem, že je to řešení, a přitom to řešení není. Prezident republiky nemá říkat nereálné návrhy“.¹⁴⁸ Blesk se na názor dále dotázal Karla Schwarzenberga: „I ti nešťastníci, kteří provedli ty vraždy v Paříži, byli francouzští občané, narodili se v té zemi. Kam je chcete vracet? Tudiž to jsou samé žvásty. Je mi líto, proč musím vždy analyzovat takové kecy. Když jsem dnes občan dané země, tak je to moje země“.¹⁴⁹ Jako další se vyjádřil Lubomír Zaorálek: „Vzhledem k tomu, že jde ve velké míře o občany zemí EU, nelze přece nikoho na základě jeho původu (nebo původu jeho rodičů či prarodičů) vystěhovat ze země. My bychom teď měli využít příležitost ke zlepšování integrace těchto lidí do společnosti“.¹⁵⁰ Prostor k vyjádření se dostal i Jiří Paroubek: „Domnívám se, že lidé, kteří se nedovedou začlenit do západoevropské společnosti, problém jsou. Ale myslím, že pan prezident si neuvědomuje, že ti lidé se nemohou vrátit do Afriky či jiné země, ze které pocházejí. Tam už také nepatří. Kategoricky v těchto záležitostech vystupovat je problém a pan prezident se podle mě vyjádřil neuváženě“.¹⁵¹ Posledním, kdo v článku dostal prostor se vyjádřit, byl Jiří Dienstbier: „V dnešní situaci dokonale populistické stanovisko. Jen už zbývá vysvětlit, jaká je původní země člověka, který se hlásí k islámu, který se narodil ve Francii a jeho rodiče i

¹⁴⁶ Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

¹⁴⁷ Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

¹⁴⁸ Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

¹⁴⁹ Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

¹⁵⁰ Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

¹⁵¹ Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

*prarodiče byli odjinud. Asi by bylo dobré napřed přemýšlet a poté zodpovědně, nikoliv libivě, mluvit“.*¹⁵²

*„Myslím, že tito lidé by měli žít ve svých zemích, tam praktikovat svoje náboženství a nepokoušet se narušovat normální život v zemích, které mají jinou kulturu. Jejich původní země už ovšem nejsou Alžír, Mali, Libye, ale Francie, Německo, Británie či Švédsko, kde se narodili oni i jejich rodiče ... Jejich původními zeměmi nadále zůstávají Alžír, Libye nebo, chcete-li, Mali z prostého důvodu, že je tam jakási genetická závislost.“*¹⁵³

Nesouhlas s tímto výrokem vyjádřil i Jan Zahradil, který uvedl, že uskutečnění prezidentova výroku není řešením a ani ho nelze realizovat kvůli velkému množství evropských norem: *„ČR měla, má a bude mít právo udělit lidem azyl, právo k dočasnému či trvalému pobytu a o to běží“*¹⁵⁴, dodal. Miroslav Kalousek se domnívá, že je nebezpečné vystavit stopku někomu jen kvůli tomu, že vyznává nějaké náboženství: *„Já jsem katolík, je to mé náboženství, ale určitě je nepřijatelné, abych z toho dělal státní ideologii. Muslimy určitě máme nechat vyznávat jejich náboženství, ale nelze připustit, aby se tomu měla podřizovat státní ideologie“.*¹⁵⁵ Dodal ještě, že zatím nikoho neslyšel, že by zde třeba chtěl mít právo šaría.

„Hrozí nám superholokaust se stamilióny lidských obětí“ (...) „Kdyby v roce 1936 během obsazení demilitarizované zóny v Porýní dvě britské a dvě francouzské divize reagovaly na toto porušení Versailleské smlouvy vojenskou akcí, nebyla by mnichovská dohoda, nebyl by holokaust, a nebyla by 2. světová válka.“ (...) *„Tak i dnes, máme-li zabránit superholokaustu a masivnímu vyvražďování lidí, potřebujeme sjednocenou ozbrojenou akci vedenou na mezinárodní úrovni, akci vedenou pod egidou Rady bezpečnosti Spojených národů (OSN), akci, do jejichž mezinárodních sil rychlého nasazení by měli vyslat své síly pokud možno všichni stálí členové Rady bezpečnosti.“*¹⁵⁶

Jako první Zemanovu výzvu odmítl Lubomír Zaorálek a své prohlášení nazval *Nenechme se zjančit teroristy*. Zaorálek se Zemana dotázal: *„Takže máme vyhlásit křížáckou válku?! A proti komu a kam potáhneme? Proti džihádistickým skupinám od Senegalu až po Somálsko, proti Libyi, Jemenu až po Pákistán? Nesmysl! My musíme především uhájit a ochránit náš normální život, který tady v ČR, v Paříži, v Evropě žijeme. Rakovinu radikální islámské ideologie musí vyléčit především muslimové, obzvláště Arabové. Především oni musí prokázat, že vraždění a teror nejsou dnes pravou tváří islámu. Nevěřím na žádné další vojenské intervence Západu*

¹⁵² Zeman muslimům: Žijte ve své zemi! Muslimové Zemanovi: Zaspal jste dobu... *Blesk*, 13 Jan 2015.

¹⁵³ Zeman: Nectíte pravidla? Vraťte se. *Právo*, 12 Jan 2015.

¹⁵⁴ Zeman: Nectíte pravidla? Vraťte se. *Právo*, 12 Jan 2015.

¹⁵⁵ Zeman: Nectíte pravidla? Vraťte se. *Právo*, 12 Jan 2015.

¹⁵⁶ Zeman vyzval svět vojensky udeřit proti Islámskému státu. Zaorálek: Je to nesmysl. *Právo*, 28 Jan 2015.

v Sýrii, Iráku či bůh ví kam. Nevěřím.“¹⁵⁷ Bohuslav Sobotka se také připojil se svým komentářem: „V Evropě obecně sdílíme přesvědčení, že Islámský stát je nebezpečná struktura. Vede se o tom debata už řadu měsíců, vznikla národní koalice, která proti IS zasahuje. V tuto chvíli tedy probíhají konkrétní zásahy řady zemí. Trvalé a udržitelné řešení, které by zlepšilo bezpečnost na Blízkém východě, vyžaduje to, aby se do boje proti IS zapojily více také muslimské a arabské státy. Západ zasáhl v Iráku, už čtrnáct let zasahuje v Afghánistánu a ukazuje, že bez silného angažmá muslimských zemí omezené zásahy západních zemí nepřinášejí dlouhodobě stabilní bezpečnostní řešení. Západ může poskytnout podporu, ale nemůže za arabské a muslimské země řešit vážné problémy, které v tomto regionu jsou“.¹⁵⁸ Pro MF DNES se k výroku vyjádřil i František Bublan: „Je to nereálné. Abychom vytvořili nějakou mezinárodní jednotku a vytáhli na takzvaný Islámský stát, tak to si myslím, že je nesmysl, to by nadělalo víc škody než užitku.“¹⁵⁹ Karel Schwarzenberg se pak domnívá, že: „Islámský stát už má svůj zenit za sebou. Ukázalo se, že když měli kurdští pešmergové dostatečné krytí spojeneckými letadly, dokázali agresora vytlačit. Ale mám dojem, že tady nejde o Islámský stát. Jde o to odvést pozornost od nepřetržitých útoků na Ukrajinu. A zneužití výrazu holokaust je cynismus“.¹⁶⁰

„Budou mít právo šaría, takže nevěrné ženy budou kamenovány, zlodějům se budou utínat ruce.“ (...) „Přijdeme o krásu žen, protože ty budou zahaleny v burkách od hlavy po paty včetně obličeje, kde máte jen takovou látkovou mřížku. No tak dovedu si představit ženy, kde by to bylo zlepšení, ale takových žen je málo a zrovna tady nikoho takového nevidím.“¹⁶¹

Deník Právo výše uvedený výrok prezidenta otiskl 17. října. Jako první se k němu vyjádřil Jiří Dienstbier: „Jde o odporné a nezodpovědné strašení od někoho, kdo sám nemá žádné zábrany porušovat základní morální zásady a někdy ani právní pravidla“.¹⁶² Předseda lidovců Pavel Bělobrádek poznamenal, že jeden ze senátorů je Syřan a právo šaría rozhodně neprosazuje: „pan senátor Hassan Mezian, člen ČSSD, je Syřan a nic takového neprovozuje ani

¹⁵⁷ Zeman vyzval svět vojensky udeřit proti Islámskému státu. Zaorálek: Je to nesmysl. *Právo*, 28 Jan 2015.

¹⁵⁸ Zeman vyzval svět vojensky udeřit proti Islámskému státu. Zaorálek: Je to nesmysl. *Právo*, 28 Jan 2015.

¹⁵⁹ Jaký je váš názor na návrh prezidenta, aby byly vyslány proti Islámskému státu mezinárodní síly rychlého nasazení? *Mladá fronta Dnes*, 28 Jan 2015.

¹⁶⁰ Jaký je váš názor na návrh prezidenta, aby byly vyslány proti Islámskému státu mezinárodní síly rychlého nasazení? *Mladá fronta Dnes*, 28 Jan 2015.

¹⁶¹ Burky zahálí krásu žen, prorokoval prezident. *Právo*, 17 Oct. 2015.

¹⁶² Burky zahálí krásu žen, prorokoval prezident. *Právo*, 17 Oct. 2015.

neprosazuje“.¹⁶³ František Laudát vidí v Zemanových výročích snahu zneužít obav české veřejnosti: „Pan Zeman je velice protřelý politik, který zná nálady a myšlení českých lidí, kteří se bojí. Pomocí politiky strachu, která je velmi často účinná, se snaží si udržet a zvyšovat svou popularitu.“¹⁶⁴ Jako poslední se k výroku vyjádřila Eva Dohnalová: „Prezident bohužel není kompetentní pro konstruktivní a kultivovanou diskusi o uprchlické krizi. Prezident svými výroky, které jsou nejen xenofobní a štvavě populistické, ale pod úrovní slušnosti, kompromituje ve své funkci ČR a její občany jak na místní, tak na mezinárodní úrovni“.¹⁶⁵

Jiří Dienstbier poskytl po vystoupení Miloše Zemana na Albertově rozhovor deníku Právo. Podle něj Miloš Zeman pomáhá vytvářet podhoubí pro fašizaci české společnosti a svým vystoupením na Albertově překročil veškeré meze, jelikož svým vystoupením podpořil nenávistné skupiny ve společnosti. „Já jsem si nikdy neuměl představit, že hlava tohoto státu bude podporovat extremistické pozice, bude takovýmto způsobem rozdělovat, rozeštvávat společnost a především strašit lidi“¹⁶⁶, uvedl Dienstbier. K Zemanovu vystoupení na Albertově se vyjádřil i Bohuslav Sobotka. Podle jeho názoru se Miloš Zeman zařadil mezi evropské politiky, kteří se snaží získávat politické body šířením strachu a nenávisti. Zeman také podle jeho názoru v žádném případě neměl vystupovat na shromáždění xenofobní sekty: „Nejvyšší ústavní činitel země, která má hlubokou humanistickou a demokratickou tradici, by neměl vystupovat na shromáždění xenofobní sekty, které bylo naplněno šířením intenzivní nenávisti.“¹⁶⁷ Podle deníku Právo se na kritice prezidenta shodly jak koaliční, tak opoziční strany. Miroslav Kalousek prohlásil, že „Předseda vlády promluvil jako předseda vlády. Prezident promluvil jako provokatér, který se opírá o nějaké názory a všemi ostatními názory opovrhuje“.¹⁶⁸ Jan Bartošek dodal: „Jedna věc je otázka, co pan prezident řekl, co je ale zásadnější, že se postavil na jedno pódium se zástupci xenofobních a populistických stran. To vnímám jako velmi nebezpečné. Tím říká, že se s nimi baví a legitimizuje je ve veřejném

¹⁶³ Burky zahálí krásu žen, prorokoval prezident. *Právo*, 17 Oct. 2015.

¹⁶⁴ Burky zahálí krásu žen, prorokoval prezident. *Právo*, 17 Oct. 2015.

¹⁶⁵ Burky zahálí krásu žen, prorokoval prezident. *Právo*, 17 Oct. 2015.

¹⁶⁶ Dienstbier: Zeman podporuje nenávist. *Právo*, 19 Nov 2015.

¹⁶⁷ Zeman s Konvičkou na Albertově našťval Sobotku, ale také Filipa. *Právo*, 21 Nov 2015.

¹⁶⁸ Zeman s Konvičkou na Albertově našťval Sobotku, ale také Filipa. *Právo*, 21 Nov 2015.

prostoru.“¹⁶⁹ Andrej Babiš se také připojil s komentářem: „*Není to správné. Prezident má být nadstranický a nemá podporovat žádnou politickou stranu ani hnutí*“.¹⁷⁰ Jedním z posledních politiků, kteří vystoupení pana prezidenta okomentovali, byl Jaroslav Foldýn: „*ČSSD nemůže nekomentovat to, že se dělá rovnítka mezi islámem a terorismem a vyzývá se k nenávisti vůči jedné a půl miliardě lidí, kteří jsou vyznavači islámu. Bylo pro mě velké zklamání, když jsem viděl Miloše Zemana na stejném pódiu jako Konvičku*“.¹⁷¹ I předseda Ústředí muslimských obcí v ČR Muneeb Hassan Alrawi zkritizoval Miloše Zemana za to, že se při oslavách 17. listopadu postavil na Albertově po bok představitelů Bloku proti islámu. Prezidenta označil za *Boko Zemana*, čímž odkazuje na radikální islamisty z nigerské teroristické organizace *Boko Haram*. „*Český prezident se rovnou postavil mezi ty, kdo by chtěli lidem odebírat občanská práva, a pokud vyznávají islám, namlít je do masokostní moučky*“¹⁷², uvedl Alrawi.

¹⁶⁹ Zeman s Konvičkou na Albertově našťval Sobotku, ale také Filipa. *Právo*, 21 Nov 2015.

¹⁷⁰ Zeman s Konvičkou na Albertově našťval Sobotku, ale také Filipa. *Právo*, 21 Nov 2015.

¹⁷¹ Zeman s Konvičkou na Albertově našťval Sobotku, ale také Filipa. *Právo*, 21 Nov 2015.

¹⁷² Je to "Boko Zeman", kritizuje šéf muslimských obcí. *Právo*, 24 Nov 2015.

11. ANALYTICKÁ ČÁST

Jaký je mediální obraz islámu a muslimů v České republice a jakým směrem se ubírá? Ukáže se teorie identity v analyzovaných článcích jako silný prvek pro ustanovování dichotomií my versus oni? Která z identit se v analyzovaných kauzách ukáže ze stany čtenářů jako ta nejzásadnější? Kdo ve sledovaných denících nejčastěji nastoluje agendu týkající se islámu či muslimů? Mají novináři dostatečnou znalost islámského náboženství a dokáží se správně orientovat v islámské rétorice a problematice? To jsou základní otázky, na které hledám v následující části odpověď.

11.1. Teze jedna: Změna mediálního postoje

Mendel et al. ve své knize *Islám v srdci Evropy* (2007) uvádějí, že v devadesátých letech minulého století převládal v českých médiích postoj *přepjaté politické korektnosti*, který přesvědčoval muslimskou i nemuslimskou veřejnost, že o „slušných“ muslimech si nikdo nemyslí nic špatného, zatímco v médiích bylo zcela běžné setkávat se se zavádějícími, kritickými a až ilamofobními výlevy na adresu islámského terorismu, extremismu a islamismu. V posledních letech se od výše popsaného postoje ustupuje a do popředí se dostávají výklady, které lze formulovat následovně: *„Problém není islámský extremismus, nýbrž islám jako takový. Jinými slovy: Konflikty ve vztazích mezi Východem a Západem, křesťanstvím a islámem, netkví v projevech jedinců či skupin, kteří si osobují právo reprezentovat všechny muslimy, nýbrž v islámu samém“* (Mendel et al., 2007:438).

Na základě svého výzkumu tištěných deníků od ledna 2011 do prosince 2015 nemohu s výše uvedeným tvrzením zcela souhlasit. Ve sledovaných denících lze vysledovat obě hlediska, přičemž hlavním reprezentantem názoru, že existuje pouze *jeden islám*, je Miloš Zeman. V červenci roku 2011 se Miloš Zeman vyjádřil následovně: *„Nevěřím, že jsou umírnění muslimové a radikální muslimové. Stejně jako nevěřím, že jsou umírnění a radikální komunisté. Jsou jen muslimové a komunisté.“* (...) *„Umírněný muslim je contradictio in adjecto, tedy protimluv, stejně jako contradictio in adjecto je umírněný nacista. Například v dubnu 1945 existoval jeden umírněný nacista, který nabídl spojencům vyjednávání o separátní kapitulaci německé říše. Jmenoval se Heinrich Himmler, organizátor vyvražďování Židů.“* V květnu roku 2014 Zeman svým dalším výrokiem reagoval na atentát v bruselském židovském centru: *„Nenechám se uklidňovat prohlášením, že se jedná pouze o malé, okrajové skupinky, domnívám se naopak, že tato xenofobie a tento, řekněme, rasismus nebo antisemitismus vyplývají ze samé podstaty ideologie, o kterou se tyto fanatické skupiny opírají.“* (...) *„Jeden z článků statutu*

hnutí Hamas říká: 'Zabij každého Žida, kterého uvidíš!' Chceme se opravdu tvářit, že toto je extrém? Chceme opravdu být politicky korektní a říkat, že všichni jsou hodní a jenom malá část extrémistů a fundamentalistů páchá tyto zločiny?' Tvrzení, že islám je jenom jeden, zastává vedle Miloše Zemana i Tomio Okamura. MF DNES přinesla 10. ledna 2015 rozhovor, kde na otázku reportéra „proč pořád házíte muslimy do jednoho pytle“ Okamura odpověděl: „*Toto náboženství je agresivní. Dovedete se představit, že by někdo v křesťanském světě páchal v 21. století atentáty na muslimy? Zotročoval je a znásilňoval? Vy máte úplně jiné vnímání toho, co je radikální.*“ (...) „*Radikální islám pohlcuje Evropu a ohrožena je i naše země. Teď vám schválně přehraju kázání, kde předseda Ústředí muslimských obcí v Česku Muneev Hassan Alrawi vyzývá, aby muslimové vychovávali děti k nenávisti vůči všem, kdo neuznávají Alláha. A takoví lidé o sobě v médiích říkají, že nejsou radikální muslimové.*“

Naopak většina politiků se v médiích vyjadřovala v tom smyslu, že je třeba odlišovat radikální či extrémní islám od toho běžného. František Bublan se vyjádřil ke kauze kontroverzního kázání v brněnské mešitě v roce 2011 slovy, že mu jde jen o to, abychom kvůli *jednomu kazateli neodsuzovali muslimskou obec jako takovou* a dodal, že se sešel se všemi zástupci muslimských obcí a ti ho jasně ujistili, že na našem území chtějí *žít v míru a pokoji a že islám v jejich podání není nijak radikální*. Bublanovo vyjádření bylo otištěno v deníku Právo pod názvem *Exministr Bublan hájí radikální islamisty, naznačuje umírněný muslim*. Samotný nadpis svědčí o tom, že i deník Právo odlišuje radikální islám od umírněného. Ke kauze z roku 2012 Kázání a střelba v brněnské mešitě se vyjadřuje odborník na extremismus Miroslav Mareš. Ten je přesvědčen, že Alrawi není žádný extrémista a brněnskou muslimskou komunitu lze považovat za umírněnou. Sám Alrawi pak nabádá veřejnost k tomu, že je třeba rozlišovat radikální a umírněný islám, který je *mír a láska*. K samotné kauze ještě dodává, že se jedná o *znesvěcení modlitebny* a že nedovolují, aby se ani hračky v podobě zbraní objevovaly v dětském koutku, který se součástí mešity. Čin Lukáše Větrovce vnímá jako *útok a pošlapání všeho, o co se podle něj mírumilovná muslimská komunita už nejméně patnáct let v ČR snaží*. V kauze konvertující učitelky z roku 2013 sama učitelka uvedla, že ji velmi mrzí fakt, že první, co se lidem ve spojitosti s muslimy vybaví, je *terorismus* a dodává, že *drtivá většina řádných muslimů tyhle věci odsuzuje a je smutné, že tyhle skupiny dělají špatnou pověst*. Jaroslav Foldýna v roce 2015 pronesl, že „*ČSSD nemůže nekomentovat to, že se dělá rovnítka mezi islámem a terorismem a vyzývá k nenávisti vůči jeden a půl miliardě lidí, kteří jsou vyznavači islámu.*“

Nelze tedy jednoznačně prohlásit, že v současné době se ustupuje od postoje přepjaté politické korektnosti k postoji, že existuje pouze jedna verze islámu a to ta radikální. V analyzovaných

článcích zastává postoj jedné radikální verze islámu zejména Miloš Zeman a Tomio Okamura. Zbytek politické veřejnosti, dotazovaní odborníci i samotní čeští muslimové oddělují radikální islám jako extremistickou odnož, která nemá s každodenním islámem v České republice nic společného. Výroky muslimských představitelů působí jako neustálé utvrzování o tom, že muslimové v České republice jsou mírumilovní, od radikálního islámu se zcela distancují a žádné nebezpečí z jejich strany veřejnosti nehrozí: *ministr Bublan se sešel se všemi zástupci muslimských obcí a ti ho jasně ujistili, že na našem území chtějí žít v míru a pokoji a že islám v jejich podání není nijak radikální; v česku je mírumilovná muslimská komunita; drtivá většina muslimů terorismus odsuzuje a je smutné, že tyhle skupiny dělají špatnou pověst; naše víra hovoří jasně: Jestliže je někdo na cestách, muslim mu musí pomoci, pohostit ho a dovést do bezpečí, únosci jsou zločinci a to nemá s naší vírou rozhodně nic společného* (Alrawiho reakce na unesené české turistky v Pákistánu); *pokojní muslimové tento čin stoprocentně a absolutně odsuzují* (rozhovor s Raedem Shaikhem po lednových teroristických útocích v Paříži) apod.

11.2. Teze dva: Teorie identity

Islámu bylo ve sledovaných denících nejčastěji vytýkáno, že se jedná o *netolerantní náboženství*, které nemá nic společného s *českou kulturou*, ohrožuje naši *demokracii*, islámské náboženství je zcela odlišné a *nezapadá do naší kultury*, islámské právo *odporuje demokracii*, islám je *agresivní, násilný a diskriminuje křesťany*. Všechny výše zmíněné výroky se nyní pokusím zasadit do teorie identity.

Nejčastěji deníky pracovaly s tím, že *islám není kompatibilní s naší kulturou*. Jako velmi silná se kulturní identita ukázala hned v první analyzované kauze Nová mešita v Brně v roce 2011. Všechny otištěné názory ze strany čtenářů MF DNES se nesly v duchu ohrožení české kultury tou islámskou: *v žádném případě nesmíme dopustit infiltraci islámu do evropské kultury* (čtenář Pavel Novák); *sleduji vývoj rozpínavosti a netolerantnosti islámského náboženství, jehož cílem je jednoznačná likvidace ostatních kultur a náboženství- což ostatně popisuje Korán* (opět čtenář Pavel Novák); *je velice smutné zažívat to, jak naše civilizace propadá panickému strachu říci cokoliv proti vtírání se muslimské kultury a jejího náboženství* (čtenářka Jiřina Úředníčková z Brna); *jsme země s určitou kulturou, která je naším poznávacím znakem a každý cizinec, který se rozhodne žít v naší zemi, musí tuto kulturu respektovat a my si ji musíme bránit* (čtenářka Monika Beranová). U příležitosti výročí patnácti let s mešitou v Brně v roce 2013 MF DNES otiskla další sérii názorů čtenářů, nejen na chod brněnské mešity. Dvě třetiny názorů čtenářů se nesly v negativním duchu: čtenářka Anna nemá pocit, že by sem muslimové zapadli, nelíbí se

jí, jak se muslimské ženy oblékají ani to, jak se k nim muži chovají a muslimové se podle jejího názoru do Brna ani trochu nehodí; *do Brna mešita nepatří, nehodí se sem, protože kultura muslimů je úplně jiná a navíc muslimové očekávají, že my se přizpůsobíme jim, přitom by to mělo být naopak* (čtenář David); čtenářka Božena s mešitou jako takovou problém nemá, ale s lidmi co do ní chodí ano- *„jejich hábity se k nám do ulice nehodí, nelíbí se mi to a měli by se vrátit tam, odkud přišli“*, uvedla; čtenář Ivan si podle svých slov na mešitu zvyknout nemůže a poukazuje na to, že *muslimové mají jiné zvyky než my* a nelíbí se mu například to, že muslim nepustí jeho ženu ve dveřích první, což je podle jeho slov samozřejmostí; čtenář Vladimír vnímá islám jako naprosto *netolerantní a militantní náboženství* a mešitu si zde nepřeje, jelikož má obavy z toho, že se v mešitách scházejí militantní vyznavači Koránu a jejich kázání je tam přednášeno s nenávistí k našemu způsobu života.

S teorií identity souvisí i celá kauza Zahalování z roku 2014. Deník Blesk přinesl rozhovor s českou muslimkou Lenkou, která k islámu konvertovala před sedmi lety a za muže má rovněž muslima. Na jejím příkladu je velmi dobře vidět, jak si svou identitu muslimky budovala s počátečními obavami velmi pomalu a začátky nošení hidžábu nebyly podle ní snadné. Šátek začala nosit až více jak rok po té, co konvertovala, jelikož se styděla, jak bude reagovat okolí. Nejprve šátek nosila pouze do mešity, později jí to ale připadalo pokrytecké, proto ho začala nosit všude. Předseda Ústředí muslimských obcí Alrawi se v rozhovoru pro deník Právo vyjádřil v tom smyslu, že zákaz nošení šátků je pro muslimku diskriminační: *„Je to pro ni problém. Je to zákaz praktikování víry a přesvědčení. Je to stejné, jako by jí někdo zakázal se modlit“* (...) *„Pro ni je to stejné, jakoby musela chodit nahá“*. Z jeho výroků je zcela patrné, že nošení šátků je pro budování identity u muslimských žen základním tématem a rovněž upozorňuje na to, že v České republice panuje obecné nepochopení toho, proč muslimky nosí šátky a široké oblečení- muslimka, podle jeho slov, *zakrýváním svého těla udržuje harmonii ve společnosti a zakrývat se je její povinností vůči ostatním ženám*. Deník Blesk otiskl názory čtenářů k tematice nošení šátků a zahalování se na veřejnosti, všechny názory byly proti nošení šátků. Z výpovědí čtenářů je patrný důraz zejména na kulturní a národní identitu, kterou je třeba si podle jejich názoru udržet, bránit ji a v žádném případě neustupovat z českých tradic a dodržování zdejších pravidel: *když muslimky chtějí žít u nás, musí se přizpůsobit zdejším pravidlům stejně, jakoby to udělaly ženy ze Západu v jiných zemích; když chtějí muslimové žít v zemích, které nejsou muslimské, musí akceptovat pravidla života v těchto zemích; správná odpověď paní ombudsmanky měla znít: ‘Jiný kraj, jiný mrav, dívky. Když se vám to nelíbí, račte*

do jinam‘; plně souhlasím s ředitelkou školy, jsme v Česku, tak se podle toho musí muslimové chovat, (...) nesmíme ustupovat ve svých tradicích.

Další kauzou, ve které je kladen velký důraz zejména na kulturní identitu, je kauza Tomio Okamura. MF DNES shrnula obsah Okamurovy výzvy k ochraně před islámem větou: *Ve jménu záchrany naší kultury nekupujte kebab, zato venčete psy a prasata u mešit.* V návaznosti na výzvu k ochraně před islámem otiskl deník Právo s Okamurou rozhovor na *téma invaze vetřelců do České republiky*: „Říkal jsem, že je tu invaze nechtěných vetřelců, že jsme pod nájezdem vyznavačů islámu.“ (...) „Je to skutečná invaze nepřátelské kultury, která není kompatibilní s naší kulturou postavenou na křesťanských základech.“ Na základě těchto výroků je patrné, že Tomio Okamura, který je narozený v Japonsku, se velmi snaží bránit českou kulturu před tou islámskou. Tato skutečnost by se mohla stát námětem do další diskuze- proč má někdo, jehož kořeny sahají do japonské kultury, tak velký zájem na tom bránit českou kulturu před kulturou cizí?

Důraz na identitu, zejména tu národní, je patrný i v další analyzované kauze Demontrace. Nejčastěji se na demonstracích objevovaly transparenty s hesly jako *Čechy Čechům; My jsme tady doma; Tady platí právo, ne šaría; Podpora islámské integrace není humanismus, ale vlastizrada* a podobně.

11.3. Teze tři: Mediální teorie

Mediální hodnota události má dvě části: hodnota vyplývající z události samotné, a hodnota, kterou události přiřadí editoři. To, že se něco událo, nemá samo o sobě v mediálním prostředí žádný význam. Význam tato událost získává činností gatekeepera. Ukázalo se, že např. mediální hodnota patnáctiletého výročí existence brněnské mešity je relativně malá. Tato kauza odhalila, že média nemají zásobárnu vědění o islámu a životě muslimů (včetně činnosti brněnské mešity), která líčí islám a dění v české komunitě pozitivně (nebo mají, ale nechtějí tuto zásobárnu pozitivních informací využívat). U příležitosti výročí se nezmiňovala např. výchova dětí, význam rodiny, začlenění do sféry práce a ekonomiky apod. a další prvky každodenního života brněnských muslimů, ale většinou se znovu připomínaly negativní události. Je to zacyklený kruh – média sáhnou po negativní události, přiřknou jí mediální hodnotu a pak zpětně mají jen zásobárnu takto pojatých informací, zpráv a událostí.

Tento mechanismus nemá ideologické a světonázorové příčiny (ty se však v dalších krocích nastolování agendy a vytváření mediálních událostí k tomuto mechanismu přidávají), ale spíše je důsledkem ekonomizací mediální scény a mediálního provozu. Té dominuje snaha o zisk,

kteřá ovlivňuje nejen strategii vedení médií, strategií redakcí, fungování editorů, ale také způsob uvažování jednotlivých redaktorů.

Protipólem by mohla být média nekomerční povahy, tedy veřejnoprávní televize a rozhlas, včetně jejich regionálních redakcí a vysílání, ale také obecní a městské zpravodaje. Ty jsou však pod vlivem lokálních politických reprezentací, které svoje kroky zvažují v souvislosti přízně či nepřízně voličů, čímž se podřizují stejné strategii jako velká média a udržují existující názorové stereotypy. Výsledkem je situace, kdy se česká veřejnost nedozví příliš informací o životě muslimů v České republice a kdy je obraz islámu v české veřejnosti určován především zpravodajstvím a komentování událostí v zahraničí (tedy především událostmi konfliktními a válečnými).

Z hlediska nastolování agendy je zřejmé, že v této oblasti existuje silná asymetrie. „Islámskou“ agendu nastolují totiž prakticky vždy kritici islámu. Média jsou pak principy mediálního trhu (obava, že je jiná média připraví o prvenství v dané kauze) tlačeny těmito aktéry vycházet vstříc. Ze studia mediálních kauz ve zkoumaném období vyplývá, že nejvýraznějšími aktéry, kteří výrazným způsobem určovaly agendu médií v této oblasti, byl Lukáš Lhořan a Miloš Zeman. První z nich reprezentoval rozkol v české, resp. brněnské komunitě muslimů a často byl tím, jehož aktivity spouštěly dané kauzy. Druhý z nich rámoval obraz islámu v českém mediálním a politickém veřejném prostoru svým jednoznačným (na strachu vůči všemu „cizímu“ založeným) odmítáním islámu a hlásáním globálního střetu civilizací. Tito dva aktéři zvyšňují dvě roviny odmítání islámu – první tematizuje islám a muslimskou komunitu na lokální úrovni prostřednictvím schématu „vnitřní rozkol zapříčiňuje ohrožení pro okolí“, zatímco druhý postupuje prostřednictvím homogenizace islámu a islám tematizuje v kontextu globálního kulturního střetu, resp. v kontextu globálního střetu civilizací, přičemž jedinou civilizací, která způsobuje střet, je islám.

11.4. Teze čtyři: Metafora boje

Roviny lokálního a globálního, resp. obraz lokálního islámu (dění v brněnské mešitě) a obraz globálního islámu (střet civilizací) jsou však vnitřně spojeny základním interpretačním rámcem, který je v pozadí celé mediální prezentace islámu, a to jak v zahraničním kontextu, tak v kontextu české společnosti. Základem tohoto interpretačního rámce je *metafora boje*. I když média nehovořila v souvislosti s islámem o násilných akcích, konfliktech a ozbrojených střetech v různých částech světa, ale o poklidné situaci v české společnosti, používala metaforu boje a násilí. Je to zřejmé z následujících ukázek, které se vztahovaly k různým událostem: *raději*

bojovat proti fundamentalismu dál od našich hranic, než se obávat, že teroristické komando vyhodí do povětří Nuselský most v Praze; proti islámu bojovat pivem a vepřovým; rozšiřuje počet nepřátel brněnských muslimů; je zbytečné vyvolávat konflikt; zůstaňte si doma a podřezávejte si vaše krky; přátelé mě varovali, že podobné útoky budou ještě horší!; největším nepřítelem NATO je islám; islám je nepřítel; vyzývají k podrobení zotročením a dokonce vyhlazení nevěřících; islám je nesrovnatelně agresivnější; zjistíme agresivní povahu islámu, je lepší bojovat se zbraní v ruce proti protivníkovi tisíce kilometrů od našich hranic, než riskovat, že je nějaké teroristické komando překročí a vyhodí do povětří třeba Nuselský most v Praze.

Metafory boje však nepoužívali jen kritici islámu. Válečnická rétorika byla obsažena v kázání v mešitě: *dokud muslimové nepovedou válku proti Židům; muslimové je budou zabíjet; tam za mnou je Žid, přijď a zabij ho*. Této skutečnosti si byl vědom i představitel brněnských i všech českých muslimů: „*Byla to jedna z jeho chyb, že stále používal slova jako bojovat*“. Nicméně ve stejné kauze použil metafory boje také: „*Mladí lidovci podle mne dostali náboj do již připravené zbraně*“.

Metafora boje je tedy v diskursu o islámu všeobecná a v určité míře ji používají obě strany, byť kritici islámu zřetelně častěji. Je také zřejmé, že v některých případech již nejde „jen“ o metafory (metafory odkrývají realitu žitého světa), ale o boj skutečný, byť se odehrává v diskursivní rovině. Avšak, není diskursivní boj také bojem skutečným?

11.5. Teze pět: Islám = terorismus

Spojení islámského náboženství s terorismem bylo patrné napříč všemi analyzovanými roky i deníky. Jedním z nejvíce opakujících se výroků se stal výrok Miloše Zemana: „*Ne každý muslim je sice terorista, ale každopádně každý terorista je muslim*.“ Spojitost islámu s terorismem se objevila i v analyzované kauze Kázání a střelba v brněnské mešitě z roku 2012, kdy nadpis jednoho z analyzovaných článků zněl: *Muslim střílel v mešitě v Brně ze samopalů! Hrál si na teroristu?*. Hned v prvním odstavci pak bylo poukázáno na to, že samopal, ze kterého se mělo v mešitě střílet, je replika zbraně AK-47, který je velmi oblíbený u teroristů z hnutí Hamas. V souvislosti s terorismem se v článku objevila i myšlenka, že se v modlitebně střílelo dokonce z ostrých zbraní, a proto může být *rozrůstající se muslimská komunita hrozbou*.

Spojitost islámu a muslimů s terorismem byla naznačena i v kauze Policejní zásah v mešitě z roku 2014. Důvodem razie bylo podezření z vydávání a distribuce knihy, která šíří rasismus, antisemitismus, xenofobii a násilí proti takzvaným méněcenným rasám. Jakub Pokorný, redaktor iDNES.cz se v jednom z článků zabývá teorií, zda za policejní razíí nebylo něco víc a

kniha měla posloužit pouze jako záminka pro provedení razie. Pokorný naznačuje, že policie mohla hledat v sídle muslimů důkazy pro nějaký závažnější trestný čin související třeba s terorismem. Podle zdroje deníku Právo byl zásah v mešitě tak razantní, jelikož policie měla podezření na to, že v mešitě jsou zbraně. Oba deníky ve svých článcích bez uvedených důkazů publikují spekulace o možném spojení českých muslimů a terorismu či o držení zbraní v mešitě.

V poslední analyzované kauze Demontrace z roku 2015 se slovo terorismus skloňovalo opět velmi často. Na demonstracích aktivní Martin Konvička několikrát ve svých projevech spojoval islám s terorismem. „*Musíme si uvědomit, že terorismus a násilí je pouze špičkou ledovce, která se týká islámu*“, pronesl Konvička na jedné brněnské demonstraci.

11.6. Teze šest: Spojování islámu s nacismem

Islám nebyl dáván do spojitosti pouze s terorismem, ale velmi často byl přirovnáván, zejména díky výroky Miloše Zemana, i k nacismu. „*Umírněný muslim je contradicto in adjecto, tedy protimluv, stejně jako contradicto on adjecto je umírněný nacista. Například v dubnu 1945 existoval jeden umírněný nacista, který nabídl spojencům vyjednávání o separátní kapitulaci německé říše. Jmenoval se Heinrich Himmler, organizátor vyvražďování Židů*“, pronesl Miloš Zeman v roce 2011 na konferenci Evropa sjednocená a svobodná. Tím ale jeho výroky o podobnosti islámu a nacismu zdaleka nekončí: „*Muslima lze definovat jako vyznavače Koránu, podobně jako nacista je vyznavačem rasové nadřazenosti a antisemitismu, nebo komunista vyznavačem třídního boje a diktatury proletariátu.*“ V prosinci téhož roku přináší deník Právo Zemanovo vyjádření o tom, že muslimy si usmírujeme jako Hitlera a zahraniční politiku Evropské Unie a USA přirovnává k západní demokracii ve 30. letech minulého století a snaze usmířit se s hitlerovským Německem. Na výše zmíněné výroky Miloše Zemana reagoval Zdeněk Štengl, který srovnává Mein Kampf s Koránem: „*Ve třicátých letech minulého století pokládala naprostá většina politiků i novinářů Mein Kampf za snůšku popletených fantazií, na které autor zapomene, jakmile se dostane k moci. Nezapomněl. I dnes celá Evropa pokládá Korán za náboženskou knihu bez praktického významu, kterou nelze doslovně aplikovat v politické praxi. Ale islámské režimy nás denně přesvědčují o opaku a pokoušejí se realizovat i jeho nejagresivnější části. O omezování práv žen ani nemluvě.*“

I v roce 2015 Miloš Zeman ve svém přirovnávání islámu k nacismu pokračoval: „*Uvědomte si, že islamisté mají takovou hezkou mapu islámského chalífátu do roku 2020, kde je polovina Evropy pod Islámským státem, stejně jako polovina Afriky a velká většina Asie. Namítnete, že je to šílené. Na to vám řeknu, že Adolf Hitler byl taky šílenec, a přesto se mi jeho šílené plány*

málem podařilo uskutečnit. “ Podle Zemana Islámský stát rozpoutá ještě větší holokaust, než který rozpoutali nacisté: „*Hrozí nám superholokaust se stamilióny lidských obětí.*“ (...) „*Kdyby v roce 1936 během obsazení demilitarizované zóny v Porýní dvě britské a dvě francouzské divize reagovaly na toto porušení Versailleské smlouvy vojenskou akcí, nebyla by mnichovská dohoda, nebyl by holokaust, a nebyla by ani 2. světová válka.*“ Dále se Zeman nechal slyšet, že „*unijní státy reagují na islámský terorismus podobně, jako reagovaly ve 30. letech na nacismus, to znamená protesty, manifestacemi, demonstracemi, a to je zhruba tak všechno.*“

Výroky Miloše Zemana, zejména jeho neustále přirovnávání islámu k nacismu mohou být dalším tématem pro diskuzi. Proč si Zeman tak zakládá na přirovnávání islámu k nacismu a proč například stejně často nepřirovnává islám ke komunismu? Odsuzuje islám za porušování lidských práv a za jeho chování k ženám, ale k politice Číny, kde dochází k porušování lidských práv masově a neustále, zaujal velmi přátelské stanovisko, podobně jako k Rusku a jeho politice. Dále se nabízí vysvětlení, že Zeman si již svými výroky v roce 2011 připravoval půdu pro svou předvolební prezidentskou kampaň. Poté, co se stal prezidentem České republiky, ve své protiislámské rétorice pokračoval a neustále ji stupňoval, čímž pomáhal nastolovat protiislámskou agendu u české veřejnosti. Otázkou ale zůstává, proč si Zeman vybral za svého největšího nepřítel islám, o kterém má jen velmi málo znalostí, a těžší může být považován za odborníka na islám.

11.7. Teze sedm: Neznalost islámu, zjednodušování

Neznalost islámského náboženství, neorientovanost v jeho problematice i špatné či nesprávné orientování se v islámské rétorice, to jsou problémy, se kterými se česká veřejnost, političtí představitelé i samotní novináři a analyzovaných článcích potýkali. Nejčastěji byl za svou neznalost kritizován Miloš Zeman. Jako první Zemana za jeho neznalost kritizoval Luboš Kropáček, který byl v médiích označen jako vyhlášený odborník na islám. Kropáček Zemanovy výroky okomentoval slovy, že „*Zeman islámu vůbec nerozumí. Blábolí a říká žvásty.*“ V roce 2015 přinesl list Al-Watan informace o přerušení spolupráce mezi Saudskou Arábií a Českou republikou kvůli výrokům Českého prezidenta. Podle listu Al-Watan tyto výroky ukazují na *Zemanovu nedostatečnou znalost a pochopení islámu, ale také ignorují historická fakta, že totiž antisemitismus a nacismus jsou skrz naskrz evropský fenomén.*

Neznalost ze strany novinářů se nejvíce projevila v kauze Nová mešita v Brně z roku 2011, když v deníku Právo vyšel 17. března článek *Muslimové hledají v Brně místo pro novou mešitu.* Článek mimo jiné přináší ujištění o tom, že muslimové v Brně nechtějí stavět mešitu s

minaretem, k čemuž se vyjadřuje i Muneeb Hassan Alrawi. Jeho jméno je ovšem v článku změněno na *Munib Hassan* a je označen za předsedu *brněnské islámské nadace*. Správně je ale Alrawi předsedou Islámské nadace v Brně a samotná neznalost jeho jména ze strany autora článku také o jeho informovanosti a vzdělanosti v islámské tematice příliš nesvědčí.

Jistá neznalost, či spíše zjednodušování, je patrná i z komentářů čtenářů: *„Mně stačí, když slyším a vidím, co je smyslem muslimského náboženství, ta zloba, nenávisť jednoho k druhému, to vzájemné vyvražďování v rodinách, tamní legislativa, společenské chování doma i na veřejnosti, prehistorické řešení problémů, jako je kamenování na ulicích, kterého se zúčastňují i děti. No hrůza.“* K tematice ukamenování se vyjadřuje i sociolog Dan Prokop, který reagoval na prohlášení skupiny Islám v České republice nechceme: *„Začíná to předsedou muslimských obcí, který vykládá v televizi, že ženy mají polovinu mozku, pokračuje nuceným zahalováním, domácím násilím, které je výslovně nařízené v Koránu, pokračuje ženskou obřízkou, následují vraždy ze cti a končí to veřejným kamenováním znásilněných žen“* (...) *„Tyto příběhy jsou čistě symbolické, kamenování za nevěru, znásilnění je bohužel poměrně běžné. Nechtěli jsme, aby to byly konkrétní ženy, protože například v Pákistánu souhlasí s kamenováním za nevěru 80 procent muslimů.“* Prokop uvedl, že statistika kamenování v Pákistánu souhlasí, jedná se o zemi, kde je podpora těchto praktik nejvyšší a uvedl, že například v Turecku, Libanonu či Indonésii tyto praktiky podporuje menšina muslimů. Uvedl také, že kamenování probíhá pouze v pár zemích světa a akce je tudíž velkou generalizací.

Pouze povrchovou znalost islámu prokázal také Tomio Okamura, který ve výzvě na ochranu Česka před islámisty vyzývá, aby se lidé procházeli kolem mešity se psy a prasaty. Z jeho výroků je patrná znalost toho, že psi a prasata jsou pro muslimy nečistá zvířata. K tomuto a k demonstrativnímu venčení psů v Teplicích se vyjadřuje arabista Bronislav Ostránský: *„Pokud chtějí pejškaři vyvolat konflikt, je to ta nejlepší cesta. Lidé si možná myslí, že když parkem projde pes, tak se park stane pro muslimy nečistý. To je ale stejná hloupost, jako když si odpůrci islámu mysleli, že politím pozemku vepřovou krví zabráni stavbě mešity.“*

11.8. Teze osm: Osobní zkušenost

Osobní zkušenost s islámem či muslimy se ukázala ve čtenářské anketě deníku MF DNES z roku 2011 jako velmi důležitá. Zatímco všichni čtenáři, kteří s islámem neměli osobní zkušenost, se na jeho adresu vyjadřovali zcela negativně, odmítali ho a nazývali netolerantním náboženstvím, které ohrožuje naši kulturu a demokracii, čtenáři s vlastní zkušeností vypovídali odlišně. První pozitivní reakce ze strany čtenářů deníků MF DNES pochází od Hynka Cíglera,

který reaguje na komentář Josefa Prokeše¹⁷³, jehož názory a rétorikou se cítí pobouřen. Ve svém komentáři argumentuje vlastní zkušeností s muslimskými státy, zejména s Tureckem a Íránem, která byla velmi pozitivní. Na závěr komentáře Cígler uvádí: „*Pokud si pan Prokeš myslí, že jej budou představitelé brněnské muslimské obce kamenovat a vzájemně si pak na brněnských chodnicích podřezávat krky, je to výraz neskutečné malosti a ostudy pro nás všechny.*“ Autor druhého komentáře se domnívá, že muslimové by měli mít stejné právo modlit se ve svých mešitách, jako mají křesťané právo modlit se v kostele a „*pokud je to jinak, je něco špatně a na demokracii si pouze hraje*“, dodal. Další čtenářka uvedla, že navštívila Sýrii pětkrát, přičemž byla i v řadě kostelů a zastává názor, že: „*Obava o vypalování kostelů je k smíchu. Nebo spíš k pláči.*“ Autor posledního komentáře uvedl, že s muslimy nikdy problém neměl a že více problémů zažil s normálními občany.

Osobní zkušenost se ukázala jako velmi důležitá i v kauze Učitelka konvertovala k islámu z roku 2013. Vedení školky se v této kauze vyjádřilo následovně: „*Zatím jsme neslyšeli žádné negativní reakce ze strany rodičů ani ze strany spolupracovníků. Děti jsou ve školce spokojené, nikdo na ně nevyvíjí žádný tlak. Nebyl důvod situaci razantněji řešit.*“ S tím, že učitelka v mateřské školce konvertovala k islámu a začala nosit šátek, nemá podle analyzovaných deníků problém nikdo, kdo učitelku zná osobně, tedy rodiče dětí, kolegové ze školky ani samotné vedení. Deníky ale přinesly do kauzy i anonymní ohlasy ze strany svých čtenářů. Takovéto komentáře se nesly v duchu, že náboženství do škol nepatří a nošením šátků učitelka ukazuje veřejně svou víru. Čtenáři dali také najevo obavy, že bude docházet k vymývání mozků už u těch nejmenších dětí. Objevovaly se i výpovědi jako myslím, že *nošením šátku už zašla docela daleko; nemám muslimy ráda a bojím se jich, rozhodně bych své dítě nedala k muslimce, ať je jaká je; ideologie nemá ve školce co dělat či náboženství do školky rozhodně nepatří.*

Osobní zkušenost s islámem či muslimskými zeměmi tak zastává velmi důležitou roli při vytváření názorů na islám a tematiku s ním spojenou. Ukázalo se, že pokud čtenář osobní zkušenost má, jeho komentář v diskuzi se nesl v pozitivním duchu, stejně jako konvertující učitelka nezbudila v těch, kdo se s ní setkali osobně, žádné obavy či nevoli.

¹⁷³ „Mně stačí, když slyším a vidím, co je smyslem muslimského náboženství, ta zloba, nenávisť jednoho k druhému, to vzájemné vyvražďování v rodinách, tamní legislativa, společenské chování doma i na veřejnosti, prehistorické řešení problémů, jako je kamenování na ulicích, kterého se zúčastňují i děti. No hrůza.“

11.9. Teze devět: Radikálnost x umírněnost

V analyzovaných člancích bylo zcela patrné, že autoři článků kladli velký důraz na označení toho, kdo bude v textech vystupovat jako *radikální* a kdo jako *umírněný muslim*. Lukáš Lhoťan byl nejprve označen jako *český liberální muslim*, později byl vždy označován jako *bývalý muslim*, zatímco Lukáš Větrovec je pasován do role *radikálního muslima*. Novináři tak čtenářům předkládají již hotový obraz toho, jak mají na jednotlivé aktéry kauz nahlížet. Je patrné, že neustálé označování Lukáše Lhoťana jako liberálního či bývalého muslima není zcela náhodné. Oproti tomu Lukáše Větrovce autoři nikdy nezapomněli nazvat radikálním muslimem, který střílí v mešitě, pronáší nenávistná kázání a podobně.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této diplomové práce bylo pokusit se pomocí kritické diskurzivní analýzy vybraných tištěných deníků odpovědět na následující otázky: *Jaký je mediální obraz islámu a muslimů v České republice a jakým směrem se ubírá?*; *Ukáže se teorie identity v analyzovaných článcích jako silný prvek pro ustanovování dichotomií my versus oni?*; *Která z identit se v analyzovaných kauzách ukáže ze stany čtenářů jako ta nejzásadnější?*; *Kdo ve sledovaných denících nejčastěji nastoluje agendu týkající se islámu či muslimů?*; *Mají novináři dostatečnou znalost islámského náboženství a dokáží se správně orientovat v islámské rétorice a problematice?*

Teoretická část práce je postavena na konceptu či teorii identity, jelikož pojetí identity je vnímáno jako jeden z klíčových konceptů současné doby. Teorie střetu civilizací je do teoretické části práce zařazena záměrně, jelikož knihu *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu* považuje podle deníku Právo Miloš Zeman za podklad svých názorů týkajících se islámské tematiky. Z mediálních teorií je pozornost věnována konceptu zpravodajských hodnot, které můžeme chápat jako určitá kritéria, díky kterým má událost šanci stát se zprávou a dostat se do médií. Druhým mediálním konceptem je gatekeeping či gatekeeper, což lze volně přeložit jako vrátný či hlídač. Jedná se o typ člověka, který má moc rozhodovat o výběru témat a událostí, které se stanou zprávou. Posledním mediálním konceptem je nastolování agendy.

Na základě provedené analýzy tištěných deníků Blesk, MF DNES a Právo od 1. ledna 2011 do 31. prosince 2015, jsem došla k několika závěrům. Na otázku *Jaký je mediální obraz islámu a muslimů v České republice a jakým směrem se ubírá?* mohu odpovědět, že výsledky mého výzkumu částečně souhlasí s některými závěry výzkumu Neviditelná menšina, jehož autorkou je Martina Křížková. Mnou provedený výzkum potvrdil její závěry, že „počet muslimů v ČR není příliš velký. Na stránky novin či časopisů se dostávají zprostředkovaně, nejčastěji v souvislosti s konfliktem či prostřednictvím vztahu Čechů k nim.“ (...) „Muslimové jsou představováni jako cizinci, je zdůrazňována jejich odlišnost, která je vesměs chápána negativně (potenciál hrozby).“ (...) „Čtenářům, kteří pravděpodobně vesměs nemají vlastní nezprostředkovanou zkušenost s muslimy, se dostává útržkovitých a ne příliš pozitivních informací (převaha konfliktu) bez hlubšího kontextu.“

Jakým směrem se ale mediální obraz islámu v České republice ubírá? Za prvé nelze zcela jasně potvrdit, že v současné době se ustupuje od postoje *přepjaté politické korektnosti* a prosazuje se postoj, jehož hlavní myšlenku lze formulovat následovně: „*Problémem není islámský*

extremismus, nýbrž islám jako takový. Jinými slovy: Konflikty ve vztazích mezi Východem a Západem, křesťanství a islámem netkví v projevech jedinců či skupin, kteří si osobují právo reprezentovat všechny muslimy, nýbrž v islámu samém“ (Mendel et al., 2007:438). Ve sledovaných denících lze vysledovat obě hlediska, přičemž hlavním reprezentantem názoru, že existuje pouze *jeden islám*, je Miloš Zeman a Tomio Okamura. Zbytek politické veřejnosti, dotazovaní odborníci i samotní čeští muslimové oddělují radikální islám jako extremistickou odnož, která nemá s každodenním islámem v České republice nic společného. Výroky muslimských představitelů působí jako neustále utvrzování o tom, že muslimové v České republice jsou mírumilovní, od radikálního islámu se zcela distancují a žádné nebezpečí z jejich strany veřejnosti nehrozí.

Na další otázku, zda se ukáže teorie identity v analyzovaných člancích jako silný prvek pro ustanovování dichotomií *my versus oni*, je odpověď ano. Jako nejsilnější z identit se ukázala kulturní identita, v těsném závěsu za ní pak identita národní. Nejčastěji deníky pracovaly s tím, že *islám není kompatibilní s naší kulturou*. Jako velmi silná se kulturní identita ukázala zejména v první analyzované kauze Nová mešita v Brně v roce 2011. Všechny otištěné názory ze strany čtenářů MF DNES se nesly v duchu ohrožení české kultury islámskou. S teorií identity souvisí i celá kauza Zahalování z roku 2014, kde se kulturní identita ukázala velmi silná jak ze strany čtenářů, tak i ze strany samotných muslimů. Muslimové poukazovali na to, že veřejnost nerozumí tomu, proč se zahalují a proč je to pro ně důležité, zatímco čtenáři nejčastěji argumentovali tím, že zahalování k české kultuře nepatří a pokud to muslimům vadí, mají se vrátit do zemí, odkud přišli. Tomio Okamura dokonce na svůj profil na sociální síti vyvěsil výzvu k ochraně před islámem - *Ve jménu záchrany naší kultury nekupujte kebab, zato venčete psy a prasata u mešit* a domnívá se, že jsme cílem invaze nepřátelské kultury, která není kompatibilní s naší kulturou, postavenou na křesťanských základech. Důraz na identitu, zejména tu národní, je patrný i v kauze Demonstrace. Nejčastěji se na demonstracích objevovaly transparenty s hesly jako *Čechy Čechům; My jsme tady doma; Tady platí právo, ne šaría; Podpora islámské integrace není humanismus, ale vlastizrada* a podobně.

Předem zvolené teoretické koncepty z mediální oblasti měly pomoci najít odpověď na otázku, *Kdo ve sledovaných denících nejčastěji nastoluje agendu týkající se islámu či muslimů?* Začneme u mediální hodnoty. Mediální hodnota události má dvě části: hodnota vyplývající z události samotné, a hodnota, kterou události přiřadí editoři. Ukázalo se, že např. mediální hodnota patnáctiletého výročí existence brněnské mešity je relativně malá. Tato kauza odhalila, že média nemají zásobárnu vědění o islámu a životě muslimů (včetně činnosti brněnské mešity),

kteřá líčí islám a dění v české komunitě pozitivně (nebo mají, ale nechtějí tuto zásobárnu pozitivních informací využívat). Je to zacyklený kruh – média sáhnou po negativní události, přiřknou jí mediální hodnotu a pak zpětně mají jen zásobárnu takto pojatých informací, zpráv a událostí. Z hlediska nastolování agendy je zřejmé, že v této oblasti existuje silná asymetrie. „Islámskou“ agendu nastolují totiž prakticky vždy kritici islámu, v tomto případě Lukáš Lhořan a Miloš Zeman a Tomio Okamura. První z nich reprezentoval rozkol v české, resp. brněnské komunitě muslimů a často byl tím, jehož aktivity spouštěly dané kauzy. Druhý z nich rámoval obraz islámu v českém mediálním a politickém veřejném prostoru svým jednoznačným (na strachu vůči všemu „cizímu“ založeným) odmítáním islámu a hlásáním globálního střetu civilizací. Výše zmínění aktéři zvýrazňují dvě roviny odmítání islámu – první tematizuje islám a muslimskou komunitu na lokální úrovni prostřednictvím schématu „vnitřní rozkol zapříčiňuje ohrožení pro okolí“, zatímco druhý postupuje prostřednictvím homogenizace islámu a islám tematizuje v kontextu globálního kulturního střetu, resp. v kontextu globálního střetu civilizací, přičemž jedinou civilizací, která způsobuje střet, je islám.

Roviny lokálního a globálního, resp. obraz lokálního islámu (dění v brněnské mešitě) a obraz globálního islámu (střet civilizací) jsou však vnitřně spojeny základním interpretačním rámcem, který je v pozadí celé mediální prezentace islámu, a to jak v zahraničním kontextu, tak v kontextu české společnosti. Základem tohoto interpretačního rámce je *metafora boje*. Právě metafora boje, čili konflikt, se stala nejčastěji se objevující zpravodajskou hodnotou. I když média nehovořila v souvislosti s islámem o násilných akcích, konfliktech a ozbrojených střetech v různých částech světa, ale o poklidné situaci v české společnosti, používala metaforu boje a násilí. Metafory boje však nepoužívali jen kritici islámu. Válečnická rétorika byla obsažena v kázání v mešitě. Této skutečnosti si byl vědom i představitel brněnských i všech českých muslimů, nicméně i on metaforu boje používal. Metafora boje je tedy v diskursu o islámu všeobecná, a v určité míře ji používají obě strany, byť kritici islámu zřetelně častěji. Je také zřejmé, že v některých případech již nejde "jen" o metafory (metafory odkrývají realitu žitého světa), ale o boj skutečný, byť se odehrává v diskursivní rovině.

Metafora boje souvisí i s dalším závěrem – jak se v analyzovaných textech ukázalo, islám je neustále spojován s terorismem. Spojení islámského náboženství s terorismem bylo patrné napříč všemi analyzovanými roky i deníky. Jedním z nejvíce opakujících se výroků se stal výrok Miloše Zemana: „*Ne každý muslim je sice terorista, ale každopádně každý terorista je muslim.*“ Dalším příkladem je kauza Kázání a střelba v brněnské mešitě z roku 2012, kdy nadpis jednoho z analyzovaných článků zněl: *Muslim střílel v mešitě v Brně ze samopalu! Hrál*

si na teroristu? V kauze Policejní zásah v mešitě redaktor iDNES.cz Pokorný naznačuje, že policie mohla hledat v sídle muslimů důkazy pro nějaký závažnější trestný čin související třeba s terorismem. Opět je zde naprosto bezdůvodné spojení terorismu a islámu a to i přes to, že Pokorný v celém článku neuvádí jediný důkaz o tomto spojení. Spojení s terorismem se hojně vyskytovalo také v kauze Demontrace.

Islám nebyl dáván do spojitosti pouze s terorismem, ale velmi často byl přirovnáván, zejména díky výrokům Miloše Zemana, i k nacismu. Připomeňme si zde některé z jeho výroků o podobnosti islámu a nacismu: *„Umírněný muslim je contradicto in adjecto, tedy protimluv, stejně jako contradicto on adjecto je umírněný nacista.“* (...) *„Muslima lze definovat jako vyznavače Koránu, podobně jako nacista je vyznavačem rasové nadřazenosti a antisemitismu, nebo komunista vyznavačem třídního boje a diktatury proletariátu.“* (...) *„Ve třicátých letech minulého století pokládala naprostá většina politiků i novinářů Mein Kampf za snůšku popletených fantazií, na které autor zapomene, jakmile se dostane k moci. Nezapomněl. I dnes celá Evropa pokládá Korán za náboženskou knihu bez praktického významu, kterou nelze doslovně aplikovat v politické praxi. Ale islámské režimy nás denně přesvědčují o opaku a pokoušejí se realizovat i jeho nejagresivnější části.“* (...) *„Uvědomte si, že islamisté mají takovou hezkou mapu islámského chalífátu do roku 2020, kde je polovina Evropy pod Islámským státem, stejně jako polovina Afriky a velká většina Asie. Namítnete, že je to šílené. Na to vám řeknu, že Adolf Hitler byl taky šílenec, a přesto se mu jeho šílené plány málem podařilo uskutečnit.“* (...) *„Hrozí nám superholokaust se stamilióny lidských obětí.“* (...) *„Kdyby v roce 1936 během obsazení demilitarizované zóny v Porýní dvě britské a dvě francouzské divize reagovaly na toto porušení Versailleské smlouvy vojenskou akcí, nebyla by mnichovská dohoda, nebyl by holokaust, a nebyla by ani 2. světová válka.“* (...) *„Unijní státy reagují na islámský terorismus podobně, jako reagovaly ve 30. letech na nacismus, to znamená protesty, manifestacemi, demonstracemi, a to je zhruba tak všechno.“* Námětem do diskuze je, proč si Zeman tak zakládá na přirovnávání islámu k nacismu a proč například stejně často nepřirovnává islám ke komunismu? Odsuzuje islám za porušování lidských práv a za jeho chování k ženám, ale k politice Číny, kde dochází k porušování lidských práv masově a neustále, zaujal velmi přátelské stanovisko, podobně jako k Rusku a jeho politice. Otázkou ale zůstává, proč si Zeman vybral za svého největšího nepřítele islám, o kterém má jen velmi málo znalostí, a stěží může být považován za odborníka na islám.

Odpověď na poslední výzkumnou otázku *Mají novináři dostatečnou znalost islámského náboženství a dokáží se správně orientovat v islámské rétorice a problematice?* ukázala, že neznalost islámského náboženství, neorientovanost v jeho problematice i špatné či nesprávné orientování se v islámské rétorice jsou problémy, se kterými se nepotýkají pouze novináři, ale i česká veřejnost a političtí představitelé. Nejčastěji byl za svou neznalost kritizován Miloš Zeman, k jehož výrokům se vyjádřil i český odborník na islám – Luboš Kropáček, který například prohlásil, že „*Zeman islámu vůbec nerozumí. Blábolí a říká žvásty.*“ Jistá neznalost, či spíše zjednodušování, je patrná i ze strany čtenářů, kteří bez hlubší znalosti historie, kultury, zvyků či práva odsuzovali islám a nerozlišovali v něm. Neznalost ze strany novinářů se nejvíce projevila v kauze Nová mešita v Brně z roku 2011, když v deníku Právo vyšel 17. března článek *Muslimové hledají v Brně místo pro novou mešitu*. Článek mimo jiné přináší ujištění o tom, že muslimové v Brně nechtějí stavět mešitu s minaretem, k čemuž se vyjadřuje i Muneeb Hassan Alrawi. Jeho jméno je ovšem v článku změněno na *Munib Hassan* a je označen za předsedu *brněnské islámské nadace*. Správně je ale Alrawi předsedou Islámské nadace v Brně a samotná neznalost jeho jména ze strany autora článku také o jeho informovanosti a vzdělanosti v islámské tematice příliš nesvědčí.

Kromě odpovědí na základní výzkumné otázky z provedené analýzy vyšlo i několik dalších závěrů. Jedním z nich je role osobní zkušenosti s islámem či muslimy, která se ukázala jako velmi důležitá, zejména ve čtenářských anketách MF DNES. Zatímco všichni čtenáři, kteří s islámem neměli osobní zkušenost, se na jeho adresu vyjadřovali zcela negativně, odmítali ho a nazývali netolerantním náboženstvím, které ohrožuje naši kulturu a demokracii, čtenáři s vlastní zkušeností vypovídali odlišně. Pokud čtenář měl osobní zkušenost s islámem či muslimy, jednalo se zejména o zkušenosti ze zemí jako je Sýrie, Turecko či Írán. Osobní zkušenost se ukázala jako velmi důležitá i v kauze Učitelka konvertovala k islámu z roku 2013. Nikdo z dotázaných jedinců, kteří učitelku znali osobně, neměl problém s tím, že konvertovala k islámu a nosí ve školce šátek. Problém neměli její spolupracovníci, rodiče dětí ani vedení školky. U veřejnosti se ale učitelka setkala s přesně opačnou reakcí. Deníky přinesly ohlasy čtenářů, které se nesly v negativním duchu, např. že náboženství do škol nepatří a nošením šátků učitelka ukazuje veřejně svou víru. Čtenáři dali také najevo obavy, že bude docházet k vymývání mozků už u těch nejmenších dětí. Osobní zkušenost s islámem či muslimskými zeměmi tak zastává velmi důležitou roli při vytváření názorů na islám a tematiku s ním spojenou. Ukázalo se, že pokud čtenář osobní zkušenost má, jeho komentář v diskuzi se nesl

v pozitivním duchu, stejně jako konvertující učitelka nevzbudila v těch, kdo se s ní setkali osobně, žádné obavy či nevoli.

Posledním zjištěním je, že autoři článků kladli velký důraz na označení toho, kdo bude v textech vystupovat jako *radikální* a kdo jako *umírněný muslim*. Lukáš Lhoťan byl nejprve označen jako *český liberální muslim*, později byl vždy označován jako *bývalý muslim*, zatímco Lukáš Větrovec je pasován do role *radikálního muslima*. Novináři tak čtenářům předkládají již hotový obraz toho, jak mají na jednotlivé aktéry kauz nahlížet. Je patrné, že neustálé označování Lukáše Lhoťana jako liberálního či bývalého muslima není zcela náhodné. Oproti tomu Lukáše Větrovce autoři nikdy nezapomněli nazvat radikálním muslimem, který střílí v mešitě, pronáší nenávistná kázání a podobně.

Z předchozích odstavců je patrné, že mediální obraz islámu v České republice není statický, ale má dynamický potenciál a jeho proměna je spojena s mnoha faktory. Ukázalo se, že velký vliv na vnímání islámu má kulturní a národní identita. Kulturní identitu lze vnímat jako určitý nástroj pro vnitřní identifikaci, díky kterému dochází ke slučování různorodého souboru jednotlivců do společenského celku. Jedince uvnitř každé společenské skupiny navzájem spojují shodné hodnoty a principy. Znamená to tedy, že občané České republiky vytvořili společný celek, který spojují určité shodné hodnoty a principy? Pokud se tak skutečně mohlo stát, jaké jsou ty nejdůležitější hodnoty, které spojily do společného celku různorodou českou populaci? A proč k tomuto spojení mohlo dojít? Opravdu čeští občané, stejně jako například Miloš Zeman a Tomio Okamura, vnímají islámskou kulturu jako reálnou hrozbu pro kulturu českou? Čím je u nich pocit ohrožení české kultury či českého národa vyvolán? Toto mohou být aktuální otázky či námět pro další sociologický výzkum nejen v oblasti utváření identity.

POUŽITÁ LITERATURA

- BAČOVÁ, V. *Etnická identita*. In I. Čermák, M. Hřebíčková, P. Macek (Eds.). *Agrese, identita, osobnost*. Brno: PsÚ AV ČR, 2003.
- BARŠA, P. *Západ a islamismus. Sřet civilizací nebo dialog kultur*. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001.
- BROWN, R. *Prejudice. Its social psychology*. Oxford: Blackwell, 1995.
- DAHRENDORF, R. *Homo sociologicus : Ein Versuch zur Geschichte, Bedeutung und Kritik der Kategorie der sozialen Rolle*. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1977.
- FAIRCLOUGH, N. *Language and Power*. London: Longman, 1989.
- FAIRCLOUGH, N. *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman, 1995.
- GELLNER, E. *Nations and Nationalism*. Oxford: Blackwell, 1983.
- GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999.
- GOFFMAN, E. *Vřichni hrajeme divadlo: Sebe prezentace v každodenním životě*. Praha: Nakladatelství studia Ypsilon, 1999.
- HALL, S., HELD, D., MCGREW, T. *Modernity and its futures*. Oxford: Polity Press, 1992.
- HALL, S. *Representation: cultural representations and signifying practises*. London: Open university, 1997.
- HAVLÍČEK, J., KOREČKOVÁ, J. "Nacisté, muslimové a anticivilizace. Výroky Miloše Zemana o islámu a muslimech v roce 2011 pohledem sociálních věd", časopis Pantheon 2/2015, výstup projektu "Islám v ČR: etablování muslimů ve veřejném prostoru", v tisku.
- HEWSTONE, M. et al. Intergroup Bias. *Annual Review of Psychology*, 2002.
- HOGG, M. A., ABRAMS, D. *Intergroup Behavior and Social Identity*. Pp. 407-431 in Hogg, M.A., Cooper, Joel (eds) *The SAGE Handbook of Social Psychology*. London: SAGE Publications, 2003.

HUNGTINGTON, S. *Střet civilizací. Boj kultur a proměna světového řádu*. Rybka Publishers, 2001.

JENKINS, R. *Social identity*. London: Routledge, 1996.

KOREČKOVÁ, J., LUŽNÝ, D. *Mediální kauzy spojené s islámem v českých tištěných denících (2011-2013)*. In: Topinka, D. (ed). *Muslimové v ČR. Etablování muslimů a islámu na veřejnosti*. Brno: Barrister & Principal, vyjde 2016.

KROPÁČEK, L. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 1992.

LIPPMANN, W. *Public opinion*. New York: Harcourt, Brace and Co, 1922.

MENDEL, M. et al. *Islám v srdci Evropy. Vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Praha: Academia, 2007.

REIFOVÁ, I. et al.. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004.

SMITH, A. D. *National identity*. London: Penguin books, 1991.

SZALÓ, C. *Transnacionální migrace: proměny identit, hranic a vědění o nich*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007.

TAJFEL, H. *Human groups and social categories*. Cambridge: Cambridge University Press, 1981.

TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006.

Online zdroje:

BARTEK, T. Rezension über: Maxwell McCombs, Agenda setting. Nastolování agendy – masová média a veřejné mínění [online]. 2009, [22.10.2015].

<http://recensio.net/r/b00aecd0c168d11c649d3718fe9e4010>

McCOMBS, M. E., D. L. SHAW. The agenda-setting function of the mass media. *Public Opinion Quarterly* [online]. 1972, vol 36, [22.10.2015].

https://www.unc.edu/~fbaum/teaching/PLSC541_Fall06/McCombs%20and%20Shaw%20POQ%201972.pdf

ŠULÁKOVÁ, I. *Maxwell Mccombs - Agenda setting: nastolování agendy, masová média a veřejné mínění.* Ekonomická revue [online]. 2010, [22.10.2015]. http://www.ekf.vsb.cz/export/sites/ekf/cerei/cs/cisla/vol13num4/dokumenty/VOL13NUM04R_EW03.pdf